

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO HUMANITARINIS FAKULTETAS**

VERSLO EKONOMIKOS IR VADYBOS KATEDRA

Tarptautinio verslo studijų programa
Kodas 62103S130

JŪRATĖ PAZIKAITĖ

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**TURIZMO APGYVENDINIMO SEKTORIAUS PLĖTROS GALIMYBIŲ
VERTINIMAS LIETUVOJE**

Kaunas 2006

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	3
LENTELIŲ SĄRAŠAS	3
SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	5
ĮVADAS	6
1. REGIONINĖS PLĖTROS APŽVALGA	8
1.1 Regioninė plėtra kaip turizmo sektoriaus konkurencingumo veiksnys	9
1.2 Lietuvos kaip turistinio regiono apžvalga	11
1.3 Turizmo ekonominio poveikio regionui ypatumai	14
2. TURIZMO APGYVENDINIMO SEKTORIAUS YPATUMAI	18
2.1 Apgyvendinimo paslaugos svarba turizmo sistemoje	19
3. TURIZMO APGYVENDINIMO SEKTORIAUS PLĖTROS ANALIZĖ	23
3.1 Apgyvendinimo sektoriaus statistinė apžvalga	28
3.2 Apgyvendinimo paslaugų kriterijai	32
3.3 Apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizė pagal apskritis	33
3.4 Apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizė pagal klasifikatoriaus kriterijų	42
3.5 Apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių vertinimas	50
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	63
SANTRAUKA (anglų kalba)	66
MOKSLINĖS LITERATŪROS SĄRAŠAS	67
INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	69
1 PRIEDAS Anketa	72

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. TIC, savivaldybių bei galimų respondentų skaičius apskrityse	25
2 lentelė. Privalomas respondentų skaičius apklausai įvykdyti	26
3 lentelė. Lietuvos SSGG analizės turizmo galimybės	28
4 lentelė. Numerių užimtumas viešbučiuose	29
5 lentelė. Modos nustatymas apskrityse pagal apgyvendinimo paslaugų rūšis	61

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Turistinio regiono paslaugų infrastruktūra	12
2 pav. Ekonominio poveikio procesas	16
3 pav. Turizmo paslaugos savybės	18
4 pav. Turizmo sistema	20
5 pav. Apgyvendinimo produkto analizės aspektai	22
6 pav. Apgyvendinimo sektoriaus paslaugų pobūdis	32
7 pav. Viešbučių ir svečių namų kiekis	34
8 pav. Viešbučių ir svečių namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	34
9 pav. Motelių pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	35
10 pav. Poilsio namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	35
11 pav. Sveikatingumo įstaigų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	35
12 pav. Nakvynės ir pusryčių paslaugų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	35
13 pav. Nakvynės namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	37
14 pav. Kempingų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	38
15 pav. Turistinių bazių pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	38
16 pav. Konferencijų centrų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	39
17 pav. Kaimo turizmo sodybų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	40
18 pav. Nakvynių skaičius kaimo turizmo sodybose pagal apskritis, proc.	40
19 pav. Vaikų vasaros stovyklų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.	41
20 pav. Klasifikuotų viešbučių skaičius pagal žvaigžduotes, proc.	42
21 pav. Klasifikuotų svečių namų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.	43
22 pav. Klasifikuotų motelių skaičius pagal žvaigžduotes, proc.	43
23 pav. Klasifikuotų poilsio namų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.	44
24 pav. Klasifikuotų kempingų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.	44

25 pav. Klasifikuotų viešbučių skaičius pagal apskritis	45
26 pav. Klasifikuotų motelių skaičius pagal apskritis	46
27 pav. Klasifikuotų svečių namų skaičius pagal apskritis	47
28 pav. Klasifikuotų poilsio namų skaičius pagal apskritis	47
29 pav. Klasifikuotų kempingų skaičius pagal apskritis	48
30 pav. Klasifikuotų kaimo turizmo sodybų skaičius pagal apskritis	49
31 pav. Turizmo veiklos vertinimo rezultatai	50
32 pav. Vilniaus apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	51
33 pav. Kauno apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	52
34 pav. Klaipėdos apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	53
35 pav. Panevėžio apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	54
36 pav. Šiaulių apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	55
37 pav. Alytaus apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	56
38 pav. Utenos apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	56
39 pav. Marijampolės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	57
40 pav. Telšių apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	58
41 pav. Tauragės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai	59

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

BPD – Bendras programavimo dokumentas

LKTA – Lietuvos kaimo turizmo asociacija

LVRA – Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija

LJTC – Lietuvos jaunimo turizmo centras

PTO – Pasaulinė turizmo organizacija

SD – Statistikos departamentas

SSGG – Stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės

TIC – Turizmo informacijos centras

VTD – Valstybinis turizmo departamentas

ĮVADAS

Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą, labai svarbu kompleksiskai išspręsti Lietuvos ūkio strateginius plėtros klausimus, užtikrinant sistemingą ir tolydų atskirų sričių ir sektorių plėtrą. Turizmas – galinga socialinė ir ekonominė veikla, galinti tapti vietinės rinkos išsivystymo faktoriumi. Lietuvoje didėjant europinio lygio viešbučių, motelių skaičiui, plečiasi viena iš turizmo sistemos dalių – apgyvendinimo sektorius.

Apgyvendinimo paslauga – būtinos apgyvendinimui sąlygos ir veiklos, kuria tenkinami turistų nakvynės ir higienos poreikiai, rezultatas (Lietuvos Respublikos Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, Valstybės žinios, 2002, Nr. 123-5507). Apgyvendinimo paslaugos yra didžiausias ir labiausiai paplitęs pasaulyje turizmo sektorius. Apgyvendinimo paslauga yra būtina turizmo struktūrinė dalis kiekvienoje vietovėje, kuri nori pritraukti ne tik vienadienius lankytojus, bet ir turistus, praleidžiančius joje bent vieną naktį. Apgyvendinimo paslaugos labai svarbios šalies ar regiono ekonomikai kaip biudžeto pajamų šaltinis bei darbo vietos.

Turizmo apgyvendinimo sektoriuje per pastaruosius 10 metų viešbučių skaičius išaugo dvigubai, o motelių skaičius – net 7 kartus, tuo tarpu poilsio namų skaičius sumažėjo daugiau nei trečdaliu. Šiuo metu didžioji viešbučių dalis (70 proc.) yra susikonglomeravusi didžiuosiuose šalies miestuose, o 9 savivaldybių centruose viešbučių apskritai nėra. Daugelis viešbučių maži (10–50 kambarių) ir aptarnauja daugiausia verslo turistus. Netgi didžiuosiuose miestuose trūksta turistinės klasės viešbučių, galinčių priimti dideles grupes mažesnėmis kainomis.

2004 m. pabaigoje apgyvendinimo paslaugas turistams teikė 637 apgyvendinimo įmonės, kuriuose buvo 19 tūkst. numerių, 45,9 tūkst. vietų. Vis dėlto, pagal 1000-čiui gyventojų tenkančių vietų skaičių (3,94 vietos), Lietuva daugiau nei 6 kartus atsilieka nuo ES vidurkio (25 vietos), todėl apgyvendinimo sektorius turi nemažą plėtros potencialą.

Tyrimo objektas:

Turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybės Lietuvoje.

Darbo tikslas:

Įvertinti turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybes Lietuvoje.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti regionų ypatumus bei apžvelgti regioninę plėtros situaciją.
2. Išanalizuoti turizmo ekonominį poveikį regionui.

3. Apžvelgti apgyvendinimo paslaugos svarbą turizmo sistemoje.
4. Įvertinti turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybes:
 - 4.1 Atlikti apgyvendinimo sektoriaus statistinę apžvalgą;
 - 4.2 Nustatyti apgyvendinimo paslaugų kriterijus;
 - 4.3 Atlikti apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizę pagal pasirinktus kriterijus;
 - 4.4 Išanalizuoti apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybes.

Hipotezės:

1. Tam tikro apgyvendinimo paslaugų teikėjų pasirinkimą lemia jų lokacija.
2. Geresnes plėtros galimybes turi aukštos (5 žvaigždučių, 4 gandro) klasifikacijos apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės.
3. Geresnes plėtros galimybes turi žemos (1 žvaigždutės, 1 gandro) klasifikacijos apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės.

Tyrimo metodai

1. Antrinių duomenų analizė.
2. Situacijos analizė.
3. Nestruktūrizuotas (laisvas) interviu.
4. Anketinė apklausa.

1. REGIONINĖS PLĖTROS APŽVALGA

Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą, labai svarbu kompleksiskai išspręsti Lietuvos ūkio strateginius plėtros klausimus, užtikrinant sistemingą ir tolydų atskirų sričių ir sektorių plėtrą. Turizmas – viena prioritetinių Lietuvos ūkio šakų, turinčių nemažas augimo perspektyvas. Plėtojant šią gana naują Lietuvoje paslaugų sferą bei siekiant padidinti jos teigiamą poveikį bendrai šalies ekonominei raidai, būtina turizmo sektoriaus plėtrą grįsti strateginio planavimo principais, numatant būdus ir priemones, kaip efektyviai panaudoti šalies turistinį potencialą. Siekiant tai išsiaiškinti, šiame skyriuje ir jo poskyriuose apibrėžiama regiono sąvoka, atliekama turistinio regiono apžvalga. Kadangi turizmo poveikio ekonomikai suvokimas yra vienas pagrindinių regiono ekonomikos tikslų, todėl paskutiniajame poskyryje analizuojama, kokią ekonominę poveikį turizmas teikia regionui.

Turistinio regiono konkurencingumas apibrėžiamas kaip regiono galimybė sukurti tokią turizmo infrastruktūrą, kuri palaikytų natūralių gamtinių išteklių bazę ir tuo pat metu kurtų rinką, kokybiniu požiūriu panašią į konkurentų. Kiekvieno turistinio regiono skiriamieji požymiai: geografinė padėtis, gamtiniai, rekreaciniai, kultūriniai, žmogiškieji ir verslo infrastruktūros išteklių, kurie yra labai svarbūs pasirenkant konkrečias turizmo formas ir rūšis regione. (Rimkevičienė, Krumplytė, 2001, p. 228 – 233)

Europa – turizmo atžvilgiu populiariausias regionas: iš 750 mln. pasaulio turistų čia apsilanko 411 milijonų. 2020 metais Europoje jų tikimasi sulaukti 717 milijonų. Perspektyvos yra džiuginančios jau vien todėl, kad beveik visos Europos šalys yra saugios, jose paprastas susisiekimasis, gerai išplėtotą infrastruktūrą ir pan. ES plėtra taip pat sukurs daugiau traukos zonų Europoje.

Europa kaip didelis turistinis regionas pasaulio mastu yra unikali savo turizmo objektų ir produktų diferenciacija, kultūriniu ir istoriniu kiekvienos valstybės išskirtinumu. Vidutinis turizmo sektoriaus indelis į BVP yra 5%, o priklausomai nuo šalies narės ES - iki 8%. Remiantis Pasaulinės turizmo organizacijos (PTO) turizmo prognozėmis ir vizija iki 2020 metų Europos turizmo rinkos dalis turės tendenciją mažėti nuo 58% iki 47%, tačiau bendras tarptautinio atvykstamojo turizmo vidutinis augimo tempas išsilaikys 3,1% iki 2020 metų.

Tarptautinio atvykstamojo turizmo atžvilgiu pagrindinės generuojančios turistus kelionės tikslo vietos yra Europa, kuri užima 57,8% pasaulio rinkos, bei Amerika -18,5%. Viena iš sparčiausiai augančių pasaulio turizmo rinkų išlieka Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno regionas, užimantis 16 % tarptautinio atvykstamojo turizmo rinkos. (Lietuvos turizmo rinkodaros priemonių

planas 2004 bei 2005 metams).

1.1. Regioninė plėtra kaip turizmo sektoriaus konkurencingumo veiksnys

Tarptautinių žodžių žodynas regionu įvardina didelį savitą teritorinį vienetą. *Regionas* - tai teritorija turinti tam tikrus bendrus bruožus (ūkinius, geografinius, kultūrinius).

Regionai gali būti:

- *Administraciniai.* Centrinės vyriausybės kuriami vienetai, siekiant vykdyti regioninę politiką. Tokio tipo regionai kuriami netgi labai centralizuotose valstybėse. Lietuvoje tokio tipo regionais galima laikyti apskritis.
- *Ekonominiai.* Juos vienija ekonominiai kriterijai, tokie kaip industrializacija, urbanizacija, atskirų ekonomikos šakų išsivystymas. Jie dažnai atitinka administracinius regionus valstybės viduje. Globalizacijos įtakoje formuojasi ir tarpvalstybiniai ekonominiai regionai.
- *Istoriniai.*
- *Geografiniai.* Remiantis Nacionaline turizmo plėtros 2003-2006 metų programa, tiksliniais turizmo plėtros regionais laikytini Pajūrio, Žemaitijos aukštumų, Rytų Aukštaitijos, Pietryčių Dzūkijos geografiniai regionai, Vilniaus–Trakų–Kauno, Nemuno slėnio teritorinės zonos ir šie pagrindiniai turizmo centrai: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Trakų miestai, Druskininkų, Birštono, Palangos ir Neringos kurortai. (Nacionalinė turizmo plėtros 2003–2006 metų programa, 2003)
- *Kultūriniai.*
- *Politiniai.*

LR Regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas regioną apibūdina kaip valstybės teritorijos vientisą dalį, kurioje vykdoma valstybės (nacionalinė) regioninė politika. Regionas yra pagrindinis valstybės (nacionalinės) regioninės politikos teritorinis vienetas. Valstybės (nacionalinė) regioninė politika ir regioninis planavimas vykdomas apskrityse - Lietuvos Respublikos teritorijos aukštesniuose administraciniuose vienetuose. (Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002)

Lietuvos administraciniai vienetai – regionai – yra apskritys. Lietuvos teritorija suskirstyta į 10 apskričių. Apskritis sudaro teritorijos, priklausančios 7 miestų, 43 rajonų ir 8 naujai sudarytomis (Savivaldybių reforma 1999 m.) savivaldybėms. Savivaldybių teritorijos, savo ruožtu, suskaidytos į seniūnijas. Miestų savivaldybės (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus) apima tik vieno miesto (kai kada su priemiesčiais) teritoriją. Kurortų savivaldybės

(Palangos, Neringos) apima po kelis vienas šalia kito išsidėsčiusius kurortinius miestelius. Rajonai ir savivaldybės apima šalies regionus, sudarytus iš daugelio miestelių ir kaimų. Kiekviena apskritis turi Vyriausybės paskirtą viršininką, kurio administracijos pagrindinis uždavinys yra garantuoti, kad apskrities teritorijoje būtų laikomasi Konstitucijos bei įstatymų.

Europos Sąjungoje taikoma 3 lygių regionų teritorinės struktūros sistema:

- Nacionaliniu lygiu (mikroregionai)
- Europiniu lygiu (mezoregionai, susidedantys iš mikroregionų)
- Globaliniu lygiu (makroregionai, susidedantys iš mezoregionų)

A. Graužinis straipsnyje, remdamasis regionalizmo teoretikais Michael Keating ir John Lauglin, ES sudėtyje išskiria keturias regionų kategorijas:

1. Ekonominiai regionai;
2. Istoriniai/etniniai regionai;
3. Administraciniai/planiniai regionai;
4. Politiniai regionai.

Daugumoje atvejų “regionas” reiškia administracinį planinį vienetą, kuris atitinka ekonominį regioną. Pagrindinė regionų klasifikacija tiesiogiai priklauso nuo regionų administracinės struktūros, skiriamos 4 rūšys:

- “klasikiniai regionai” su istoriniu miestu ir keletu smulkių miestų kaimo teritorijoje. Pavyzdys galėtų būti Salamankos provincija: istorinis universitetinis 190.000 miestas centre kaimiško regiono su 15 gyv./km² tankumu.
- Rusiškos/Sovietinės apskritys – regionai. Belgijos ar Nyderlandų dydžio su stambiais gamybiniais centrais virš 250 tūkst. gyventojų.
- Didelio tankumo regionai (virš 100 gyv./km²), kuriuose išsivysčiusios urbanizuotos teritorijos, aukšto lygmens mobilumas, ekonominis tinklas apsunkina regioninių tikslų ribų nustatymą.
- Mažai apgyvendinti regionai.

Šioje klasifikacijoje Baltijos valstybės patenka į pirmą kategoriją. Regionų teritorijų formavime etniniai ar istorinių sąjungų kriterijai atmetami. Teritorijų planavimo principu pagal griežtus kanonus suformuoti unifikuotų regionų neįmanoma ir netikslinga. (Graužinis, 2001)

Regioninė plėtra ne vien pramonės išvystymas regionuose. Svarbiausia regioninės plėtros pusė yra susijusi su gyvenimo kokybės užtikrinimu, tai visų pirma gyventojų skurdo, aprūpinimo gyvenamuoju plotu, viešųjų paslaugų kokybės ir galimybės jas gauti bei darbo pasiūlos problemų sprendimais. Todėl Lietuvoje vystant regioninę politiką svarbu jos nesusieti vien su industrializacijos procesu, o pirmenybę teikti geresniam išteklių valdymui. (Štreimikienė, 2001)

Regioninė politika vis didesnę reikšmę įgyja tiek šalies, tiek tarptautiniu mastu. Optimalią galimybę regionui išsaugoti ir didinti ekonominį pranašumą suteikia technologijos ir žinių bazės sintezė per bendravimo ryšius. Regionų ekonomika plėtojama ir jų konkurencingumas didinamas, atsižvelgiant į regiono išteklius bei prioritetas vystymo kryptis, išryškinant regiono savitumą. (Bagdzevičienė ir kt., 2003)

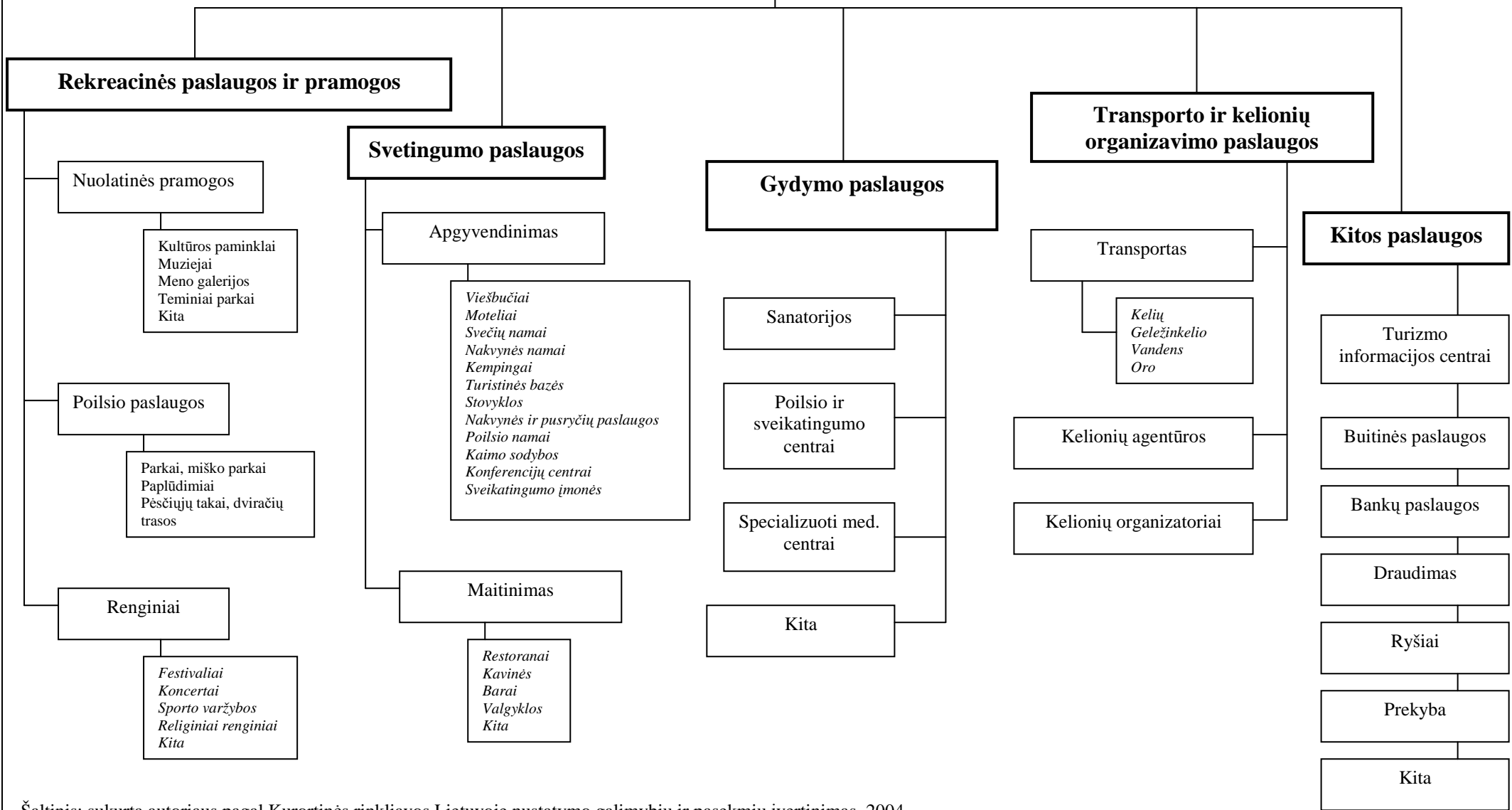
Pastaraisiais metais Lietuvoje vis didesnio dėmesio susilaukia netolygaus erdvinio krašto plėtojimosi problema. Tokio padidėjusio dėmesio priežastys įvairios, tačiau daugiausia susijusios su augančia socialine ekonomine krašto plėtros erdvine diferenciacija bei su didėjančiu dėmesiu ir galimybėmis šiuos klausimus spręsti tikslinga regionine politika. D. Burneika remdamasis regioninių ūkio plėtojimosi skirtumų tyrimu savivaldybių lygiu teigia, kad apskritys ūkio požiūriu nėra savarankiškos erdvinės sistemos ir negali būti regioninių ūkio skirtumų charakteristikos pagrindu. Ūkio augimas sietinas ne su geru paveldu, bet su sėkmingu prisitaikymu. Erdviniai ūkio plėtojimosi skirtumai didėjo visą laiką nuo nepriklausomybės atkūrimo. Lietuvai būdingas taškinio tipo ūkio augimas, kada ūkis visų pirma auga atskiruose miestuose, o smunka aplinkiniuose regionuose. Vyrauja prekių, paslaugų, pinigų mainai ne su aplinkiniu regionu (ir ypač ne su apskritimi). (Burneika, 2004)

1.2 Lietuvos kaip turistinio regiono apžvalga

Kuriant Lietuvos turizmo įvaizdį, būtina parodyti šalies išskirtinumą ir patrauklumą, išryškinti būdingiausius šalies savitumo akcentus. Turizmo įvaizdis, kurį Lietuvai reikia sukurti – tai naujai atgimusi ir sparčiai modernėjanti Europos šalis su turtingu istoriniu ir kultūriniu paveldu, architektūros įvairove, išsaugota švaria gamta, gausybe ežerų ir unikaliu Neringos pajūriu bei draugiškais ir svetingais žmonėmis.

Turistinis regionas – vieta, unikali savo turizmo objektų ir produktų diferenciacija, kultūriniu ir istoriniu išskirtinumu, pasižyminti vaizdingais kraštovaizdžiais, kultūros ir istorijos paminklų gausa, tinkama poilsiautojų fizinių, dvasinių ir kūrybinių jėgų atgavimui. Detali turistinio regiono paslaugų infrastruktūra pavaizduota 1 paveiksle.

TURISTINIO REGIONO PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪRA

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Kurortinės rinkliavos Lietuvoje nustatymo galimybių ir pasekmių įvertinimas, 2004.

1 pav. Turistinio regiono paslaugų infrastruktūra

Pateiktame paveiksle išskirtos turistinio regiono paslaugų infrastruktūros dalys:

- *Rekreacinės paslaugos ir pramogos.* Išskiriamos kelios pramogų rūšys: poilsio pramogos, nuolatinės pramogos ir renginiai. Būtent pramogų įvairovė yra vienas svarbiausių motyvų, įtakančių apsisprendimą keliauti į vieną ar kitą vietovę.
- *Svetingumo paslaugos* – tai vienos iš svarbiausių paslaugų, be kurių neįsivaizduojama jokia turistinė kelionė. Svetingumo paslaugas teikia maitinimo ir apgyvendinimo įstaigos.
- *Gydymo paslaugos* – šių paslaugų infrastruktūrą sudaro sanatorijos, poilsio ir sveikatingumo centrai, specializuoti med. centrai, juose įrengta speciali įranga bei dirba medicininis personalas.
- *Transporto ir kelionių organizavimo paslaugos.* Priklausomai nuo transporto rūšių, kuriomis galima pasiekti turistinį regioną, yra sukurta skirtinga transporto infrastruktūra. Regiono pasiekiamumas įtakoja turistų srautus ir jo patrauklumą.
- *Kitos paslaugos* – tai teikiamos informavimo, prekybos, bankų, draudimo ir kitos paslaugos. Šios paslaugos labiau pritaikytos vietinių gyventojų poreikiams tenkinti, tačiau jomis naudojasi ir poilsiautojai.

Vienas iš pagrindinių reikalavimų valstybei, siekiančiai pritraukti didelius srautus turistų yra saugumas. Taip pat labai svarbu patogus susisiekimas tiek su šalimi, tiek šalies viduje, gerai išplėtotą infrastruktūrą, švari gamta bei plati paslaugų rinka. Neįmanoma nuneigti valstybės vaidmens skatinant turizmą. Turistai – ne Europos Komisijos kompetencija, netgi ruošiant ES Konstituciją turizmas nebuvo paminėtas. Turizmas paliekamas pačios valstybės iniciatyvai. Lietuvoje turizmo valdymo funkcijas šalyje atlieka Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Ūkio ministerija, Valstybinis turizmo departamentas, apskričių viršininkai, savivaldybių institucijos. Nacionaliniu lygmeniu veikia 5 turizmo verslo atstovus vienijančios asociacijos, taip pat savaveiksmio turizmo organizacijos. (VŠĮ Lietuvos regioninių tyrimų institutas. Turizmo plėtros iki 2015 metų strategija)

Tarptautinio turizmo požiūriu Lietuva pripažįstama kaip naujas turistinis regionas ir kartu – Baltijos jūros valstybių turistinio regiono dalis. Efektyviausiai šalies turistinis potencialas gali būti panaudojamas bendrame Baltijos jūros valstybių regiono kontekste. Atskirų turizmo produktų planavimas šalies mastu gali būti strategiškai orientuotas į tikslinius regionus ir centrus, atsižvelgiant į turizmo išteklių koncentravimąsi ir kitas vietas galimybes. Remiantis Nacionaline turizmo plėtros 2003-2006 metų programa, tiksliniais turizmo plėtros regionais laikytini Pajūrio, Žemaitijos aukštumų, Rytų Aukštaitijos, Pietryčių Dzūkijos geografiniai regionai, Vilniaus–Trakų–Kauno, Nemuno slėnio teritorinės zonos ir šie pagrindiniai turizmo centrai: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Trakų miestai, Druskininkų, Birštono, Palangos ir Neringos kurortai.

Lietuva turi palyginti didelį gamtinį turizmo potencialą, kurį sudaro Pajūrio gamtinis kompleksas, vidaus vandens telkiniai – ežerai (2850 – didesni kaip 0,5 hektaro) ir upės (760 – ilgesnės kaip 10 kilometrų) ir miškai (30 procentų šalies teritorijos). Iš vertingiausių ir įdomiausių

gamtinių turizmo objektų, tinkamų kultūriniam, ekologiniam turizmui, taip pat kaimo turizmui ir aktyviam poilsiui, minėtini 5 nacionaliniai parkai ir 30 regioninių parkų (apima 7,5 procento šalies teritorijos), 254 valstybiniai draustiniai ir 101 savivaldybių draustinis, 410 gamtos paveldo objektų. Unikalmu pažymėtinas Europos geografinis centras. Didžiausią turizmo plėtros potencialą turi Pajūrio gamtinis kompleksas, Pietų Dzūkijos, Rytų Aukštaitijos ir Žemaičių aukštumų ežeringieji miškų regionai, Nemuno upės slėnio zona. Tačiau šių objektų panaudojimo galimybės vertintinos tik patenkinamai, nes jie prastai parengti turizmui (nepakankama infrastruktūra, trūksta paplūdimių higienos įrangos, netvarkoma aplinka). Atskirą turizmo išteklių dalį sudaro gausūs kurortų gydomieji išteklių, galintys patenkinti didžiulius sveikatingumo ir kurortų plėtros poreikius. Kultūriniai turizmo išteklių ir ypač etnokultūra vertinami dėl savitumo, bet šis potencialas menkai panaudojamas turizmui. Įregistruota daugiau kaip 10 700 kultūros paveldo objektų, tačiau apytiksliai tik 350 galima panaudoti turizmui, iš jų trečdalį – tarptautiniam turizmui. Ryškiausi tarptautinio turizmo objektai yra Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Kėdainių senamiesčiai, Kernavės ir Trakų istorinis paveldas, Lietuvos baroko paminklai, pilys. Daugelis kitų paveldo objektų dėl nepakankamos paslaugų ir viešosios turizmo infrastruktūros nenaudojami turistų (iš jų ir neįgaliųjų) lankymui. Kultūros paveldo objektai, atsižvelgiant į jų atraktyvumą ir būklę, gali būti atkuriami ir restauruojami, pritaikomi ekspozicinei paskirčiai, paslaugų ir viešajai turizmo infrastruktūrai. Lietuvoje vykstantys kultūros renginiai ir festivaliai menkai pristatomi turizmo parodose ir netampa žinomais tarptautinio turizmo objektais. Įdomus kultūrinis miestų gyvenimas galėtų būti geriau panaudojamas savaitgalio turizmui. Svarbią šalies turizmo išteklių dalį sudaro specialaus (dalykinio) intereso objektai: muziejai ir galerijos, parodų centrai, laisvalaikio ir sveikatingumo parkai ir panašiai. (Ligeikienė, 2003)

Nors Lietuva turi daug palankių galimybių turizmo plėtrai, tokių kaip - geografinė padėtis, švelnus klimatas, graži gamta, senovine architektūra dvelkiantys miestai, kas sudaro geras turizmo plėtojimo prielaidas, tačiau šios plėtros sąlygos nėra išnaudojamos pakankamai. Lietuvoje parengta keletas mokslinių studijų, skirtų turizmo problemoms, tačiau išsamaus tyrimo, skirto turizmo plėtrai didinti, Lietuvoje nėra. (Rondomanskaitė, 2004).

1.3 Turizmo ekonominio poveikio regionui ypatumai

Turizmas yra viena dinamiškiausių ir plačiausių pasaulinės ekonomikos šakų. Spartūs turizmo vystymosi tempai, valiutinių įplaukų apimtys įtakoja įvairias ekonomikos šakas, o pastarųjų raida atsiliepia turizmo plėtrai.

Vienas iš pagrindinių regiono ekonomikos tikslų yra turizmo poveikio ekonomikai suvokimas. Pasak E. Meilienės bei R. Bagdzevičienės, Davis ir Kennedy nustatė keturias ekonomines subsystemas, kurios veikia regiono turizmą: ekonominė, politinė, socialinė – kultūrinė ir aplinkos – gamtos išteklių. Ekonominė subsystema yra turizmo produkto ir ekonominės srities ryšys. Pavyzdžiui, norint tinkamai aptarnauti svečius, reikia įvairių prekių ir paslaugų. Dėl regionų ekonominių skirtumų didelėje ekonominėje subsystemoje galima nustatyti apibrėžtas regionines ribas. Tam, kad ekonominė subsystema galėtų funkcionuoti, reikalinga politinė subsystema, kuri pasireiškia per visuomenės naudojamų išteklių, susijusių su kelionėmis po regioną, valdymą. Kempingų, parkų ir kitų viešų vietų, dažniausiai lankomų turistų, aptarnavimas ir valdymas yra svarbiausi veiksniai, pritraukiantys turistus į savo regioną. Ekonominė ir politinė subsystemos priklauso nuo socialinės – kultūrinės subsystemos veikimo. Ši sistema yra susijusi su žmonėmis. Aplinkos – gamtinių išteklių susistema dažnai paneigia kitas subsystemas, kai yra sprendžiama, kaip regionas bus plėtojamas. Regionas su akivaizdžiai matomais gamtiniais ištekliais gali gerai tikti turizmui plėtoti.

Sėkminga turizmo plėtra regione priklauso nuo visų keturių ekonominių subsystemų supratimo, jų tarpusavio ryšių bei funkcijų. Visos šios subsystemos yra kintamos. Pakitimai kurioje nors vienoje neišvengiamai sukels pakitimus kitose subsystemose. (E. Meilienė, R. Bagdzevičienė, 2001). Turistai dalyvauja pardavimų, darbo vietų, pelnų, mokestinių įplaukų ir pajamų kūrimo. Turizmo ekonominis poveikis yra svarbi valstybinio, regioninio ir visuomeninio planavimo vystymo aplinkybė. E. Baroniūnaitė ir E. Meilienė straipsnyje išskiria 4 ekonominius poveikius: tiesioginį, netiesioginį ir dirbtinį ekonominius poveikius. Netiesioginis ir dirbtinis poveikiai yra įvardinami kaip antrinis poveikis. Per antrinį poveikį turizmas susijęs su daugeliu ūkio šakų. Bendras turizmo ekonominis poveikis yra tiesioginio, netiesioginio ir dirbtinio poveikių regione suma.

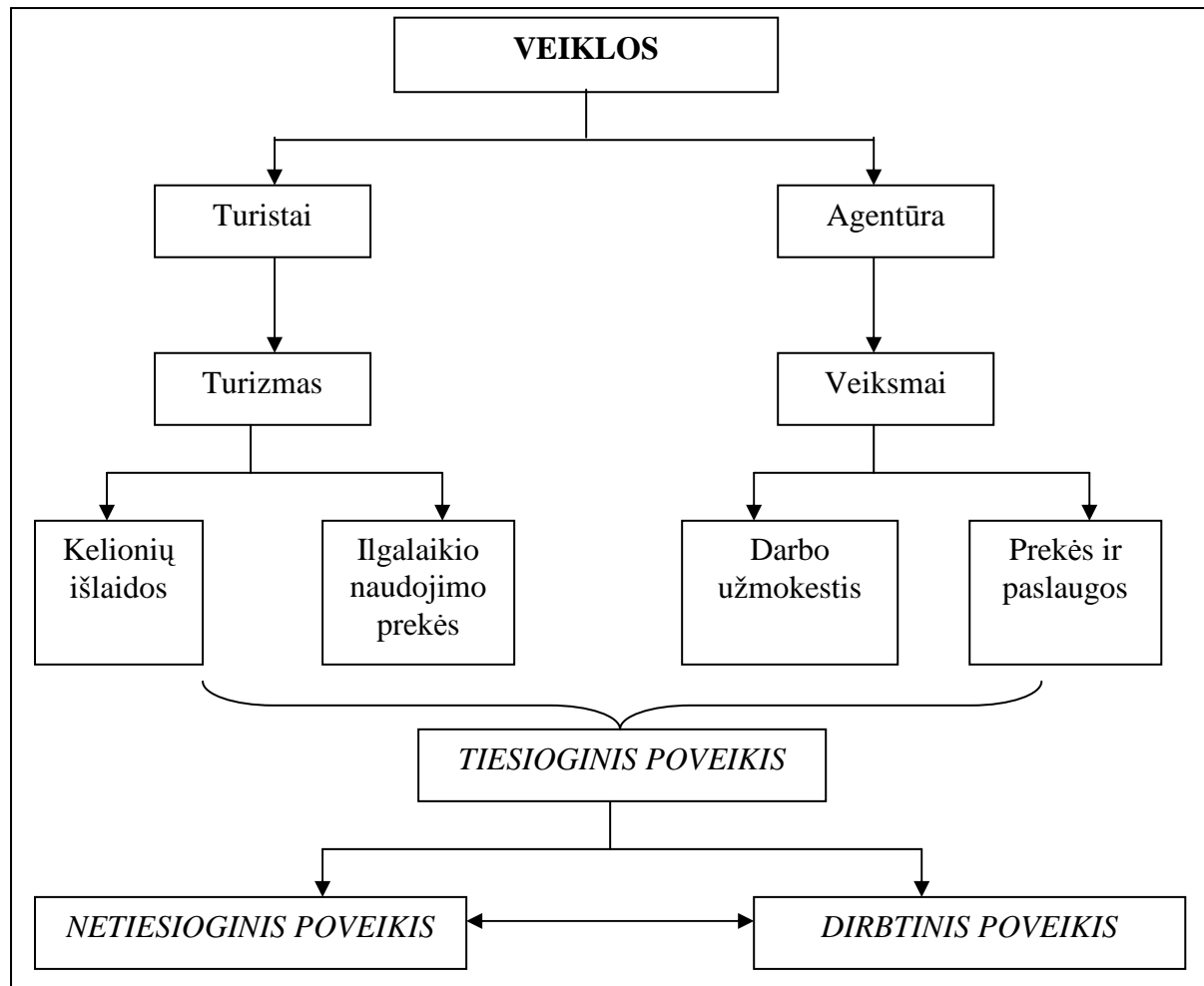
Tiesioginis poveikis – pasikeitimai ekonominėje veikloje per pirmą išlaidų ciklą. Turizme tai pasireiškia per poveikį pačiai turizmo šakai. Tiesioginis poveikis atsiranda pirminiuose turizmo sektoriuose – transportavime, apgyvendinime, restoranuose, pramogose ir mažmeninėje prekyboje. (E. Baroniūnaitė, E. Meilienė, 2001) D. Labanauskaitė savo straipsnyje, remiantis Pasaulinės turizmo organizacijos TSA metodika, tiesioginį poveikį įvardina kaip „turistų išlaidų apimtis, minusavus importo apimtis, kuris yra būtinas, kad turistai būtų visiškai aprūpinti prekėmis ir paslaugomis“. (Labanauskaitė, 2002)

Netiesioginis poveikis - gamybos pokyčiai, atsirandantys per įvairius tolesnius išlaidų ciklus, kai turizmo pramonė savo išlaidomis veikia kitas ūkio šakas. Pavyzdžiui, užimtumo, pardavimų ir pajamų pasikeitimai audinių pramonėje atspindi netiesioginį viešbučių pardavimų

pasikeitimo poveikį.

Dirbtinis poveikis – ekonominės veiklos pasikeitimai, įtakojami namų ūkio išlaidų iš tiesioginių ir netiesioginių pajamų, kurias jie gauna turizmo išlaidų rezultate. Pavyzdžiui, viešbučių ir audinių įmonių darbuotojai, tiesiogiai ir netiesiogiai išlaikomi turizmo, savo pajamas regione išleidžia namams, transportui, maistui ir įprastiniam namų ūkio poreikių kompleksui.

Turizmo ekonominio poveikio paaikškinti, pateikiama turizmo ekonominio poveikio proceso schema (2 paveikslas).

Šaltinis: E. Baroniūnaitė, E. Meilienė, 2001

2 pav. Ekonominio poveikio procesas

Turizmo išlaidų pasikeitimai vienaip ar kitaip gali daryti poveikį bet kuriam ūkio sektoriui. Netiesioginis ir dirbtinis poveikiai priklauso nuo regiono įmonių ir namų ūkių polinkio pirkti vietinių gamintojų ir tiekėjų prekes bei paslaugas. Dirbtinis poveikis ypatingai pastebimas, kai regione atidaroma ar uždaroma didelė įmonė. Tiesioginį poveikį galima įvardinti tokiu pavyzdžiu: turistų, liekančių nakvoti apgyvendinimo įmonėje skaičiaus padidėjimas tiesiogiai daro įtaką

pardavimų padidėjimui apgyvendinimo įmonių sektoriuje. Papildomi apgyvendinimo įmonių pardavimai ir su tuo susiję pasikeitimai darbo užmokesčiui, mokesčiams ir tiekimui bei paslaugos yra tiesioginis turistų išlaidų poveikis. (E. Baroniūnaitė, E. Meilienė, 2001)

Dar gali būti išskiriama teigiama ir neigiama turizmo produkto įtaka ekonominiam augimui. Ši įtaka pasižymi teigiamu turizmo veiklos rezultatu, tačiau poveikio aplinkai, kultūrinio, socialinio ir finansinio poveikio analizė daugiau akcentuoja neigiamą turizmo ekonominio produkto įtaką.

Turizmo produkto ekonominio poveikio analizė didele dalimi prisideda prie regionų plėtros skatinimo ir padeda objektyviau pagrįsti priimamus sprendimus. Turizmas įgyja vis didesnę reikšmę skatinant silpnų regionų plėtrą. Turizmo įmonės, įsteigtos retai gyvenamose vietovėse, kur nelabai išvystyta pramonė, iš dalies neutralizuoja tokias neigiamas pasekmes kaip gyventojų nutekėjimas į miestus, tradicinio kaimo gyvenimo būdo išnykimas. (Labanauskaitė, 2002, disertacijos medžiaga).

2. TURIZMO APGYVENDINIMO SEKTORIAUS YPATUMAI

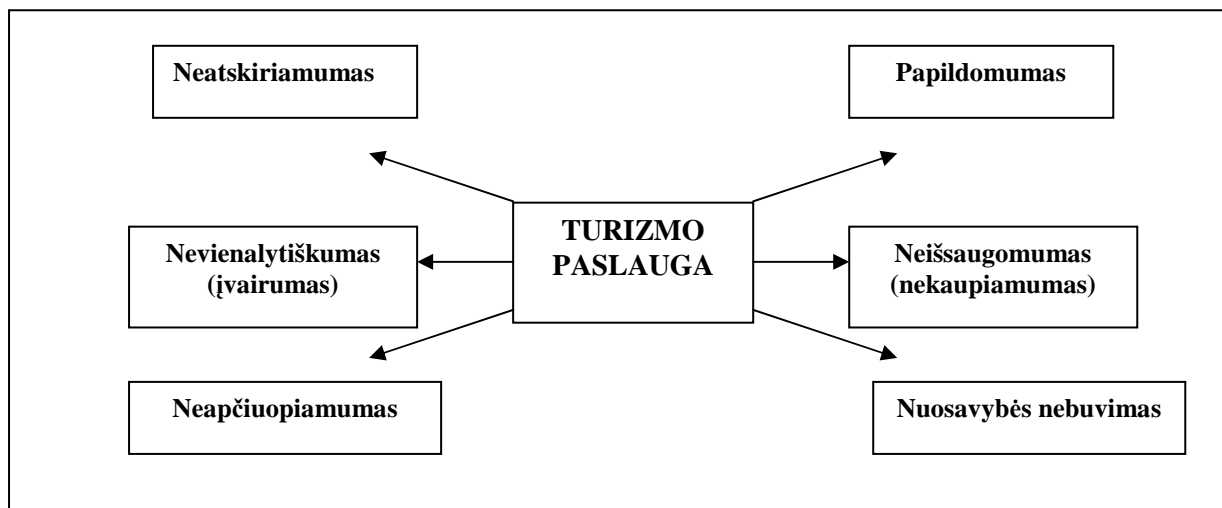
Prieš pradėdant nagrinėti vieną iš turizmo paslaugų sektorių, būtina trumpai apžvelgti paslaugų sferą, todėl antrame skyriuje apibrėžiama paslaugos sąvoka, trumpai apžvelgus turizmo sistemą, plačiau aptariama apgyvendinimo paslauga, nustatomos apgyvendinimo paslaugų rūšys bei kriterijai, pagal kuriuos gali būti skirstomos apgyvendinimo paslaugos. Taip pat atliekama pasitenkinimo bei nepasitenkinimo apgyvendinimo produktu analizė.

Paslaugų sfera – nematerialinių vertybių gamyba. Paslaugų sferai, palyginti su materialinių vertybių gamyba, būdingi specifiniai ypatumai: paslaugos teikiamos ir vartojamos vienu metu, jos negali būti saugojamos, dažnai priešpriešinamos gaminiams bei paslaugų sferą valstybė paprastai labiau saugo nuo užsienio konkurencijos nei materialios gamybos sferą.

Nėra visuotinai pripažinto požiūrio į paslaugos prigimtį ir jos apibrėžimą. Kindurys (1998) analizuodamas JAV marketingo asociacija veiklą, rekomenduoja tokį paslaugos apibrėžimą:

Paslauga – tai atskirai pripažinta, iš esmės neapčiuopiama veikla, kuri tenkina poreikius ir nebūtinai susieta su prekių pardavimu ar kitomis paslaugomis. Gaminant paslaugą gali pririnkti ar net panaudoti materialinius produktus. (Kindurys, 1998)

Turizmo paslauga pasižymi šiomis išskirtinėmis savybėmis (3 paveikslas).

Šaltinis: PRANULIS V. ir kt. (2000) Marketingas.

3 pav. Turizmo paslaugos savybės

Paslaugų produktui būdingos išskirtinės savybės:

Neapčiuopiamumas – paslaugos yra neapčiuopiamos fizine prasme (neturi materialios išraiškos), todėl jas prieš vartojimą yra sunkiau įvertinti.

Nuosavybės nebuvimas – klientai netampa turizmo paslaugos ar jo atskirų komponentų

savininkais.

Neatskiriamumas – turizmo paslaugos yra gaminamos ir vartojamos toje pačioje vietoje ir tuo pat metu, o parduodamos anksčiau nei sukuriamos. Vienalaikiškumas, gaminant ir vartojant, lemia didelę vartotojo priklausomybę nuo gamintojo.

Nekaupiamumas – paslaugos produkto negalima kaupti ar saugoti, nes jis turi būti suvartotas jo kūrimo metu.

Nepastovumas – paslauga vienam klientui nėra visiškai tokia pat, kaip kitam vien dėl skirtingų santykių, susiklosčiusių tarp teikėjo ir kliento. Paslaugos teikėjui yra sunku pakartoti paslaugos kokybę, nes laikas, vieta ir aplinkybės kinta.

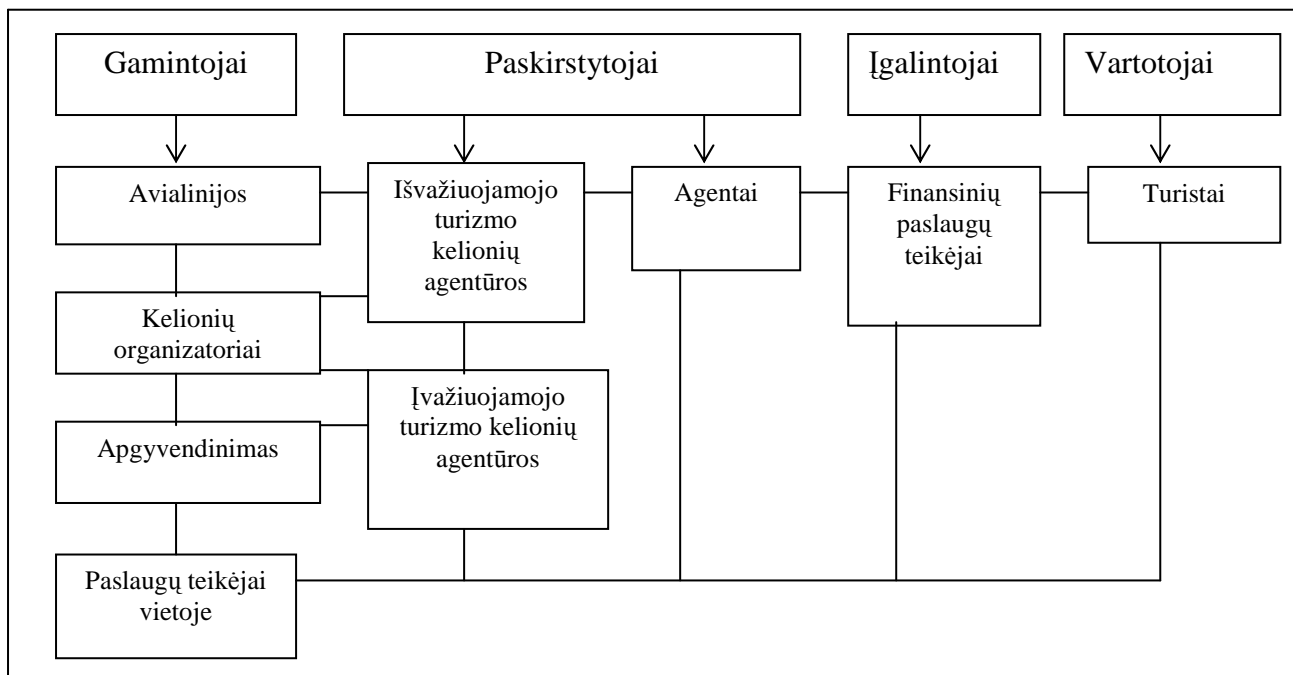
Papildomumas - turizmo paslauga tai nėra tik viena paslauga, servisas. Visapusiško serviso našumas ir jo kokybė priklauso nuo komponentų, papildančių vienas kitą. Turizmo paslaugos paketą gali papildyti ir kitos paslaugos, jei pirkėjas pageidauja. Į darbų sudėtį įeina visi su turizmo industrija susiję dalykai ar įstaigos.

Turizmo paslaugų ypatingumas ir tai, kad parduodama ne daugelis vienodų turizmo produktų skirtingose vietose skirtingu laiku, bet *tas pats turizmo produktas parduodamas daugeliui klientų toje pačioje vietoje tuo pačiu metu.* (Pranulis ir kt., 2000)

2.1 Apgyvandinimo paslaugos svarba turizmo sistemoje

Turizmas yra kompleksinė, sudėtinga ūkio šaka, sudaryta iš įvairių skirtingų sektorių, teikiančių arba padedančių teikti turizmo paslaugas. Labai svarbu suvokti turizmą kaip visumą, tačiau reikia gerai žinoti ir kiekvienos atskiros dalies specifiką, jų tarpusavio ryšius, problemas ir galimybes. Ekonominiu požiūriu turizmas veikia kaip ekonominė sistema, turinti atitinkamus vidinius (tarp atskirų sistemos elementų) ir išorinius (tarp turizmo sistemos ir kitų šalies ūkinių sistemų) ryšius. Turizmas sudarytas iš turizmo subjekto (paslaugų vartotojas) ir turizmo objekto (paslaugų sistemos). Pasak R. Navickienės, turizmo paslauga tai veikla, susijusi su turistų poreikių tenkinimu, suteikiant turistams kelionės organizavimo, transporto, apgyvendinimo, maitinimo, informacijos ar specialias paslaugas.

Norint suprasti, kokios turizmo paslaugos vartotojai tikisi iš juos aptarnaujančių turizmo sferos darbuotojų, reikia suvokti, kas sudaro turizmo rinką, t.y. joje egzistuojančią sistemą. Turizmo potyris yra gyvenimo potyris ir apima visą tai, ką žmogus daro kasdieniame gyvenime: valgo, miega ir t.t. Ši atostogų potyrio elementų visuma sudaro turizmo sistemą (4 paveikslas).

Šaltinis: NAVICKIENĖ, R. (2003) Seminaras: Klientus aptarnaujančių Lietuvos turizmo agentūrų darbuotojų kompetencijų vystymas siekiant didinti įmonių konkurencingumą

4 pav. Turizmo sistema

Avialinijų (keleivių ir bagažo transportavimas), apgyvendinimo paslaugų (nakvynė, pusryčiai, gėrimai), kelionių organizatorių – atostogų kūrėjų (kruizų kompanijos, poilsio kompleksai, pramogų ir teminiai parkai, laivų kompanijos) ir paslaugų teikėjų vietoje (taksi, restoranai, kavinės, parduotuvės, mašinų nuomos punktai, muziejai, lankylini objektai, pramogos) paslaugos yra pagrindiniai turizmo rinkos produktų gamintojai. Išvažiuojamojo ir įvažiuojamojo turizmo kelionių agentūros ir agentai turizmo industrijoje atlieka paskirstymo funkciją nepaisant tendencijos, kad vis daugiau avialinijų ir viešbučių savo paslaugas vartotojams parduoda tiesiogiai. Kelionių organizatoriai kuria turizmo paslaugų paketą, o kelionių agentūros – jį perparduoda gaudamos komisinį mokestį. Per finansinių paslaugų teikėjus vyksta atsiskaitymai tarp įvairių turizmo sistemos grandinės dalių (vartotojai, kelionių agentūros ir turizmo paslaugų tiekėjai) (Navickienė, 2003).

Trumpai apžvelgus turizmo sistemą ir sąveiką tarp joje esančių elementų, plačiau aptarsime apgyvendinimo sektorių. Pasak I. Svetikienės, *apgyvendinimo paslauga* tai būtinos apgyvendinti sąlygos ir veikla, kuria tenkinami turisto nakvynės, higienos, maitinimo ir poilsio poreikiai. Apgyvadinimo paslaugos yra didžiausias ir labiausiai paplitęs pasaulyje turizmo sektorius. Apgyvadinimo paslauga yra būtina turizmo struktūrinė dalis kiekvienoje vietovėje, kuri nori pritraukti ne tik vienadienius lankytojus, bet ir turistus, praleidžiančius joje bent vieną naktį. Apgyvadinimo paslaugos labai svarbios šalies ar regiono ekonomikai kaip biudžeto pajamų

šaltinis bei darbo vietas. Pasaulyje vidutiniškai daugiau nei 30 proc. visų kelionės išlaidų tenka šiam sektoriui, tačiau ši dalis sumažėja perkant pilnus turizmo paslaugų paketus.

Apgyvendinimo paslaugos gali būti *skirstomos pagal įvairius kriterijus*:

- pagal aptarnavimo laipsnį – pilno aptarnavimo arba savitarnos;
- pagal savarankiškumo laipsnį – nepriklausomi arba grandinės;
- pagal vietą – miestuose arba kaimo vietovėse;
- pagal turistų kelionės tikslus – komerciniai viešbučiai, atostogų centrai ar kt.
- pagal mokėjimą už paslaugas – mokamos arba nemokamos;
- pagal stacionarumą – pastovios arba mobilios.

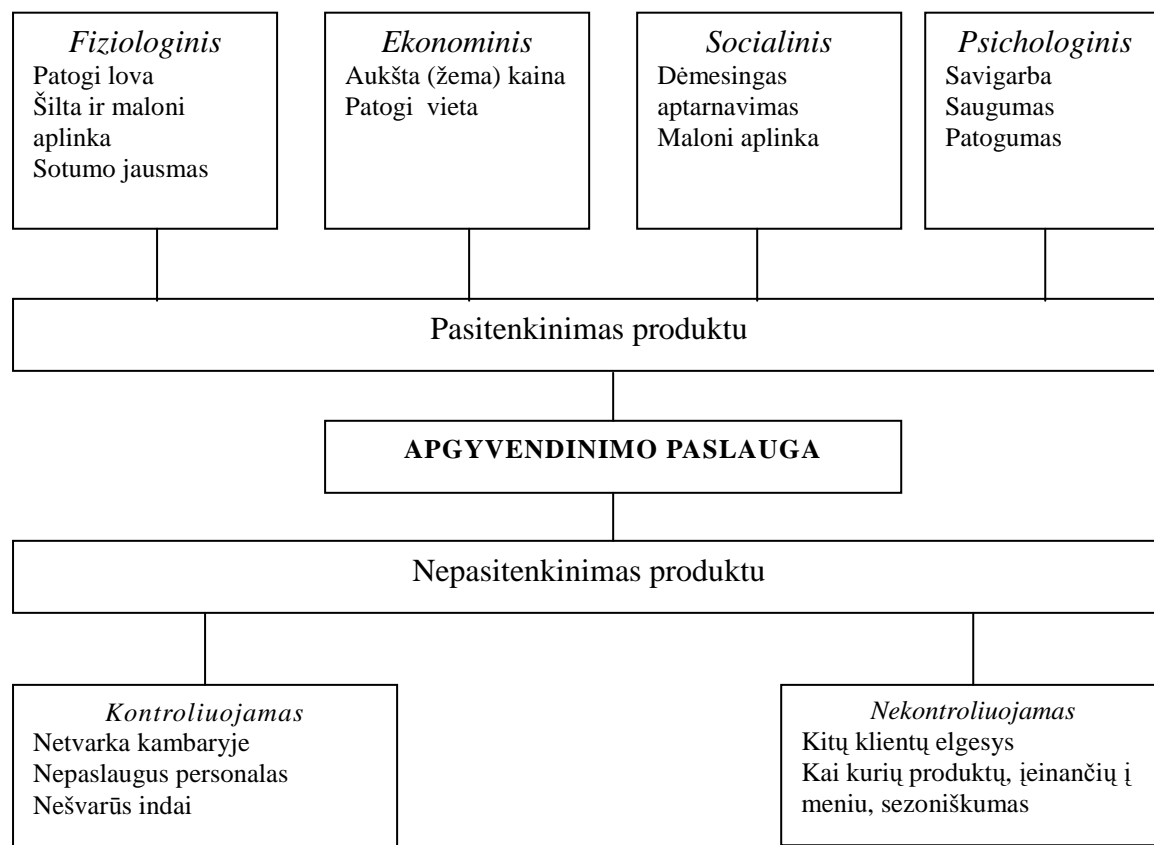
Tam tikros apgyvendinimo formos (pvz., pas draugus, gimines, viešbučiuose, kempinguose ir pan.) pasirinkimas priklauso nuo kelionės pobūdžio, turisto poreikių, esamos pasiūlos, tradicijų, ekonominės padėties bei daugelio kitų faktorių. Apgyvendinimo paslaugas kiekvienoje vietovėje įtakoja ekonominiai, socialiniai, kultūriniai, politiniai, technologiniai ir kiti faktoriai. Todėl apgyvendinimo įstaigos įvairiose vietovėse gali būti specifinės, turėti tam tikrų išskirtinių bruožų. Lyginant skirtingas apgyvendinimo formas, neužtenka įvertinti kambarių skaičių, vietų skaičių, teikiamų paslaugų kompleksą. Labai svarbu įvertinti teikiamų paslaugų kokybę. Pavyzdžiui, klasifikuojant viešbučius ir motelius vertinami jų statiniai (jų suplanavimas, architektūrinis projektas), kambarių (numeriu) ir bendro naudojimo patalpų įrengimas, svečių priėmimo sąlygos, teikiamų paslaugų pasiūla ir kokybė, darbuotojų kvalifikacija ir jų skaičius (santykis su apgyvendinimo vietų skaičiumi) bei kiti kriterijai, pagal kuriuos įvertinama bendra apgyvendinimo paslaugos kokybė.

Skiriamos tokios *apgyvendinimo paslaugos rūšys*:

- viešbučiai;
- svečių namai;
- moteliai;
- sveikatingumo įmonės;
- poilsio įmonės;
- kitos kolektyvinio apgyvendinimo paslaugos (nakvynės paslaugų namų, turistinės bazės, vaikų vasaros poilsio stovyklos, konferencijų centrai).

Pagal Svetikienę (2002), *apgyvendinimo produktas* yra suprantamas kaip pasitenkinimas ar nepasitenkinimas, kurį patiria klientas pasinaudojęs apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės svetingumu. Išskiriami tokie pasitenkinimo apgyvendinimo produktu tipai – fiziologinis, ekonominis, socialinis, psichologinis. Tuo tarpu nepasitenkinimas apgyvendinimo produktu, gali būti dviejų tipų – kontroliuojamas ir nekontroliuojamas.

Detalesnė pasitenkinimo bei nepasitenkinimo produktu analizė pateikta 5 paveiksle.

Šaltinis: SVETIKIENĖ, I. (2002) Turizmo marketingas.

5 pav. Apgyvandinimo produkto analizės aspektai

Kambarių nuoma yra viena pagrindinių teikiamų apgyvandinimo paslaugų. Tai vienas iš svarbiausių pelno šaltinių. Apgyvandinimo produktas nėra vien tik vienvietis ar dvivietis kambarys. Jis apima papildomus patogumus bei paslaugas, kurie neatskiriami nuo konkretaus kambario. Pasitenkinimą apgyvandinimo produktu lemia ir jo kaina, strategiškai patogi apgyvandinimo paslaugos suteikimo vieta, socialiniai bei psichologiniai aspektai: aptarnavimo lygis, aplinka, kaip joje jaučiamasi (saugiai, patogiai ar atvirkščiai). Nepasitenkinimą produktu gali sukelti netvarka kambaryje, žemas aptarnavimo lygis ir pan., tačiau tokie aspektai yra kontroliuojami, tuo tarpu tokių veiksmų kaip kitų klientų elgesys, sukontroliuoti neįmanoma, ir jei įvyksta nemalonūs tarpusavio incidentai, nukentėjęs klientas būna nepatenkintas paslauga. (Svetikienė, 2002).

3. TURIZMO APGYVENDINIMO SEKTORIAUS PLĖTROS ANALIZĖ

Šiame paskutiniame skyriuje yra aprašytas turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių tyrimas, parinkti tyrimo metodai, sudarytas tyrimo planas, paminėti sunkumai iškilę vykdant tyrimą, atlikta bendra apgyvendinimo sektoriaus statistinė apžvalga. Iš teorinėje analizėje minėtų turizmo apgyvendinimo paslaugų kriterijų išrinkti du kriterijai - pagal apskritis ir klasifikatoriaus kriterijus, kuriais remiantis atliekama išsami apgyvendinimo paslaugų analizė. Antroji tyrimo dalis apima anketų duomenų analizę. Įvertinus anketų pateiktus rezultatus, atliekama pirmosios ir antrosios dalies tyrimo duomenų palyginimas, analizė.

Turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių vertinimui atlikti, buvo naudojami žemiau pateikti tyrimo metodai.

Tyrimo metodai

1. Antrinių duomenų analizė.
2. Situacijos analizė.
3. Nestruktūrizuotas (laisvas) interviu.
4. Anketinė apklausa.

Prieš pradėdant organizuoti tyrimą, buvo sudarytas tyrimo planas, kuris padėtų geriau ir aiškiau susidaryti būsimo tyrimo vaizdą, tyrimo detalizavimas greičiau padėtų nustatyti galinčius kilti sunkumus. Tyrimo planas padeda apibrėžti tyrimo vykdymo tikslus bei uždavinius, palengviną tyrimo organizavimo eigą.

Tyrimo planas

1. Pirminė apgyvendinimo sektoriaus analizė. Autorės nuomone, pirminė apgyvendinimo sektoriaus analizė reikalinga, siekiant išsiaiškinti Lietuvos turizmo apgyvendinimo sektoriaus esamą situaciją. Šiame tyrimo plano etape apžvelgtas turizmo apgyvendinimo sektorius pagal apskritis.
 - 1.1 Apgyvendinimo sektoriaus bendra statistinė apžvalga.
 - 1.2 Apgyvendinimo paslaugų pobūdžio nustatymas, t.y. kokios apgyvendinimo paslaugos yra teikiamos Lietuvoje.
2. Turizmo apgyvendinimo paslaugų kriterijų nustatymas.
 - 2.1. Apgyvendinimo paslaugų analizė pagal apskritis atliekama remiantis Turizmo departamento, Statistikos departamento, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos,

Lietuvos jaunimo turizmo centro pateiktų duomenų pagalba.

- 2.2. Apgyvandinimo paslaugų analizė Lietuvos apskrityse pagal nustatytus kriterijus.
3. Anketinė apklausa. Anketinės apklausos būdu įvertinamos turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybės. Anketinė apklausa padėjo nustatyti, ar konkretus regionas turi plėtros potencialą ir koks yra paslaugų pobūdžio poreikis konkrečiame regione.
4. Duomenų rinkimas.
5. Duomenų analizė. Duomenų analizė bus atlikta naudojant Microsoft Excel programą. Rezultatai bus susisteminti ir apibendrinti.
6. Hipotezių patvirtinimas / paneigimas.
7. Išvadų bei pasiūlymų pateikimas.

Tyrimo organizavimas

Tyrimas susideda iš dviejų dalių, pirmoji dalis apima esamos situacijos analizę. Pirmosios dalies tyrimo metu buvo kontaktuojama su Turizmo departamentu, Statistikos departamentu, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos, Švietimo ir mokslo ministerijos specialistais, ir dėka jų konsultacijų bei atsiųstos medžiagos buvo atlikta esamos padėties analizė. Apgyvandinimo sektorius analizuojamas apskričių lygmenyje (kadangi tai Lietuvos administracinis vienetas), įvertinami statistiniai duomenys, nagrinėjami savivaldybių, apskričių strateginiai planai, bandoma rasti ryšį tarp jų. Atliekama bendra kiekvienos apskrities apgyvendinimo sektoriaus analizė (t.y. kiek ir kokių apgyvendinimo paslaugų teikia kiekviena apskritis).

Antroji tyrimo dalis yra anketų analizė. Anketoms užpildyti kiekvienoje apskrityje buvo parenkami specialistai, kurie geriausiai nusimanytų šioje sferoje. Įvertinus tai faktą, kad specialistas negali žinoti kokia situacija yra visoje apskrityje, anketos tikslingai buvo siunčiamos į kiekvieną Lietuvos miesto, rajono Turizmo informacijos centrus, savivaldas. Kadangi sunku nustatyti kiek darbuotojų dirba kiekviename TIC bei kiek asmenų yra konkrečioje savivaldybėje, atsakingų už turizmo plėtrą konkrečiame rajone, buvo pasirinkta, jog kiekviename TIC yra 4 specialistai bei savivaldoje – 2 specialistai, galintys užpildyti anketą. Gavus atsakymus iš kiekvieno miestelio, miesto, rajono, galima susidaryti bendra vaizdą konkrečioje apskrityje ir analizuoti bei lyginti kiekvienos apskrities apgyvendinimo paslaugas.

Turizmo informacijos centrų, savivaldybių bei galimų respondentų skaičius kiekvienoje apskrityje pavaizduotas 1 lentelėje.

TIC, savivaldybių bei galimų respondentų skaičius apskrityse

<i>Nr.</i>	<i>Apskritis</i>	<i>TIC skaičius apskrityje</i>	<i>Savivaldybių skaičius apskrityje</i>	<i>Viso galimų respondentų skaičius</i>
1	Alytaus apskritis	3	5	22
2	Kauno apskritis	6	8	40
3	Klaipėdos apskritis	7	7	42
4	Marijampolės apskritis	3	5	22
5	Panevėžio apskritis	4	6	28
6	Šiaulių apskritis	3	7	26
7	Tauragės apskritis	3	4	20
8	Telšių apskritis	4	4	24
9	Utenos apskritis	5	6	32
10	Vilniaus apskritis	12	8	64
		<i>50</i>	<i>60</i>	<i>320</i>

Šaltinis: sukurta autoriaus.

Imties dydžiui nustatyti buvo pasirinktas tikimybinės sluoksniuotosios (stratifikuotos) atsitiktinės atrankos metodas (sluoksniuotoji atsitiktinė imtis), nes imtis buvo skirstoma pagal požymį – apklausiami turizmo specialistai. Kadangi kiekvienos apskrities imtis yra proporcinga apskrities turizmo specialistų dydžiui, tai nagrinėjama sluoksniuotoji atsitiktinė imtis yra reprezentatyvioji imtis, vadinasi imties tyrimo išvadas bus galima taikyti visai populiacijai. Populiacijos dydis žinomas, todėl imties dydžiui apskaičiuoti buvo remiamasi Schwarze (1993) formule:

$$n = \frac{N \times 1,96^2 \times p \times q}{\epsilon^2 \times (N-1) + 1,96^2 \times p \times q}$$

N – populiacijos dydis;

Reikšmė 1,96 atitinka standartizuoto normaliojo skirstinio 95 proc. pasiklovimo lygmenį;

p yra numatoma įvykio baigmės tikimybė, kad nagrinėjamas požymis pasireišk tiriamojoje populiacijoje (imama blogiausio varianto tikimybė – požymis būdingas pusei, t.y. 50 proc. populiacijos, ir pasirenkama $p = 0,5$);

q yra tikimybė, kad nagrinėjamas požymis nepasireišk tiriamojoje populiacijoje ($q = 1 - p = 0,5$);

ϵ = yra pageidautinas tikslumas, dažniausiai $\epsilon = 0,05$.

Taikant šią formulę kai populiacijos dydis $N = 1000$, tuomet imties dydis lygus $n = 278$, vadinasi, imties dydis sudaro 27,8 proc. visos populiacijos dydžio.

Atsižvelgiant į tai, kad kiekviena apskritis Lietuvoje yra skirtinga išsivystymo lygiu, ir

kadangi apskrityse yra skirtingas skaičius savivaldybių, Turizmo informacijos centrų, 28 proc. imties dydis buvo taikomas kiekvienai apskričiai atskirai. Taigi, respondentų skaičius, kurį būtina apklausti, norint gauti duomenis su 0,05 paklaida, pavaizduotas 2 lentelėje.

2 lentelė.

Privalomas respondentų skaičius apklausai įvykdyti

<i>Nr.</i>	<i>Apskritis</i>	<i>Viso galimų respondentų skaičius</i>	<i>Būtinasis respondentų skaičius</i>
1	Alytaus apskritis	22	6
2	Kauno apskritis	40	11
3	Klaipėdos apskritis	42	12
4	Marijampolės apskritis	22	6
5	Panevėžio apskritis	28	8
6	Šiaulių apskritis	26	7
7	Tauragės apskritis	20	6
8	Telšių apskritis	24	7
9	Utenos apskritis	32	9
10	Vilniaus apskritis	64	18
		320	90

Šaltinis: sukurta autoriaus.

Siekiant sužinoti specialistų nuomonę, buvo nutarta atlikti apklausą el. paštu. Atliktas bandomasis tyrimas – apklausti 4 turizmo specialistai. Grįžtamojo ryšio dėka buvo pakoreguotas anketos apipavidalinimas bei įrašytas fakso numeris, kas pasiteisino - anketas faksu atsiuntė 30 proc. respondentų. Toks duomenų rinkimo principas buvo pasirinktas prieš tai atlikus kontrolinius skambučius, kurių pasekoje ir buvo nutarta anketą siųsti el. paštu. Be to, vykdant apklausą el. paštu, respondentų pasiekimo kaštai yra gana nedideli palyginus su kitomis apklausos formomis, respondentai neturėjo finansinių išlaidų ir nepatogumų, susijusių su anketos užpildymu ir persiuntimu. Respondentams buvo paruošta anoniminė uždara anketa. Anketos pavyzdys pateikiamas PRIEDUOSE. Anketoje buvo pateikiama nelyginamoji požiūrio matavimo skalė – Likerto skalė, kuri buvo pateikiama lentelės pavidalu, stulpeliu žemyn surašytos vertinimui pateiktos apgyvendinimo paslaugų rūšys, o stulpelyje vertinimo balai. Vertinama 5 balų sistema (1 balas – visiškai nereikalinga, 5 balai – ypač reikalinga).

Iš 320 užpildyti anketą prašytų respondentų, anketą užpildė 93 (respondentų aktyvumas – 28 proc.). 3 anketos atkrito dėl respondento netinkamumo. Taip pat anketoje buvo palikta vietos įrašyti el. pašto adresą, kuriuo respondantai pageidauja gauti tyrimo rezultatų apžvalgą. Iš visų užpildytų anketų net 75 proc. respondentų įrašė el. pašto adresą.

Duomenų analizė atlikta naudojant Microsoft Excel programą. Darbe buvo skaičiuojami imties empiriniai vidurkiai ir jų standartinis nuokrypis, taip pat reikšmės nukrypimą nuo vidurkio

sužinoti skaičiuojama dispersija bei nustatoma dažniausiai imtyje pasikartojanti reikšmė – moda. Apklausos rezultatai nagrinėjami su 95 proc. tikimybe ir 0,05 proc. paklaida. Susisteminti ir apibendrinti rezultatai pateikiami sekančiuose skyriuose.

Tyrimo sunkumai

Didžiausia viso tyrimo problema yra tai, jog skirtingos institucijos pateikia skirtingus duomenis apie tą patį faktą. Problemų iškilo su sąvokų apibrėžimais, kadangi gilinantį į kiekvieną apgyvendinimo sektoriaus paslaugos rūšį, pirmiausia buvo bandoma išsiaiškinti, kaip konkrečią paslaugą galima apibrėžti. Tačiau Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas nepateikia visų apgyvendinimo paslaugų rūšių apibrėžimų, todėl iškilo sunkumų analizuojant duomenis. Kadangi remiamasi buvo ne vienos įstaigos duomenimis, todėl kiekvienos įmonės atstovai skirtingai suvokė paslaugų rūšį. Buvo ir tokių atvejų, kai specialistas negalėjo apibūdinti tam tikros paslaugos rūšies, nors įtraukė tokią paslaugą į statistiką, tačiau negalėjo pasakyti kas įeina į tos paslaugos rūšies sąvoką. Visas šias problemas būtų galima išspręsti sukūrus turizmo apgyvendinimo paslaugų sektoriaus registrą.

Lietuvos kultūrinis ir gamtinis turizmo potencialas yra didelis ir patrauklus, tačiau iki šiol naudojamas neefektyviai. Lietuvos, kaip užsienio turistų lankymosi vietos, galimybės pradėtos naudoti palyginti neseniai. Kai kurie Lietuvos regionai, pasinaudodami turizmo teikiamomis galimybėmis, galėtų gauti nemažai pajamų ir sukurti ilgalaikių darbo vietų. Sparčiai besiplečiantis kaimo turizmas yra laikomas viena iš alternatyvių ekonominės veiklos rūšių kaime.

Viešosios infrastruktūros ir paslaugų stoka – pagrindinė kliūtis Lietuvoje norint efektyviai panaudoti kultūrinį ir gamtinį turizmo potencialą. Viešojo kultūros paveldo objektų ir gamtos išteklių pritaikymas turizmo poreikiams leistų sukurti naujus traukos centrus, kurie pritrauktų didesnę turistų skaičių, ypač iš užsienio, prateštų jų buvimą mūsų šalyje.

Šiuo metu turizmo plėtrą Lietuvoje riboja tokie veiksniai, kaip sezoniškumas, per maža laisvalaikio veiklos įvairovė, nepakankamai išvystytos apgyvendinimo paslaugos visoje Lietuvoje, nepakankama turizmo sektoriaus darbuotojų kvalifikacija.

Daugeliu atžvilgių, Baltijos šalims būtų naudinga bendradarbiauti turizmo organizavimo srityje, nes šios šalys turi bendrų ypatumų kai visoms trimis šalims turizmas yra svarbu sektorius.

Lietuvos Bendrajame programavimo dokumente (BPD) 2004-2006 m. turizmas įvardijamas kaip imlus darbu sektorius, turintis greito augimo potencialą, ekonomikos sektorius. Kaip rodo SSGG analizė, turizmo sektorius turi didelį augimo potencialą. Šalyje gausu gamtinių išteklių, ypač upių ir ežerų, miškų, čia yra unikali pakrantė (Kuršių nerija) ir keletas pasaulinio lygio

gamtos rezervatų bei nacionalinių parkų. Sostinė Vilnius – tinkama vieta turistams ir verslo paslaugoms, o tai, kad ji yra mažiau ekonomiškai išsivysčiusioje šalies dalyje, gali tapti aplinkinių rajonų augimo varomąja jėga. Tokio turizmo potencialo panaudojimas iš anksto sąlygoja atitinkamus investicijų poreikius.

3 lentelė

Lietuvos SSGG analizės turizmo galimybės

GALIMYBĖS	
Šalies turizmo (atvykstamojo ir vietinio, rekreacinio, sveikatingumo ir jūrinio) plėtra	<ol style="list-style-type: none"> 1. yra potencialas tapti nauju tarptautinio turizmo regionu; 2. tarptautiniai transporto srantai didina turizmo potencialą; 3. didelės kaimyninės turizmo rinkos – Lietuva šiuo metu yra mažiausiai išplėtotą Baltijos turizmo vieta; 4. galimi įvairūs etniniai–kultūriniai ryšiai (pvz., su kitomis Europos šalimis, JAV ir Argentina); 5. yra pajėgumų didinti oru ir jūra atvykstančių turistų skaičių; 6. patraukli gamtos aplinka, yra pasaulio paveldo vietų; 7. yra nacionalinių ir regioninių parkų tinklas, kur galima plėtoti turizmą; 8. dideli turizmo pajėgumai skatinti žemės ūkio veiklos diversifikaciją plėtojant sparčiai augančias kaimo turizmo įmones

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Lietuvos BPD 2004-2006 m.

Lietuvos BPD 2004-2006 m. atliktoje SSGG analizėje turizmas priskiriamas prie galimybių grupės, kurias tinkamai išnaudojus, pagerėtų Lietuvos turizmo aplinkos situacija, kas lemtų investicijas bei plėtrą Lietuvos regionų turizmo sektoriuose, tame tarpe ir apgyvendinimo sektoriuje.

3.1 Apgyvendinimo sektoriaus statistinė apžvalga

2004 m. buvo ypač reikšmingi Lietuvos turizmui. Turizmo versle pasiekta puikių rezultatų – palyginti su 2003 m. apgyvendinimo įmonėse viešėjusiųjų skaičius padidėjo 32 procentais, viešbučių ir motelių numerių užimtumo koeficientas padidėjo 4 proc., vietų užimtumo – 3,5 proc. Lietuvoje sparčiai plečiamas viešbučių tinklas, populiarėja poilsis kurortuose bei kaimo turizmo sodybose, didėja turizmo paslaugų įvairovė. 2004 m. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, kiek pasikeitė turistų srautų pobūdis. Lietuvą vis dažniau atranda Vakarų Europos bei tolimųjų šalių keliautojai.

2004 m. Statistikos departamentui ataskaitas pateikė 637 apgyvendinimo įmonės bei apgyvendinimo paslaugų teikėjai (2003 m. – 574), kuriuose buvo 19 050 numerių (2003 m. – 17 341) ir 45 884 vietos (2003 m. – 42 411). Pridėjus kaimo turizmo sodybas, kurių 2004 m. buvo

361, matome, kad 2004 m. Lietuvoje buvo 998 apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės.

Per metus šiose įmonėse buvo apsistoję 1 119 tūkst. svečių (2003 m. – 848 tūkst.), iš jų 590 (2003 m. – 438) tūkst. – užsieniečių. Bendras svečių skaičius palyginti su 2003 m. išaugo 32 proc., o užsieniečių – 34,6 proc.

2004 m. apgyvendinimo įmonių pajamos (neįskaitant PVM) palyginti su 2003 m. padidėjo 26 proc. ir buvo 401,4 mln. litų. Pajamos už apgyvendinimą (sanatorijose kartu su gydymu) buvo 282,1 mln. litų, 24 proc. daugiau. Išlaidos palyginti su 2003 m. padidėjo 25 proc. ir sudarė 372,1 mln. litų. Apgyvendinimo įmonėse 2004 m. pabaigoje dirbo 9 739 darbuotojai, 26 proc. daugiau palyginti su 2003 m. (VTD, Veiklos ataskaita 2004, 2005)

Didžiausią dalį apgyvendinimo įstaigų sudaro viešbučiai ir poilsio namai. Preliminariais Statistikos departamento duomenimis, 2004 m. Lietuvoje buvo 278 viešbučiai ir svečių namai, arba 12 proc. daugiau negu 2003 m.

Lietuvoje apgyvendinimo sektoriaus apgyvendinimo paslaugos rūšys (2004 m. duomenys):

1. *Viešbučiai* – įmonė, kurioje apgyvendinimo paslaugos teikiamos tam tikslui skirtame (pritaikytame) statinyje (ar jų grupėje), su specialiai suplanuotomis patalpomis – kambariais (numeriais) ir bendro naudojimo patalpomis, taip pat inžinerine įranga bei reikiama įranga apgyvendinimo paslaugoms teikti. Lietuvoje klasifikavimo reikalavimų sistemoje naudojama penkių žvaigždučių vertinimo skalė (aukščiausias įvertinimas – 5 žvaigždutės, mažiausias – 1 žvaigždutė). 2004 m. pabaigoje buvo 198 viešbučiai (2003 m. – 167). Numerių užimtumo procentas viešbučiuose pastoviai didėja nuo 2000 m. (žr. 4 lentelę)

4 lentelė

Numerių užimtumas viešbučiuose

APGYVENDINIMAS	Vnt.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Numerių užimtumas viešbučiuose	Proc.	28,4	31,7	35,2	32,5	36,7

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Lietuvos turizmo statistika 2004 m.

2. *Svečių namai* – remiantis Turizmo departamento duomenimis, 2004 m. pabaigoje buvo 80 (2003 m. – 76) svečių namų. Svečių namams naudojama keturių žvaigždučių vertinimo skalė. Tai įmonė, viešbučio tipo statinyje teikianti tik apgyvendinimo paslaugas ir patarnavimus, reikalingus turistų priėmimui.

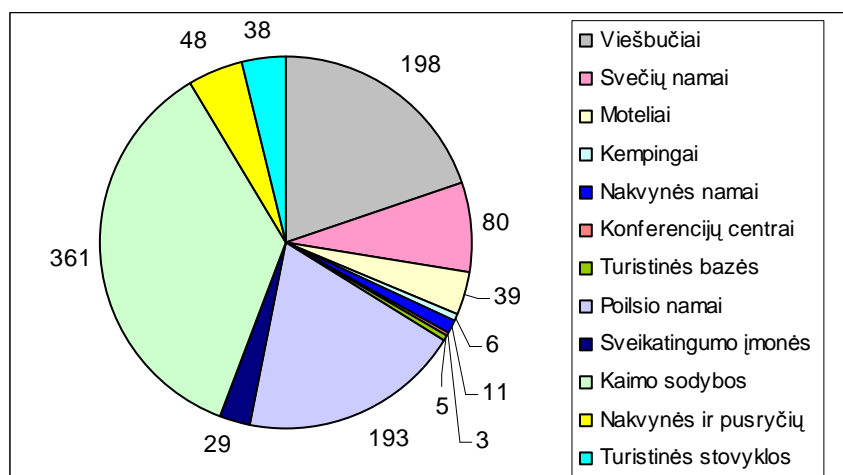
Viešbučių ir svečių namų pajamos (be PVM) 2004 m. sudarė 281,4 mln. Lt ir palyginti su 2003 m. 31,4 proc. Pajamos, gautos už užsieniečių apgyvendinimo paslaugas, sudarė 49 proc. (2003 – 52 proc.), pajamos už lietuvių apgyvendinimo paslaugas – 15 proc. (2003 m. – 13 proc.).

viešbučių ir svečių pajamos, skaičiuojant vienai nakvynei, buvo 176 litai (2003 m. – 200 Lt).

3. *Moteliai* – kaip ir viešbučiams taikoma penkių žvaigždučių vertinimo skalė. 2004 m. Lietuvoje motelių buvo 39, t.y. 2 moteliais daugiau nei 2003 m. Motelis – tai įmonė, teikianti apgyvendinimo paslaugas viešbučio tipo statinyje, turinti geras autotransporto privažiavimo sąlygas ir papildomai teikianti transporto priemonių saugojimo bei aptarnavimo (autoserviso) paslaugas. Moteliai gali veikti išstisus metus arba tik sezono metu ir teikti tam tikras paslaugas. Pradedant apgyvendinimu ir baigiant automobilių aptarnavimo kompleksu: garažu, stovėjimo aikštelėmis, remonto bei techninės priežiūros įrenginiais.
4. *Poilsio namai* – „pastatas ar pastatai, kuriuose kambariai (ar nameliai) yra pritaikyti apgyvendinimui ir poilsiui organizuoti šeimoms ar pavieniams asmenims“ (Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002). 2004 m. poilsio namų buvo 193, šiek tiek mažiau nei 2003 m. (2003 m. – 200). Atitinkamai mažėjo ir poilsio įmonių pajamos – 2004 m. jos sudarė (be PVM) 12,9 mln. Lt, o 2003 m. - 15,5 mln. Lt. Net 148 įmonės – sezoninės. Poilsio namams, kaip ir svečių namams taikoma keturių žvaigždučių klasifikavimo sistemos vertinimo skalė.
5. *Sveikatingumo įmonės* – jų skaičius 2004 m. (29) palyginus su 2003 m. (30) kito nežymiai, tačiau pajamos (be PVM) išaugo 16 mln. Lt, 2004 m. pajamos sudarė 94,5 mln. Lt, iš kurių 90,1 proc. buvo gauta už apgyvendinimą bei gydymą.
6. *Nakvynės ir pusryčių* – apgyvendinimo paslauga, įskaitant pusryčius, apgyvendinimui pritaikytas gyvenamos patalpos ar atskiri pastatai, kuriuose apgyvendinimui skirtų kambarių (numerių) yra ne daugiau kaip 10 (Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002). Šias paslaugas 2004 m. teikė 48 įmonės (2003 m. – 25).
7. *Nakvynės namai* - statomi vietovėse ten, kur turistai keliaudami tam tikru maršrutu, sustoja tik vienai nakčiai. Čia įrengiami miegamieji, sanitariniai mazgai, virtuvėlė. Maistą turistai paprastai gaminasi patys. Lovų skaičius priklauso nuo atvykstančių grupių dydžio. 2004 m. nakvynės namų skaičius šiek tiek sumažėjo (11) nei 2003 m. (14).
8. *Kempingai* – „apgyvendinimo paslaugoms teikti skirta, suplanuota aikštelėmis ir įrengta teritorija, kurioje turistai apgyvendinami palapinėse, mobiliuose ar stacionariuose nameliuose, ir yra sudarytos sąlygos transporto priemonėms statyti“ (Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002). Remiantis Turizmo departamento pateiktais duomenimis, Lietuvoje 2004 m. pabaigoje buvo 6 kempingai (2003 m. –

- 4). Kempingams kaip ir svečių namams bei poilsio namams taikoma keturių žvaigždučių vertinimo skalė.
9. *Turistinės bazės*. Turistinės bazės sąvoka dar nėra apibrėžta, tačiau ji susijusi su sportinių paslaugų teikimu, turizmo centro sąvoka, kurią apibrėžia Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas (2003) – „apgyvendinimui bei poilsiui pritaikyti (skirti) statiniai, kuriuose turistai apgyvendinami atskiruose nameliuose ar kambariuose, o maitinimo, higienos ir kitos paslaugos teikiamos centralizuotai paslaugų komplekse. Turizmo centras turi turėti įrangą aktyviam poilsiui bei turistiniams žygiams organizuoti.“ Lietuvoje yra 5 turistinės bazės (2003 m. jų buvo 6), kurios yra įsikūrusios 3 Lietuvos apskrityse.
10. *Konferencijų centrai* – tai įvairios profesinio tobulinimo ir kvalifikacijos kėlimo kursai, paskaitos ir konferencijas organizuojančios įmonės, savo klausytojams teikiančios ir apgyvendinimo paslaugas. Lietuvoje kol kas tik 3 (2003 m. jų buvo 2), du iš jų įsikūrę Vilniaus miesto savivaldybėje, trečiasis – Birštono savivaldybėje (Kauno apskritis). Konferencijų turizmas laikomas viena perspektyviausių Vilniaus – Kauno dvimiesčio regiono turizmo plėtros sričių.
11. *Kaimo sodybos*; 2004 m. duomenimis, apgyvendinimo paslaugas kaime teikė 361 įmonė (2003 m. – 355). Poilsio kaime organizavimu kasmet užsiima vis daugiau sodybų savininkų įvairiuose Lietuvos regionuose. Lietuvos kaimo turizmo asociacija parengusi kvalifikacinius reikalavimus kaimo sodybai. Vertinimo skalę sudaro gandrų skaičius (aukščiausias įvertinimas – keturi gandrai).
12. *Vaikų vasaros poilsio stovyklos* – kaip apibrėžia Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas (2002), turistinės stovyklos paslauga – trumpalaikio poilsio organizavimas ir (ar) nakvynės suteikimas palapinėse ar apgyvendinimui skirtose patalpose rekreacinėse teritorijose, žemės ūkio, miško ar kitos paskirties žemėje įrengtoje stovyklavietėje. stovyklavietės turistinės stovyklos paslaugoms teikti gali būti įrengiamos rekreacinėse teritorijose, nepaisant to, kokia pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis. Lietuvoje paskutiniaisiais duomenimis yra 38 stacionarios stovyklos.

6 paveiksle grafiškai pavaizduotas apgyvendinimo paslaugų pobūdis:

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Lietuvos turizmo statistika 2004 m.

6 pav. Apgyvandinimo sektoriaus paslaugų pobūdis

Didžiausią apgyvendinimo sektoriaus dalį užima kaimo sodybos, antroje vietoje – viešbučiai, trečioje – poilsio namai. Lietuvoje labai sparčiai plečiamas viešbučių tinklas, populiarėja poilsis kaimo turizmo sodybose, didėja turizmo paslaugų įvairovė. Kaimo turizmas – sparčiausiai plečiama sritis, ypač kurortinėse vietovėse. Kasmet veiklą pradeda apie 20 kaimo turizmo sodybų. Galimybes plėstis kaimo turizmui sudaro gamtinis turizmo potencialas – jūros pakrantės kompleksas, poilsiui ir aktyviam turizmui tinkami vandens telkiniai, miškai.

Visose apgyvendinimo sektoriaus įmonėse pastebima augimo tendencija, ypač išaugo nakvynės ir pusryčių paslaugos – beveik du kartus, tai galėjo lemti kasmet vis didėjantis keliaujančių asmenų skaičius, kuris palyginti su 2003 m. išaugo beveik 32 proc. (užsieniečių apgyvendinimo įmonėse padaugėjo 34,6 proc., lietuvių – 29,3 proc.). Bendrasis nakvynių skaičius palyginus 2003 m. padidėjo 22,6 proc., o užsieniečių – 30,4 proc.

Kitose apgyvendinimo paslaugas teikiančiose įmonėse augimo tendencija nedidelė.

3.2 Turizmo apgyvendinimo paslaugų kriterijai

Kaip buvo minėta ankstesniuose skyriuose, Valstybės (nacionalinė) regioninė politika ir regioninis planavimas vykdomas apskrityse - Lietuvos Respublikos teritorijos aukštesniuose administraciniuose vienetuose. (Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002). Lietuvos administraciniai vienetai – regionai – yra apskritys, todėl pasirinktas kriterijus *pagal apskritis* (teorinėje analizėje įvardintas kaip kriterijus pagal vietą), kuris leistų išsamiau nagrinėti turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybes Lietuvos regionuose. Taip pat, autorės nuomone, turizmo apgyvendinimo sektoriaus įmones geriau įvertinti padėtų ir

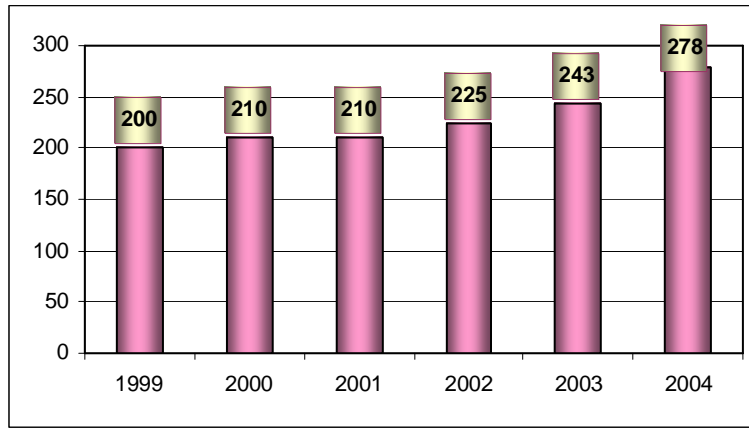
klasifikatoriaus kriterijus (žvaigždučių, gandrų skaičius). Klasifikacija padės nustatyti, kokio apgyvendinimo paslaugos pobūdžio yra reikalingos konkrečioje vietovėje.

Pasirinkti šie du kriterijai, kadangi apgyvendinimo paslaugas išanalizuoti pagal visus teorinėje analizėje nurodytus kriterijus šiame darbe yra neįmanoma, kadangi Lietuvoje nėra apgyvendinimo paslaugų registro. Norint atlikti analizę pagal visus kriterijus, pirmiausia reiktų turėti duomenis apie visas įmones, teikiančias apgyvendinimo paslaugas Lietuvoje. Lietuvos apgyvendinimo sektoriaus, autorės nuomone, vienas didžiausių trūkumų yra visų apgyvendinimo paslaugų registro nebuvimas, kas lemia tikslios informacijos apie apgyvendinimo paslaugas išskrypimą. Taip pat sunkumų iškyla ir su sąvokų apibrėžimu, kadangi Lietuvos turizmo įstatymo pakeitimo įstatyme nėra apibrėžta kokios paslaugos yra pilno aptarnavimo, o kokios savitarnos (kriterijus pagal aptarnavimo laipsnį), ir kokios apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės tokias paslaugas teikia. Kriterijus pagal turistų tikslus taip pat atmestas, kadangi norint atlikti analizę pagal šį kriterijų tektų atlikti analizę siekiant išsiaiškinti turistų tikslus, kas neatitiktų šio darbo temos pavadinimo.

3.3 Apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizė pagal apskritis

Apžvelgus apgyvendinimo sektoriaus statistinius duomenis, bei nustačius kokios Lietuvoje yra apgyvendinimo sektoriaus *apgyvendinimo paslaugos rūšys*, buvo nustatyti apgyvendinimo paslaugų kriterijai, kurie padės išsamiau atlikti turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių analizę. Šiame skyriuje bus nagrinėjama apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizė pagal apskritis. Analizė atliekama remiantis Statistikos departamento bei Turizmo departamento prie Ūkio ministerijos, duomenimis.

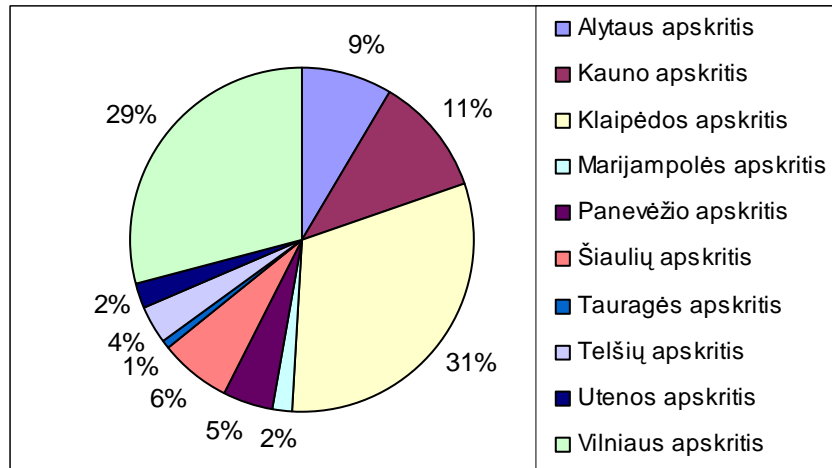
7 paveiksle pavaizduota viešbučių bei svečių namų augimas nuo 1999 m. Kaip matome iš paveikslo, viešbučių ir svečių namų rinkoje pastebima pastovi augimo tendencija.

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Lietuvos turizmo statistika 2004 m.

7 pav. Viešbučių ir svečių namų kiekis

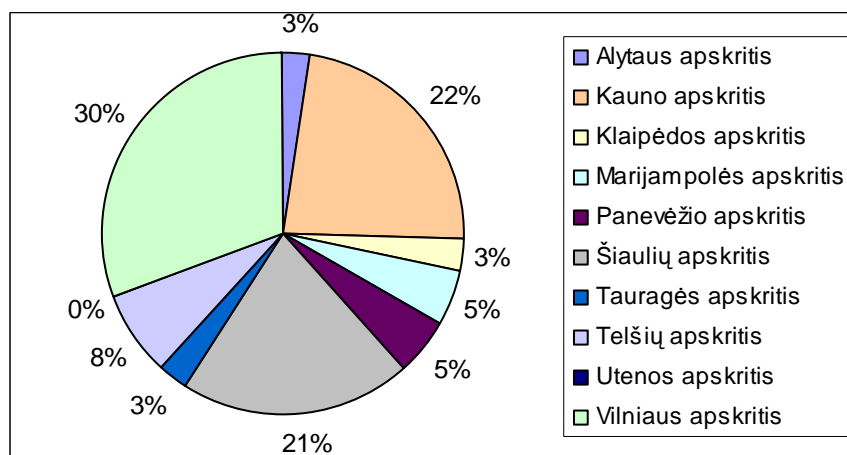
Žemiau pateiktame paveiksle pateikta viešbučių ir svečių namų pasiskirstymas pagal apskritis.

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

8 pav. Viešbučių ir svečių namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Statistikos departamentas duomenis apie viešbučių ir svečių namų rinkos pasiskirstymą pateikia kartu. 8 paveiksle matome, jog didžiausią rinkos dalį užima 2 apskritys – Vilniaus ir Klaipėdos. Departamento 2004 m. duomenimis, Klaipėdos apskrityje yra penkiais viešbučiais daugiau nei Vilniuje. Tokių skaičių lemia Klaipėdos apskričiai priklausantys kurortai – Palanga, Šventoji, Neringa, Nida. Trečioje vietoje atsiduria Kauno apskritis, turinti 31 viešbutį ir svečių namus. Mažiausią dalį sudaro Tauragės apskrities viešbučiai bei svečių namai, t.y. tik 1 proc. Tokią mažą procentą lemia rekreacijos ir turizmo sezoniskumas, silpnas kaip turistinio regiono įvaizdis.

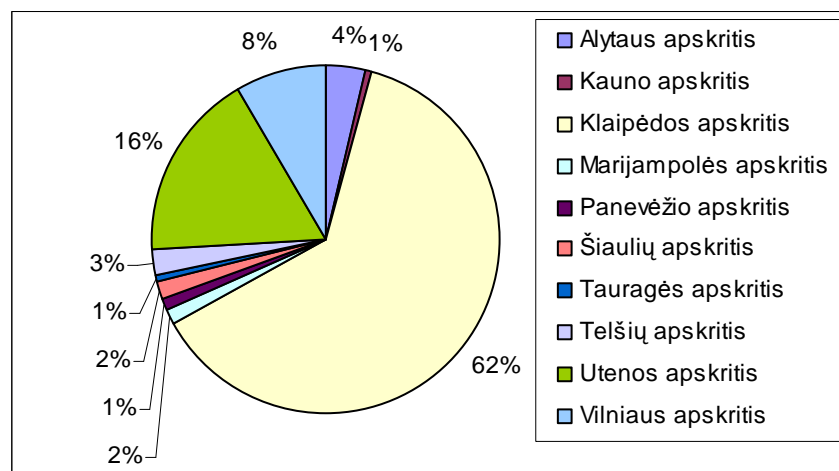

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

9 pav. Motelių pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

9 paveiksle pateikta informacija apie motelių pasiskirstymas pagal apskritis. Pirmąsias tris vietas dalinasi Vilniaus, Kauno bei Šiaulių apskritys – atitinkamai 30 proc., 22 proc., 21 proc. Motelių visiškai nėra Utenos apskrityje, kurioje taip pat pastebimas vasaros sezoniškumas, silpnas apgyvendinimo paslaugų sektorius nurodytas ir Utenos apskrities SSGG analizėje.

Sekančiame paveiksle vaizduojama poilsio namų pasiskirstymas pagal apskritis:

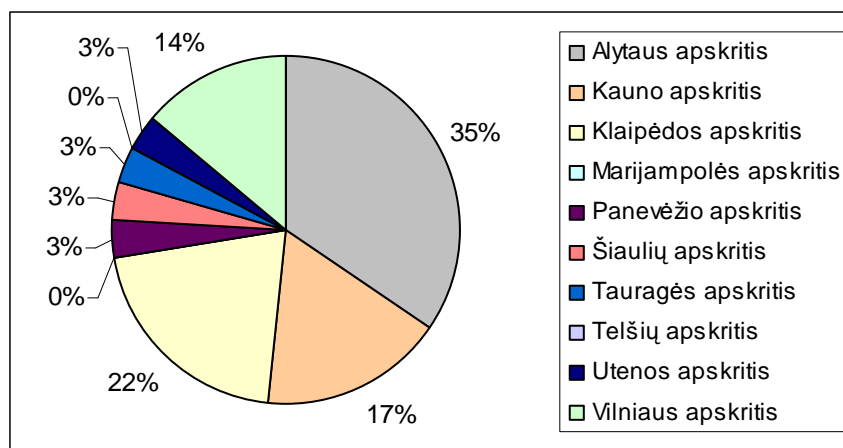
Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

10 pav. Poilsio namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Kaip ir viešbučių bei svečių namų rinkoje, Klaipėdos apskritis pirmauja ir poilsio namų kiekiu apskrityse. Klaipėdos apskrityje poilsio namai užima 62 proc. apgyvendinimo paslaugų rinkos, t.y. net 119 poilsio namų, tuo tarpu kitose apskrityse poilsio namų skaičius svyruoja nuo 1 iki 33 poilsio namų. Antroje vietoje atsiduria Utenos apskritis (16 proc.), trečioje – Vilniaus apskritis (8 proc.), kitos apskritys neišsiskiria - poilsio namų procentas svyruoja nuo 1 iki 4 proc.

Sekančiame paveiksle pateikiama informacija apie svetingumo įstaigas. Jų pasiskirstymas

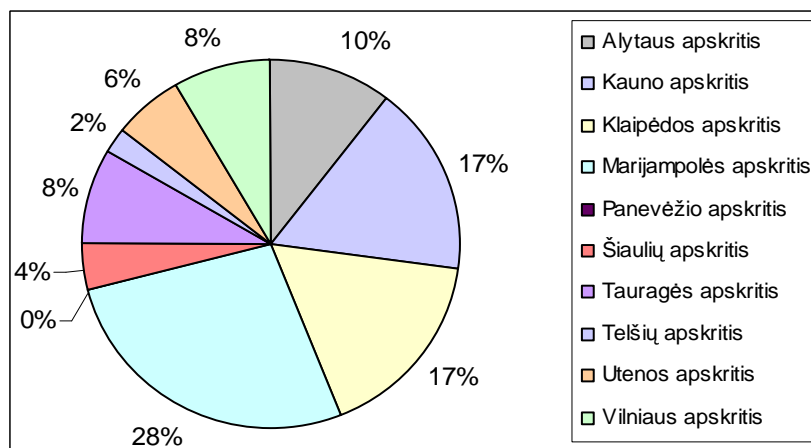
pagal apskritis pavaizduotas 11 paveiksle.

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

11 pav. Sveikatingumo įstaigų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Sveikatingumo paslaugas teikiančių įstaigų rinkoje stipriai pirmauja Alytaus apskritis (35 proc.). Tai savaime suprantama, kadangi Alytaus apskrčiai priklauso Druskininkai, kurių miestas jau seniai asocijuojasi su ten esančiomis sanatorijomis. Klaipėdos apskritis pagal sveikatingumo įstaigų pasiskirstymą, užima antrąją vietą (22 proc.), trečioje vietoje – Kauno apskritis (17 proc.). Remiantis Statistikos departamento duomenimis Kauno apskrityje esančioje Birštono savivaldybėje yra 2 sveikatingumo įmonės, Kauno mieste bei Kauno rajone – po vieną sveikatingumo įmonę, bei dar viena sveikatingumo įmonė yra Jonavos rajono savivaldybėje. Nei vienos sveikatingumo įmonės nėra Telšių bei Marijampolės apskrityse. Utenos, Panevėžio, Šiaulių ir Tauragės apskrityse yra po vieną sveikatingumo įstaigą (3 proc.).

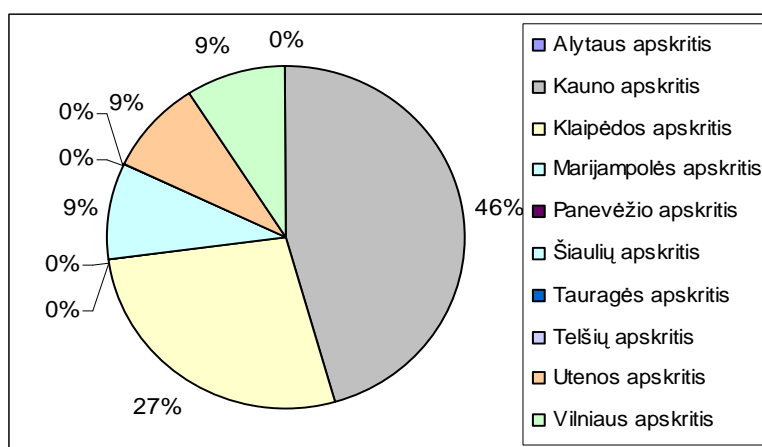
Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

12 pav. Nakvynės ir pusryčių paslaugų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Pateiktame paveiksle atsispindi informacija apie nakvynės ir pusryčių (arba kitaip

vadinamo privataus apgyvendinimo) paslaugų teikimo įmonių pasiskirstymą apskrityse. Nakvynės ir pusryčių paslaugų teikimo įmonių daugiausia yra Marijampolės apskrityje (28 proc.), tai gali lemti didėjantis tranzitu per regioną vykstančių transporto priemonių ir keleivių srautas (Marijampolės regiono plėtros planas 2003-2007 m.). 17 proc. įmonių įsikūrę Kauno bei Klaipėdos apskrityse. Klaipėdos regiono plėtros plane, rekreacijos ir turizmo SSGG analizėje, Klaipėdos regionas įvardintas kaip turintis patogia geografine padėtį Europos turizmo tranzitui Rytų – Vakarų ir Šiaurės – Pietų kryptimis, todėl galime daryti prielaidą, kodėl tiek daug nakvynės ir pusryčių paslaugų teikimo įmonių įsikūrę Klaipėdos apskrityje. Taip pat tokias paslaugas teikiančių įmonių nėra Panevėžio apskrityje, o Telšių apskrityje jos sudaro tik 1 proc.

13 paveiksle pateikta nakvynės namų išsidėstymas apskrityse.

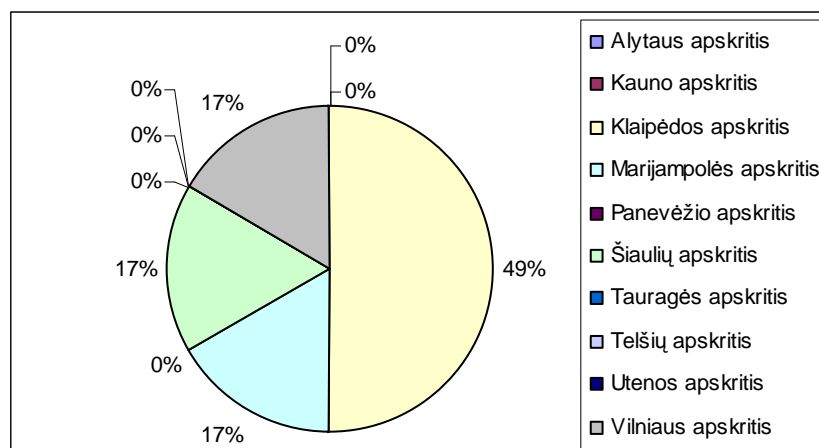
Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

13 pav. Nakvynės namų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Paveiksle matome, jog beveik puse visų nakvynės namų yra įsikūrę Kauno apskrityje. Statistikos departamento (SD) duomenimis, Lietuvoje 2004 m. buvo 11 nakvynės namų, iš kurių – 5 Kauno rajone ir vienas Raseinių rajone. 27 proc. nakvynės namų rinkos užima Klaipėdos apskrityje esantys nakvynės namai, t.y. 2 Klaipėdos mieste ir vienas Palangoje. Po vienus nakvynės namus turi Šiaulių, Utenos bei Vilniaus apskritys (9 proc.), kitose apskrityse nakvynės namų iš vis nėra. Kadangi nakvynės namai statomi tose vietovėse, kur turistai keliaudami tam tikru maršrutu, sustoja tik vienai nakčiai, tokį išsidėstymą šalia didžiųjų miestų, galėjo lemti ir ši priežastis. Šią priežastį patvirtina ir nakvynės namų numerių užimtumo koeficientas. Nors Kauno apskrityje yra įsikūrę daugiausia nakvynės namų, tačiau užimtumo procentas yra vienas mažiausių – 6 proc., o Vilniaus mieste yra tik vieni nakvynės namai, tačiau jų užimtumas sudaro net 84,8 procento. Toks užimtumo procentas parodo nemažą nakvynės namų plėtros potencialą Vilniaus apskrityje, kadangi Vilniaus miestas yra įeina į daugelį turistinių maršrutų.

Panaši išsidėstymo situacija ir kempingų paslaugas teikiančių įmonių rinkoje (14

paveikslas).

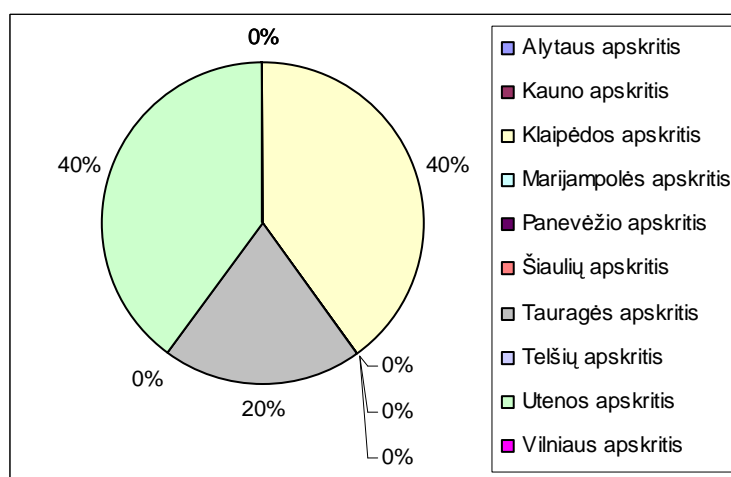

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

14 pav. Kempingų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Kaip Kauno apskritis pirmauja nakvynės namų skaičiumi, taip panašų procentą (49 proc.) užima Klaipėdos apskritis kempingų rinkoje. Natūralu, jog daugiausia kempingų yra pajūrio zonoje, kadangi tai turistus viliojanti poilsio vieta jūros. Lietuvoje iš viso 2004 m. buvo 6 kempingai, iš kurių 3 įsikūrę Klaipėdos apskrityje, tiksliau Neringos ir Palangos miestuose. (atitinkamai vienas ir du). Po vieną kempingą yra Marijampolės, Šiaulių bei Vilniaus apskrityse (17 proc.), iš kurių didžiausias numerių užimtumo procentas yra Kelmės rajone įsikūrusio kempingo – 46,5 procento.

Sekančiame paveiksle pavaizduota informacija apie turistinių bazių paslaugų teikimą.

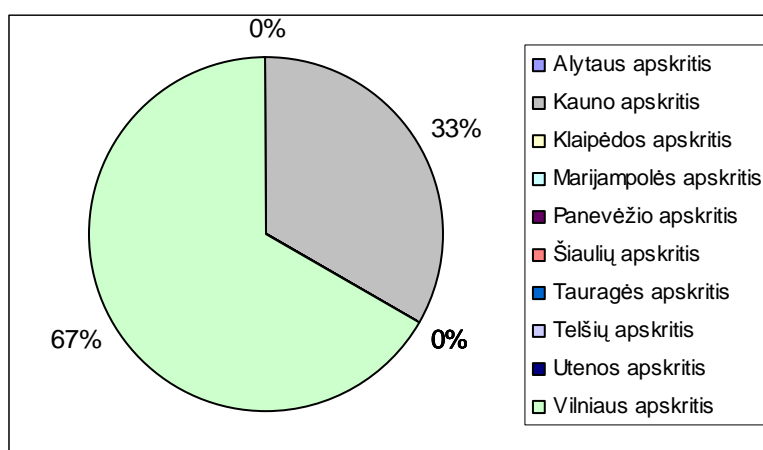
Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

15 pav. Turistinių bazių pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Turistinės bazės įsikūrusios 3 apskrityse – Klaipėdos, Tauragės ir Utenos (atitinkamai 40 proc., 20 proc., ir 40 proc.). Statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje 2004 m. buvo 5

turistinės bazės. Iš pateiktų skaičių, būtų galima teigti, jog turistinės bazės Lietuvoje turi nemenką plėtros potencialą, įvertinus, jog Lietuvos kultūrinis ir gamtinis paveldas yra gausus, be to, turistinė bazė būtų labiau prieinama ir Lietuvos turistams kainos atžvilgiu. Tačiau taip teigti negalime, kadangi turizmo įstatymo pakeitimo įstatyme nėra apibrėžta kas tai yra turistinė bazė, o internetiniuose puslapiuose yra pateikta labai daug įmonių, siūlančių turistinės bazės apgyvendinimo paslaugas. Turistinės bazės sąvoka daugiau susijusi su sportinių paslaugų teikimu. Statistikos departamento specialistų teigimu, turistinė bazė yra prilyginama turizmo centrui, kuriama gali būti pasiūlyta nakvynė, maitinimas, organizuojami turistiniai žygiai (pvz.: valtimis, pėsčiomis ir dviračiais), ekskursijos, gali būti nuomojamas turistinis inventorių. Remiantis SD, Lietuvoje 2 turistinės bazės įsikūrusios Ignalinos rajone, 2 – Palangoje, 1 – Tauragės rajone.

16 paveiksle pavaizduota konferencijų centrų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

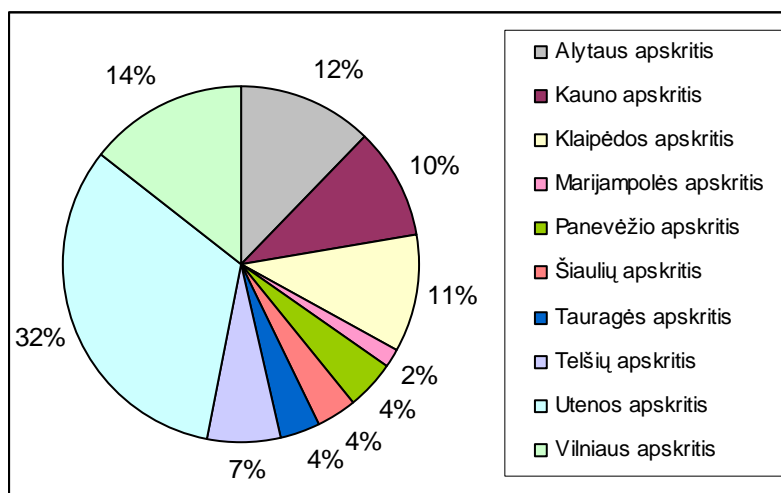

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

16 pav. Konferencijų centrų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Konferencijų turizmas Lietuvoje dar nėra išplėtotas ir laikomas viena perspektyviausių Vilniaus – Kauno dvimiesčio regiono turizmo plėtros sričių. Lietuvoje yra 3 konferencijų centrai, du iš jų yra Vilniaus mieste, o nuo 2004 m. vienas įsikūręs Birštone. Birštone esantis konferencijos centras turi 27 vietas, kurių užimtumo koeficientas siekė 43 proc., atitinkamai Vilniuje konferencijos centrai turi 617 vietų ir jų užimtumo procentas 2004 m. siekė 19,5 proc. Iš viso konferencijų centruose buvo apgyvendinta 13,5 tūkst. svečių, iš kurių 3 tūkst. – užsieniečių.

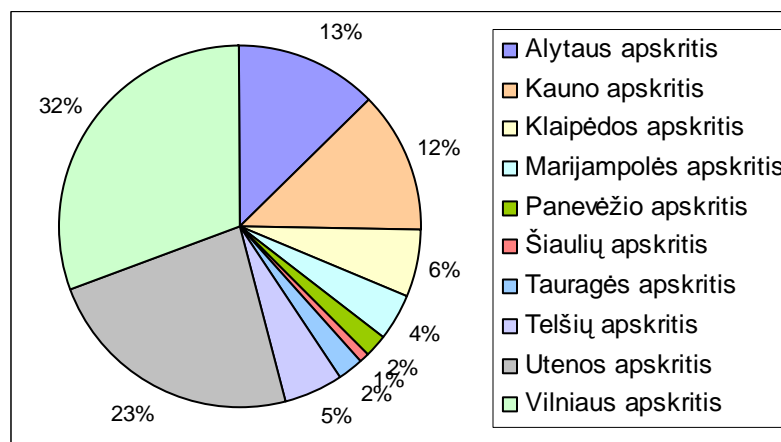
Statistikos departamentas 2004 m. atliko kaimo turizmo sodybų tyrimą. Buvo apklausta 431 sodyba, gauti 263 atsakymai. Tyrimo duomenimis apgyvendinimo paslaugas teikė 361 kaimo turizmo sodyba (2003 m. – 355). Kaimo turizmo sodybų pasiskirstymas pagal apskritis pavaizduotas 17 paveiksle:

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

17 pav. Kaimo turizmo sodybų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Daugiausia kaimo turizmo sodybų yra Zarasų, Ignalinos, Trakų, Klaipėdos rajonų savivaldybėse. Poilsiautojai labiausiai mėgsta prie ežerų įsikūrusias sodybas. Kaip matome iš paveikslo, didžiausia dalis sodybų yra įsikūrusi Utenos apskrityje (32 proc.), Vilniaus apskrityje yra 52 kaimo turizmo sodybos ir tai sudaro 14 proc., trečioje vietoje – Alytaus apskritis (12 proc.). 2004 m. palyginti su 2003 m. sodybose ilsėjosi 32 proc. daugiau lietuvių ir 44 proc. daugiau užsieniečių. Kaimo sodybose buvo 1 905 kambariai ir 5 442 vietos (2003 m. – 1 657 kambariai ir 4 468 vietos). Paslaugos buvo suteiktos 102,7 tūkst. svečių, o bendras jų nakvynių skaičius buvo 325,5 tūkst. nakvynių (2003 m. – 76,9 tūkst. svečių, 262 tūkst. nakvynių). Lietuvos kaimo turizmo sodybose daugiausia nakvynių buvo nakvota Vilniaus apskrityje – 32 proc. visų nakvynių, Utenos apskrityje – 32 proc., Alytaus apskrityje – 13 proc., Kauno apskrityje – 12 proc., Klaipėdos apskrityje – 10 proc.

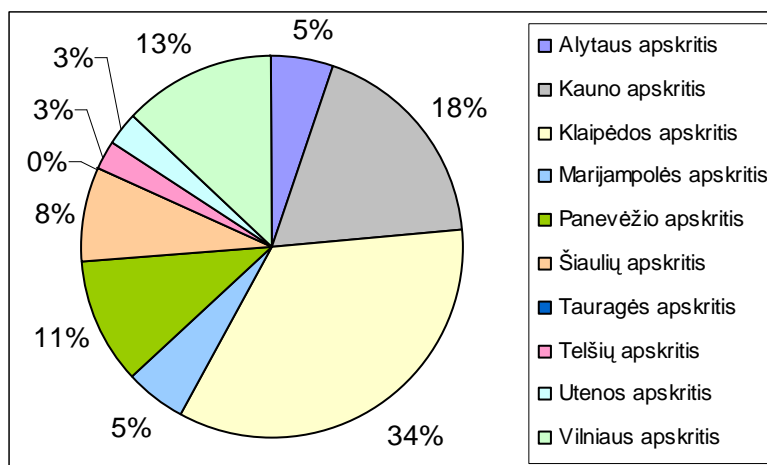

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Lietuvos turizmo statistika 2004 m.

18 pav. Nakvynių skaičius kaimo turizmo sodybose pagal apskritis

Užsieniečiai sudarė 12,4 proc. svečių, t.y. 12,7 tūkst., ir nakvojo 45,7 tūkst. nakvynių – 14 proc. visų nakvynių (2003 m. – 8,8 tūkst. užsieniečių, 36,4 tūkst. nakvynių). Palyginti su 2003 m. vidutinė poilsiautojo buvimo trukmė sutrumpėjo nuo 3,41 iki ,17 nakvynės. Vidutiniškai Lietuvos gyventojas už vieną nakvynę mokėjo 17,2 lito, užsienietis – 22,7 lito.

Vaikų vasaros stovyklų pasiskirstymas pagal apskritis pavaizduotas 19 paveiksle:

Šaltinis: sukurta autoriaus pagal Turizmas Lietuvoje 2004 m.

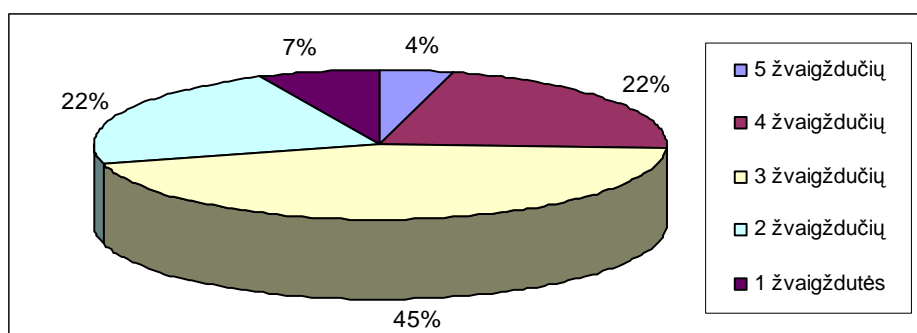
19 pav. Vaikų vasaros stovyklų pasiskirstymas pagal apskritis, proc.

Vaikų vasaros stovyklų pasiskirstymo pagal apskritis analizė atlikta remiantis 2006 m. Lietuvos jaunimo turizmo centro (LJTC) duomenimis. Daugiau nei puse (52 proc.) vaikų vasaros stovyklų įsikūrusios dvejose apskrityse – Kauno bei Klaipėdos. Vilniaus bei Panevėžio apskrityse yra atitinkamai 13 proc. bei 11 proc. visų vaikų vasaros stovyklų. Pastebima, jog nei vienos vaikų vasaros stovyklos nėra Tauragės apskrityje.

Apžvelgus apgyvendinimo sektoriaus įmones apskrityse, pastebime tendenciją, jog tam tikras apgyvendinimo paslaugų pobūdis išryškėja vienoje iš apskričių, priklausomai nuo apskrities geografinės padėties (pvz. didėjantis tranzitu per regioną vykstančių transporto priemonių ir keleivių srautas Marijampolės apskrityje; Klaipėdos apskrityje poilsio namai sudaro didžiausią rinkos dalį, kadangi Klaipėdos apskritis įsikūrusi prie jūros, į jos administracinę sudėtį įeina tokie kurortai kaip Palanga, Nida, Šventoji ir kiti). Taip pat galime pastebėti, kad pakankamai aukštais procentais išsiskiria ir Lietuvos sostinės apskritis – Vilniaus apskritis. Taip pat autorė pastebi, jog ne visose apskrityse yra nagrinėjamos apgyvendinimo paslaugos rūšys. Visose apskrityse iš 12 nagrinėjamų apgyvendinimo paslaugos rūšių, yra tik trys, t.y. viešbučiai, svečių namai bei poilsio namai.

3.4 Apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių analizė pagal klasifikatoriaus kriterijų

Remiantis Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos pateiktais duomenimis, atlikta klasifikuotų viešbučių, motelių, svečių namų, poilsio namų bei kempingų bendrinė analizė bei analizė pagal apskritis, tačiau autorė atkreipia dėmesį, jog skaičiai gali skirtis jau nuo anksčiau pateiktų, kadangi ne visos į statistiką įtrauktos apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės yra suklasifikuotos, be to LVRA pateikia 2006 m. duomenis, tuo tarpu statistiniai duomenys yra nagrinėjami 2004 m. Ši duomenų nesuderinamumo problemą galėtų išspręsti turizmo apgyvendinimo paslaugų sektoriaus registras. Taigi, 2006 m. kovo 8 d. duomenimis, Lietuvoje viešbučiams, moteliams, svečių namams, poilsio namams bei kempingams 5 žvaigždučių klasifikacija suteikta 8 apgyvendinimo įstaigoms, 4 žvaigždučutes turi 59 apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių, 135 įmonės turi 3 žvaigždučių klasifikaciją, 87 – 2 žvaigždučių, bei 1 žvaigždučutes klasifikacija yra skirta 36 apgyvendinimo paslaugas teikiančioms įmonėms.

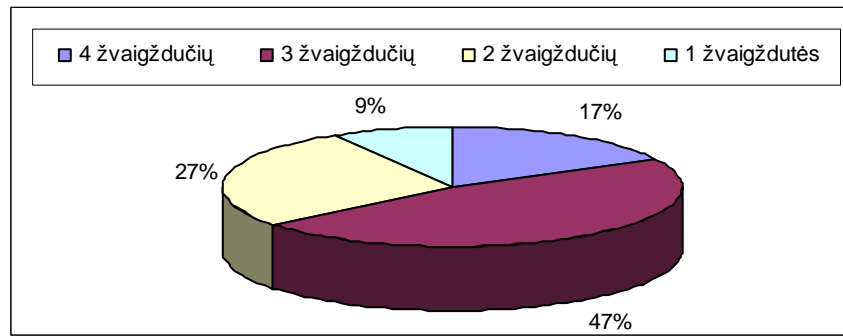

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

20 pav. Klasifikuotų viešbučių skaičius pagal žvaigždučutes, proc.

20 paveiksle pateikiama klasifikuoti viešbučiai pagal Lietuvoje galiojanti klasifikatorių - žvaigždučių skaičių. Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos duomenimis, iki 2006 m. kovo mėn. 8 d. Lietuvoje yra aštuoni 5 žvaigždučių viešbučiai, tai sudaro 4 proc. visų Lietuvos viešbučių; 22 proc. Lietuvos viešbučių turi 4 žvaigždučių klasifikacijos įvertinimą, t.y. 40 viešbučių. Didžiausią dalį, beveik pusę viešbučių rinkos užima 3 žvaigždučių viešbučiai, t.y. 45 proc. 2 žvaigždučių klasifikaciją turintys viešbučiai užima tokią pat rinkos dalį kaip ir 4 žvaigždučių – 22 proc. (41 viešbutis). 7 procentus viešbučių rinkos užima 1 žvaigždučutes klasifikaciją turintys viešbučiai.

Sekančiame paveiksle pateikta informacija apie svečių namus Lietuvoje:

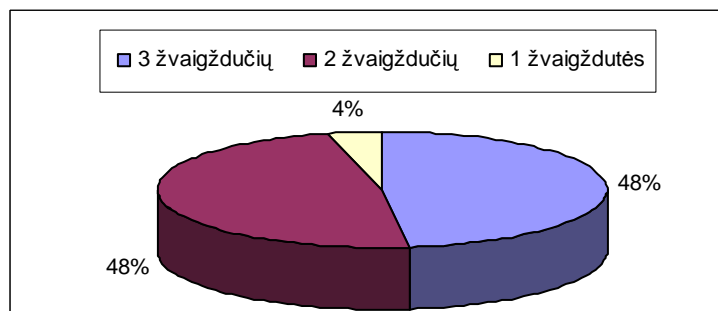

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

21 pav. Klasifikuotų svečių namų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.

Didžiausią procentą, kaip ir viešbučiai, sudaro 3 žvaigždučių svečių namai – 47 proc. užimamos rinkos. Antrąją vietą užima 2 žvaigždučių poilsio namai, kurių rinkos užimama dalis sudaro 27 proc. Beveik penktadalį svečių namų rinkos užima 4 žvaigždučių svečių namai, ir tik 6 svečių namai turi 1 žvaigždutę (9 proc.).

22 paveiksle atsispindi klasifikuotų motelių rinka.

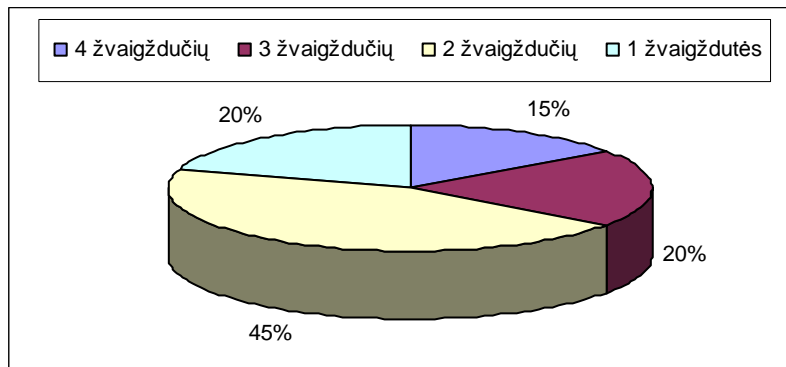

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

22 pav. Klasifikuotų motelių skaičius pagal žvaigžduotes, proc.

Kaip matome iš paveikslo, Lietuvoje nėra 5 ir 4 žvaigždučių turinčių motelių. Po lygiai - 48 proc. - rinkos užima 2 ir 3 žvaigždučių moteliai; moteliai, turintys 1 žvaigždutės klasifikaciją, tesudaro 4 proc. Todėl galima daryti išvadą, jog Lietuvoje didelę dalį rinkos užima žemesnės klasės moteliai.

Sekančiame paveiksle pavaizduota klasifikuoti poilsio namai pagal žvaigžduotes.

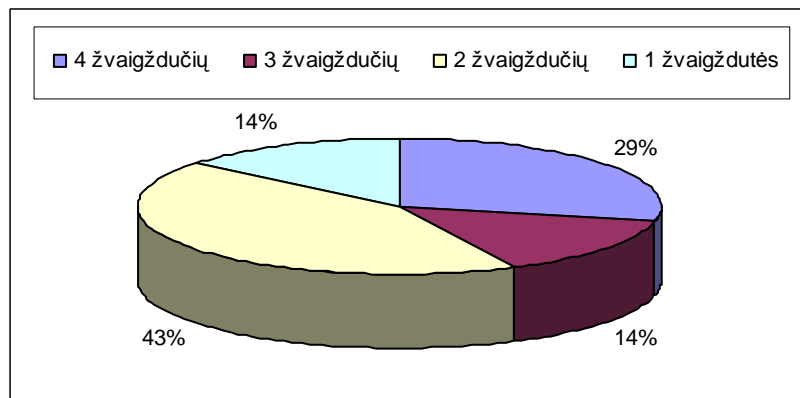

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

23 pav. Klasifikuotų poilsio namų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.

Skirtingai nei viešbučių bei svečių namų rinkose, kuriose didžiausią dalį užima apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės, turinčios 3 žvaigždučių klasifikaciją, poilsio namams daugiausia yra suteikta 2 žvaigždučių klasifikacija – 45 proc. visos rinkos. Taip pat pastebima, jog didžiausią procentą sudaro poilsio namai, kuriems yra suteikta 1 žvaigždutės klasifikacija – net 20 proc., tuo tarpu, kai kitose apgyvendinimo paslaugas teikiančiose įmonėse (viešbučiuose, svečių namuose, moteliuose) suteikta 1 žvaigždutės klasifikacija svyruoja nuo 4 proc. iki 9 proc.

Klasifikuoti kempingai pagal žvaigžduotes pavaizduoti 24 paveiksle.

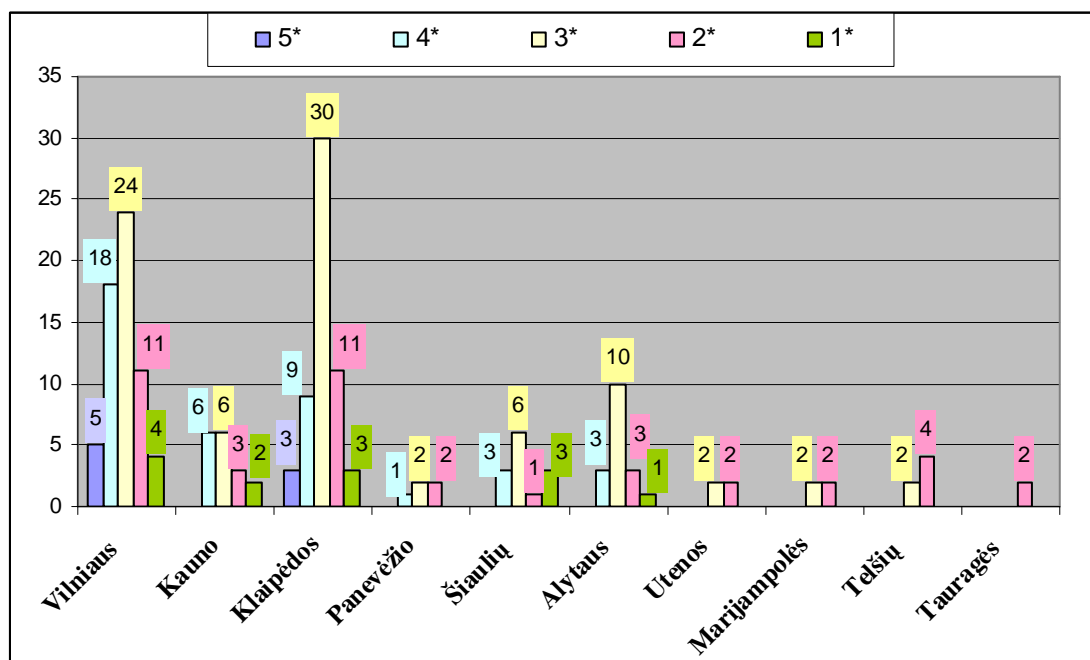
Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

24 pav. Klasifikuotų kempingų skaičius pagal žvaigžduotes, proc.

Taip pat kaip ir poilsio namams, 2 žvaigždučių kempingai sudaro didžiąją dalį visų kempingų – net 43 proc. Antroje vietoje yra 4 žvaigždučių kempingai (29 proc.), trečioje ir ketvirtoje – 3 žvaigždučių ir 1 žvaigždutės kempingai (14 proc.).

Apžvelgus bendrą klasifikuotų apgyvendinimo paslaugų situaciją, sekančiuose paveiksluose pateikiama informacija apie klasifikuotas apgyvendinimo paslaugas pagal apskritis.

25 paveiksle pateikta informacija apie klasifikuotų viešbučių išsidėstymą apskrityse.

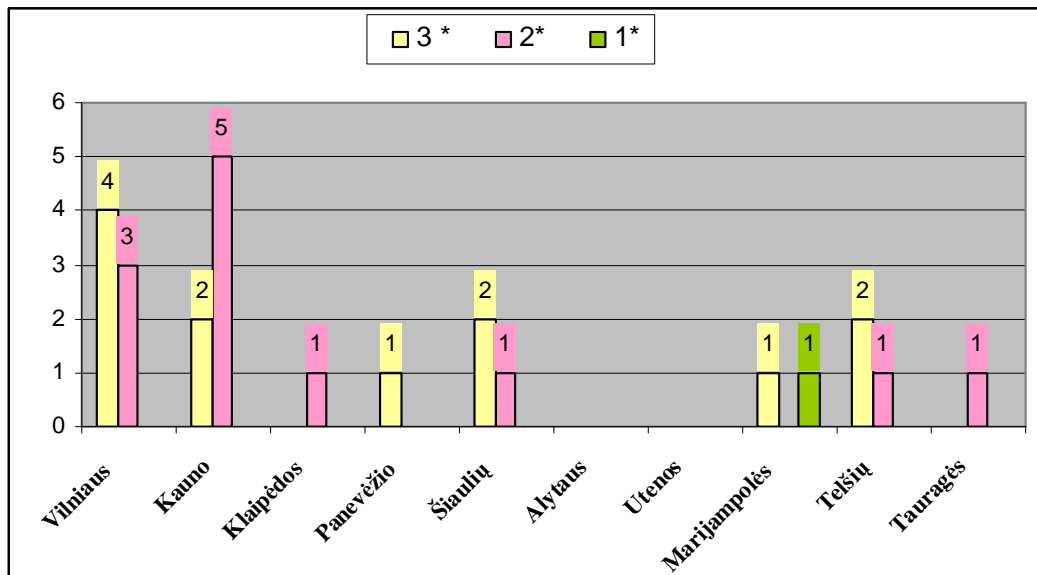

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

25 pav. Klasifikuotų viešbučių skaičius pagal apskritis

LVRA duomenimis, Lietuvoje yra 186 suklasifikuoti viešbučiai, iš jų 5 žvaigždučių – 8, 4 žvaigždučių – 40, 3 žvaigždučių – 84, 2 žvaigždučių – 41, 1 žvaigždutės – 13. Iš pateiktos informacijos matome, jog visų žvaigždučių viešbučių yra tik Vilniaus ir Klaipėdos apskrityse. Šiose apskrityse yra ir didžiausias 3 žvaigždučių viešbučių skaičius (Klaipėdoje – 30, Vilniuje – 24 viešbučiai). Pastebima, jog apskrityse viešbučiai išsidėstę priklausomai nuo didžiųjų miestų padėties pvz., Vilnius yra sostinė, Klaipėda – uostamiestis, Kaunas – 2-asis pagal dydį miestas su gerai išvystyta infrastruktūra. Alytaus apskritis apima didžiąją Dzūkijos etnografinio regiono dalį, pats miškingiausias rajonas Lietuvoje, išsiskiriantis geromis sąlygomis pažintiniam pėsčiųjų, vandens ir dviračių turizmui. Be to, per apskritį teka viena išpūdingiausių Lietuvos upių – Merkys, kurioje vandens turizmo teikiamais malonumais galima mėgautis viso sezono metu.

Sekančiame paveiksle pavaizduot klasifikuoti moteliai pagal apskritis.

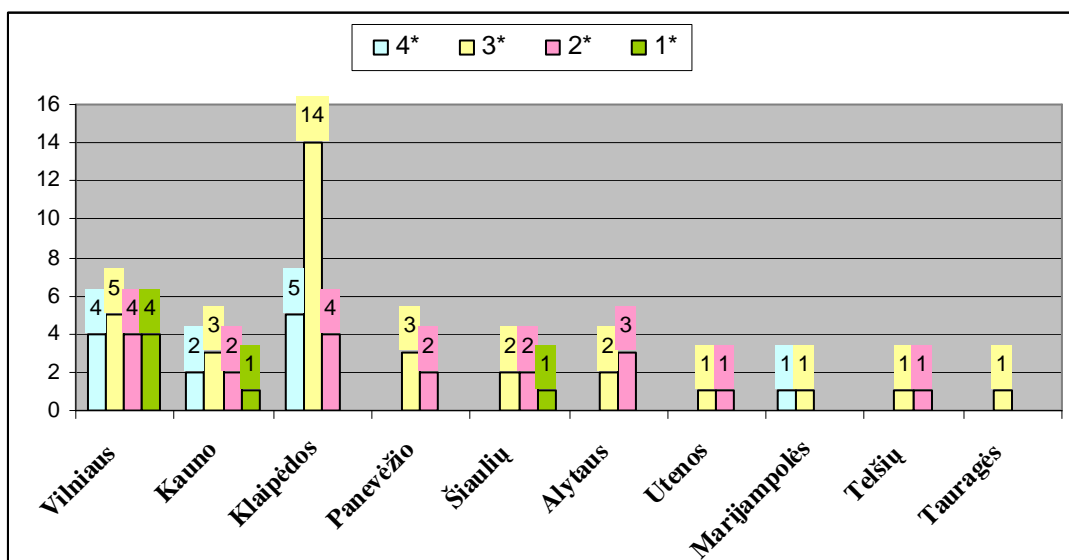

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

26 pav. Klasifikuotų motelių skaičius pagal apskritis

Iš pateiktų duomenų matome, kad motelių rinkoje ryškiai pirmauja dvi Lietuvos apskritys – Vilniaus bei Kauno, tuo tarpu Alytaus bei Utenos apskrityse nėra nei vieno motelio. Šį faktą patvirtina ir Statistikos departamento pateikti duomenys, kuriuose nurodyta, jog Utenos apskritis neturi nei vieno motelio, Alytaus apskrityje (Alytaus miesto savivaldybėje) yra vienas neklasifikuotas motelis. Iš 39 motelių (SD duomenys), suklasifikuoti yra 25 moteliai (LVRA duomenys), kaip matome vyrauja 3, 2 žvaigždučių moteliai.

27 paveiksle pateikta klasifikuotų svečių namų skaičius kiekvienoje Lietuvos apskrityje. LVRA duomenimis, yra 70 suklasifikuotų svečių namų, iš kurių 4 žvaigždučių – 12, 3 žvaigždučių – 33, 2 žvaigždučių – 19, 1 žvaigždutės – 6. Pastebima, kad vėl išryškėja 3 apskritys su didžiausiais Lietuvos miestais – Vilniumi, Kaunu bei Klaipėda. Šiose trijose apskrityse įsikūrę 68 proc. visų svečių namų.

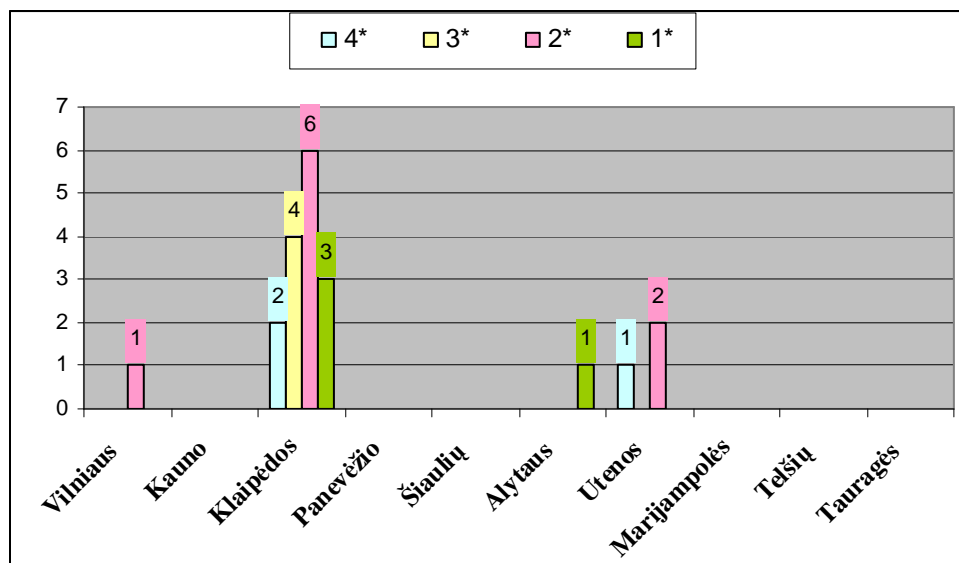

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

27 pav. Klasifikuotų svečių namų skaičius pagal apskritis

Kaip ir viešbučių bei motelių rinkose, taip ir svečių namų rinkoje daugiausia vyrauja 3 ir 2 žvaigždučių svečių namai.

Žemiau pateiktame paveiksle analizuojama klasifikuotų poilsio namų skaičius.

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

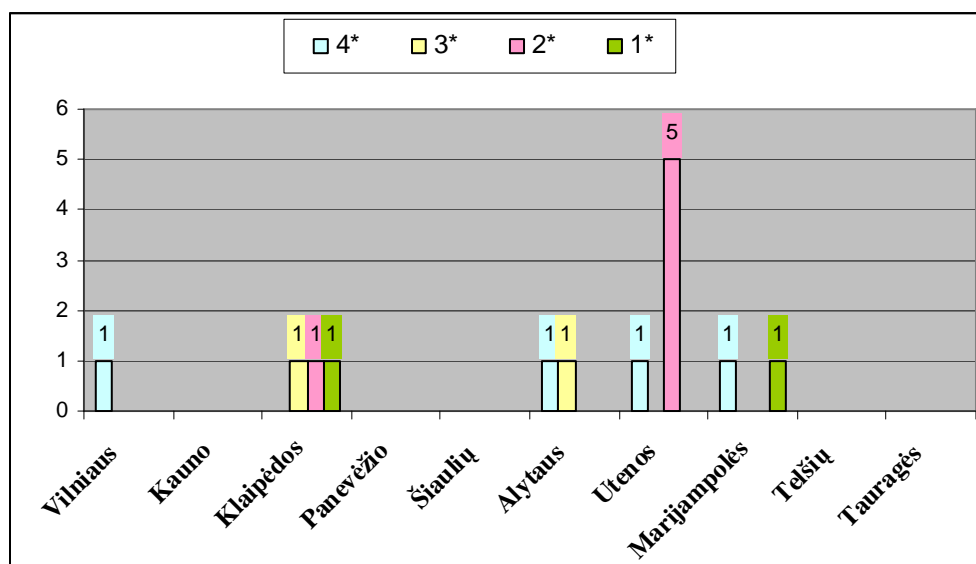
28 pav. Klasifikuotų poilsio namų skaičius pagal apskritis

Lietuvos turizmo statistikoje (2005) nurodoma, jog 2004 m. buvo 193 poilsio namai, tačiau LVRA duomenimis klasifikuoti tik 20 poilsio namų. Iš 20 poilsio namų, net 15 jų yra Klaipėdos apskrityje (75 proc.). Pastebima, jog Klaipėdos apskrityje daugiausia yra vidutinės klasės (2 ir 3 žvaigždučių) viešbučių, svečių namų bei poilsio namų. Autorės nuomone, tokį poreikį lemia

turistų srautai. Dauguma poilsio namų Klaipėdos apskrityje yra įsikūrę kurortiniuose miestuose – Palangoje, Nidoje, Neringoje. Įvertinus poilsio namų numerių kainas, atsižvelgiant į poilsio namų klasifikaciją, pastebima, jog kainos sezono metu 4 žvaigždučių poilsio namuose vyrauja nuo 200 iki 450 Lt už parą, tuo tarpu 2 žvaigždučių poilsio namuose kainos svyruoja nuo 40 iki 220 Lt už parą. Todėl vidutinės klasės poilsio namų paslaugų populiarumą galima paaiškinti, tuo, jog kurortuose poilsiauja ne tik užsieniečiai, bet ir lietuviai, bei įvertinus statistinį vidutinį darbo užmokestį, kuris SD duomenimis, 2005 m. IV ketvirtį sudarė 1453 Lt.

Likę poilsio namai pasiskirstę Vilniaus, Alytaus ir Utenos apskrityse. Iš pateiktų duomenų, galime daryti išvadą, jog poilsio namai yra kurortinių miestų požymis.

Sekančiame paveiksle pateikta informacija apie klasifikuotus kempingus Lietuvos apskrityse.

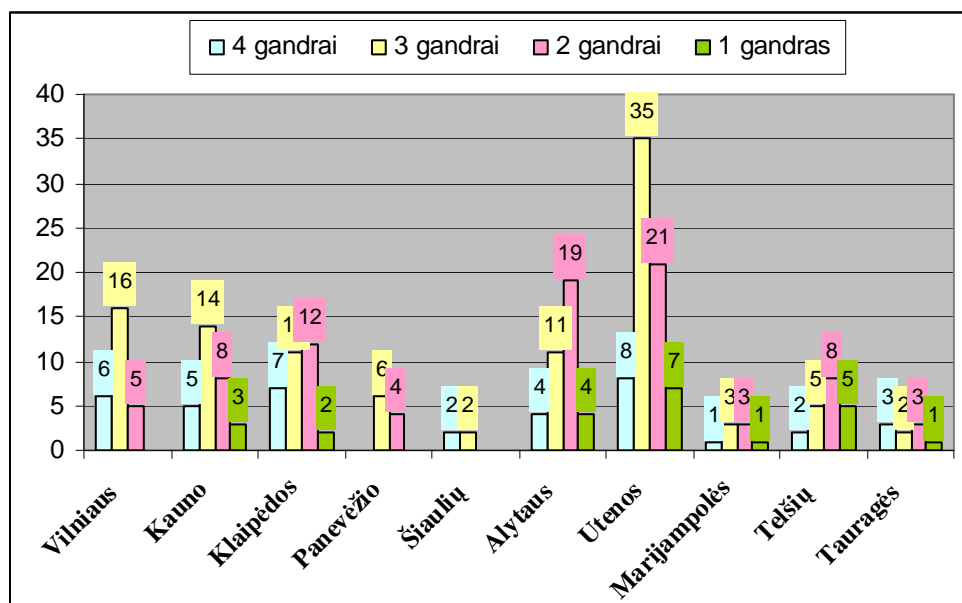
Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

29 pav. Klasifikuotų kempingų skaičius pagal apskritis

LVRA pateiktais duomenimis, Lietuvoje 2006 m. kovo mėn. 8 d. buvo 14 kempingų, nors SD duomenimis, 2004 m. buvo tik 6 kempingai keturiuose iš dešimties apskričių. Iš pateiktos informacijos 28 paveiksle, matome, jog kempingai yra 5 apskrityse, didžioji dalis kempingų įsikūrę Utenos bei Klaipėdos apskrityse. Tai galima paaiškinti, tuo, jog Klaipėdoje yra daug kurortinių miestų, o Utenos kraštas yra ežeringiausia Lietuvos vietovė (1002 ežerai), pritraukianti daug poilsiaujančių turistų. Analizuojant žvaigždučių skaičių, išryškėja jau anksčiau minėta tendencija – daugiausia įmonių, teikiančių apgyvendinimo paslaugas, yra vidutinės klasės, šiuo atveju – 2 žvaigždučių.

30 paveiksle pateikta informacija apie kaimo turizmo sodybų pasiskirstymą apskrityse.

Analizė atlikta remiantis Lietuvos kaimo turizmo asociacijos (LKTA) tinklalapyje pateiktais duomenimis.

Šaltinis: sukurta autoriaus remiantis LVRA duomenimis 2006 m.

30 pav. Klasifikuotų kaimo turizmo sodybų skaičius pagal apskritis

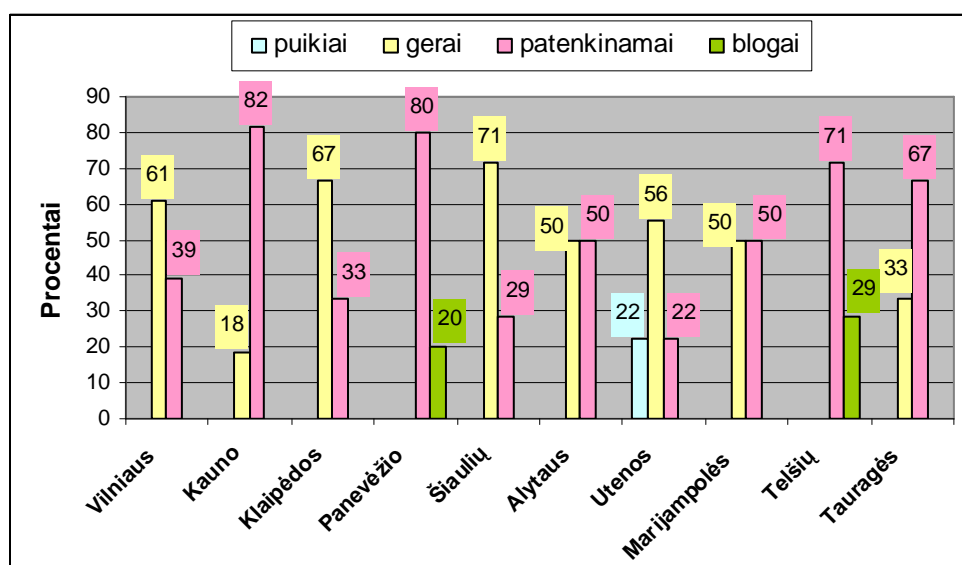
Kiekviena sodyba gali turėti nuo 1 iki 4 gandrų. Sodybos gandrų skaičių nustato Lietuvos kaimo turizmo asociacija, skirstant sodybas pagal kategorijas. Jei sodyba neturi nei vieno gandro, tuomet sodyba nepriklauso LKTA. LKTA duomenimis, 2006 m. Lietuvoje yra 249 kaimo turizmo sodybos, kurioms yra suteikta gandrų klasifikacija, iš kurių 4 gandrų klasifikacija priskirta 38 sodyboms, 3 gandrų klasifikacija – 105 sodyboms, 2 gandrų klasifikacija – 83 sodyboms, 1 gandro klasifikacija – 23 sodyboms. Lyginant kaimo turizmo sodybas apskrityse, į pirmąjį penketuką papuola Utenos apskritis (71 sodyba), Alytaus apskritis (38 sodybos), Klaipėdos apskritis (32 sodybos), Kauno apskritis (30 sodybos), Vilniaus apskritis (27 sodybos). Tokių apskričių išsidėstymą lemia turistų tikslai, vedantys poilsiauti kaimo turizmo sodybose. Pirmieji trys regionai pasižymi gamtinėmis savybėmis: Utenos apskritis – ežeringiausias Lietuvos regionas, Alytaus apskritis – miškingiausias, Klaipėdos apskritis vienintelė, turinti pajūrio ruožą. Kauno apskrityje iš vertingiausių ir įdomiausių gamtinių turizmo objektų, tinkamų kaimo turizmui ir aktyviam poilsiui, minėtini Kauno marių regioninis parkas, Nemuno kilpų, Dubysos regioninis parkas, Aukštadvario, Panemunių, Tytuvėnų, Krekenavos regioninių parkų dalys, Nemuno, Neries, Nevėžio, Dubysos, Verknės upių slėniai. Vilniaus apskrities teritorija taip pat pasižymi turtingais kultūros paveldo objektais bei gamtiniais ištekliais (yra rekreacijai tinkamų vietų, didelis vietovių vaizdingumas), regiono patrauklumą didina ir gausybė tradicinių tarptautinių renginių, švenčių ir

festivalių, kurie daugiausiai vyksta šalies sostinėje – Vilniuje.

Išanalizavus apgyvendinimo paslaugas teikiančias įmones Lietuvos apskrityse pagal klasifikatoriaus kriterijų, galime pastebėti, kad didžiausias apgyvendinimo paslaugų skaičius yra tuose regionuose, kurie išsidėstę netoli nuo stambių turizmo centrų, t. y. didžiųjų miestų, ir traukia turistus siūlydami jiems puikias galimybes pailsėti, rengti iškylas ir panašiai.

3.5 Apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių vertinimas

Viename iš anketoje pateiktų klausimų, buvo klausama kaip respondentas vertina bendrą turizmo veiklos situaciją apskrityje. 31 paveiksle yra pateikiami turizmo veiklos situacijos vertinimo atsakymai.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

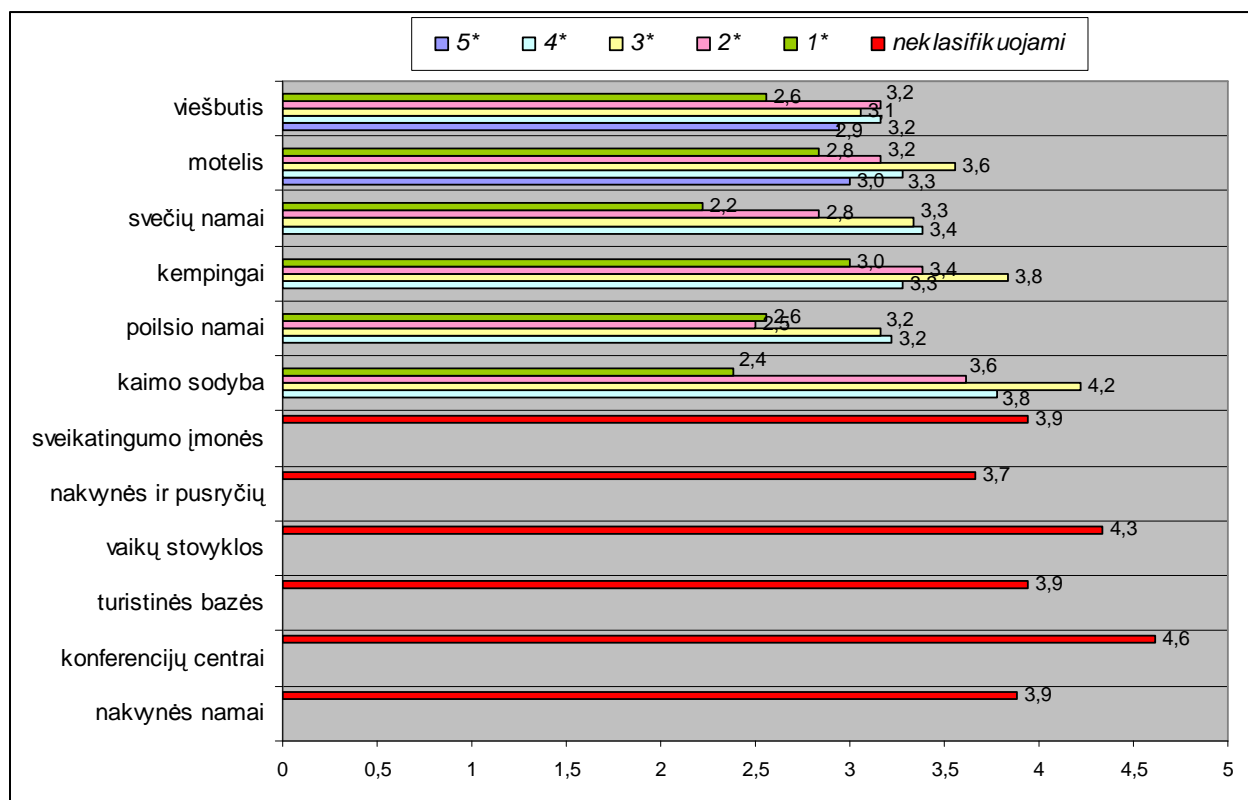
31 pav. Turizmo veiklos vertinimo rezultatai

Kaip matome iš 31 paveiksle pateiktų duomenų, iš daugiausia vyraujančių atsakymų galime daryti išvadą, jog bendra turizmo veiklos situacija Lietuvos apskrityse yra gera arba patenkinama. Panevėžio ir Telšių apskrityse daugiau kaip penktadalis respondentų nurodė, jog esamą turizmo situaciją vertina blogai. Utenoje 22 proc. respondentų atsakė jog bendrą turizmo veiklos situaciją vertina puikiai, 56 proc. – gerai. Remiantis Utenos apskrities administracijos viršininko tinklalapyje pateiktais duomenimis, didžiausias traukos centras Utenos apskrityje yra rengiami renginiai bei šventės, kas pritraukia nemažai turistų bei lankytojų.

Žemiau pateiktuose paveiksluose susisteminti apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai. Analizė atlikta apskričių lygmenyje¹.

¹Pastaba. 1-4 žvaigždžių klasifikacija kaimo turizmo sodyboms prilygsta 1-4 gandrų klasifikacijai.

32 paveiksle pateikti duomenys apie apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimą Vilniaus apskrityje.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

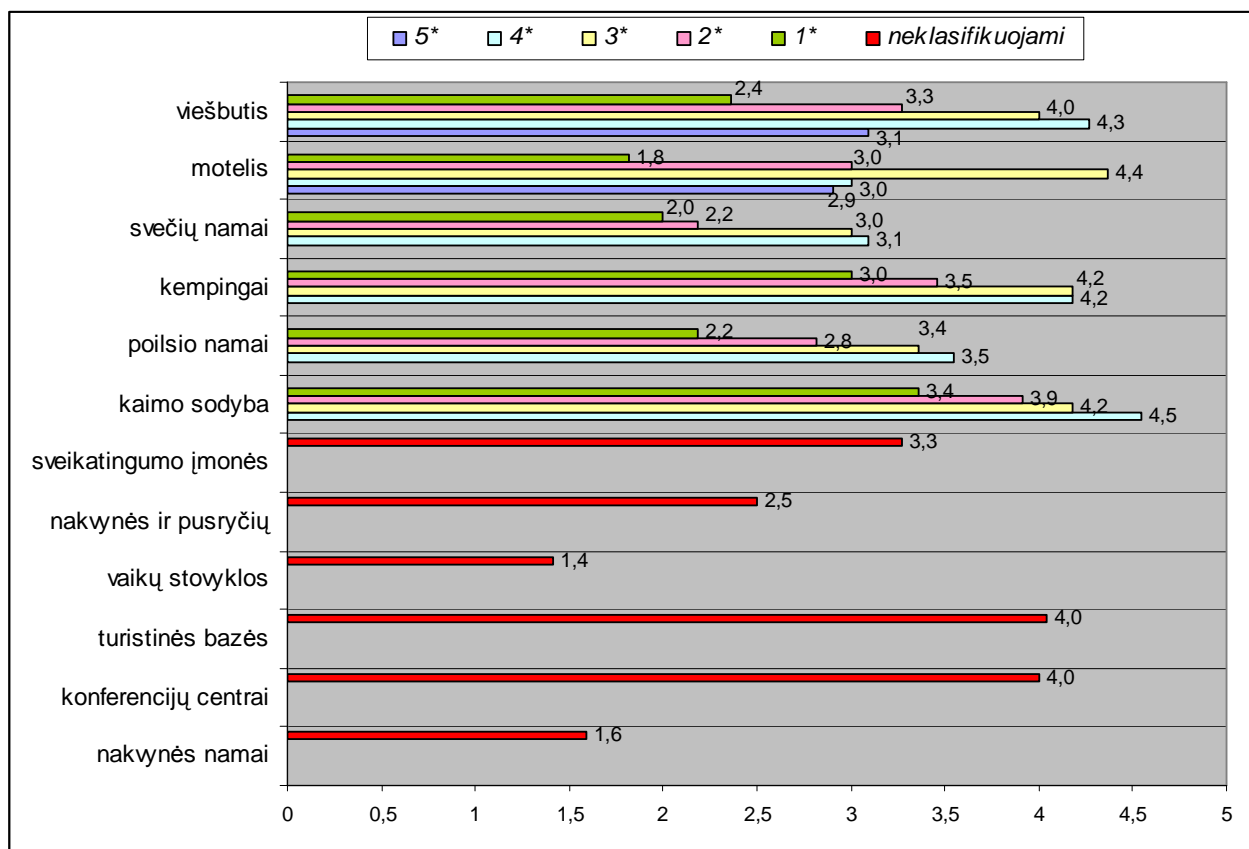
32 pav. Vilniaus apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Iš pateiktų rezultatų matome, kad įvertinimo skalė svyruoja nuo 2,2 balo (2 balai – mažiau reikalinga) iki 4,6 balo (4 balai – labai reikalinga). Labiausiai Vilniaus apskrityje reikia konferencijų centrų (4,6 balo), antroje vietoje pagal reikalingumą atsidūrė vaikų vasaros poilsio stovyklos (4,3 balo), bei nedaug atsilikusios ir 3 gandrų kaimo turizmo sodybos (4,2 balo).

Pastebima, jog mažiausiai reikalingi žemiausios klasifikacijos (1 žvaigždutės) apgyvendinimo paslaugos. Žemiausias įvertinimas – 2,2 balo – atiteko 1 žvaigždutės svečių namams. Analizuojant suklasifikuotas apgyvendinimo paslaugas, pastebima, kad labiausiai reikalingos yra vidutinės klasės (3 žvaigždučių) apgyvendinimo paslaugos. Šį faktą parodo motelių, kempingų, kaimo turizmo sodybų įvertinimas. Kalbant apie neklasifikuojamas apgyvendinimo paslaugas, didelis poreikis yra sveikatingumo įmonių, turistinių bazių bei nakvynės namų. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,37$, nukrypimas nuo vidurkio lygus 0,6.

Tolesniame paveiksle atsispindi informacija apie apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybes Kauno apskrityje. 33 paveiksle matome, jog Kauno apskrityje žemiausios klasės apgyvendinimo paslaugos taip pat ne itin reikalingos, kaip ir Vilniaus apskrityje, tačiau Vilniaus

apskrityje labai reikalingos vaikų vasaros poilsio stovyklos tuo tarpu Kauno apskrityje vaikų vasaros poilsio stovyklos įvertinimo balai patys mažiausi (1,4 balo), kas ir lėmė jų atsiradimą paskutinėje vietoje pagal reikalingumą.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

33 pav. Kauno apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

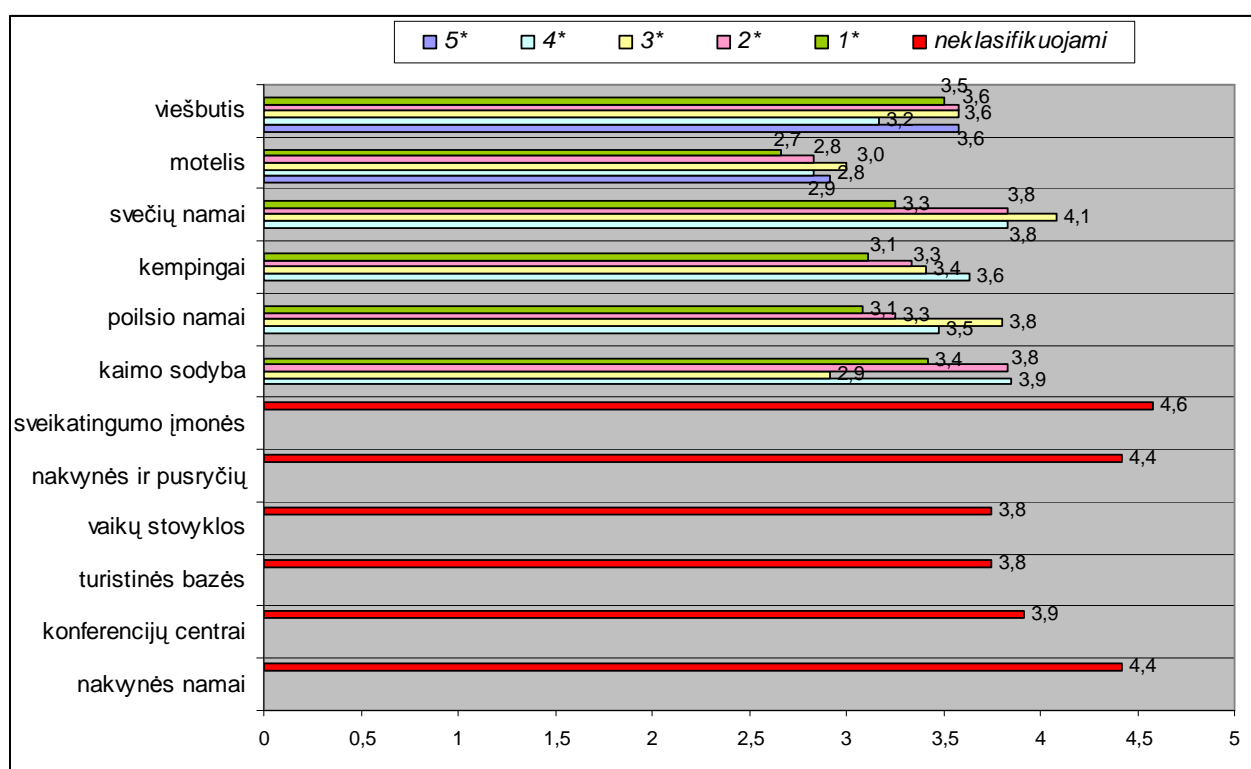
Labiausiai Kauno apskrityje reikalingos 3 ir 4 gandrų kaimo turizmo sodybos, 4 žvaigždučių viešbučių, 3 žvaigždučių motelių, 3 ir 4 žvaigždučių kempingai, turistinės bazės bei konferencijų centrai. Visų šių apgyvendinimo paslaugų įvertinimas viršija 4 balus, kas parodo tokių paslaugų didelį poreikį. Matome, jog didžiausią plėtros potencialą turi 3 bei 4 žvaigždučių klasifikacijos apgyvendinimo paslaugos.

Inties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,30$, nukrypimas nuo vidurkio lygus $0,3$.

34 paveiksle nagrinėjama apgyvendinimo paslaugų reikalingumas trečioje pagal dydį Klaipėdos apskrityje. Čia pirmajame trejetuke nurodoma, jog labiausiai reikalingos sveikatingumo įmonės (4,6 balo), nakvynės ir pusryčių bei nakvynės namų paslaugos (4,4 balo). Nors Klaipėdos apskritis ir užima antrąją vietą pagal sveikatingumo įmones, tačiau remiantis Statistikos departamento duomenimis, tai tėra 6 sveikatingumo paslaugas teikiančios įstaigos, ir visos, beje, įsikūrusios Palangos mieste. 2004 m. jose pabuvojo 35,2 tūkst., palyginti su 2003 m., svečių skaičius padidėjo 8,5 procento. Toks įvertinimas parodo, jog sveikatingumo įmonės reikalingos ne

tik Palangoje, bet ir kituose kurortuose. Šis faktas patvirtina pirmąją hipotezę, jog tam tikro apgyvendinimo paslaugų teikėjų pasirinkimą lemia jų lokacija, nes kurortai prie jūros yra tikrai gera vieta pailsėti bei atgauti jėgas, susistiprinti organizmą.

Nors Klaipėdos apskritis yra viena pirmaujančių viešbučių skaičiumi, tačiau jų reikalingumas nemažėja – apskrityje beveik vienodai reikalingi 1 žvaigždutės, 2 žvaigždučių, 3 žvaigždučių bei 5 žvaigždučių viešbučiai. Analizuojant motelių rinką, Klaipėdos apskritis teturi 1 motelį Kretingos rajono savivaldybėje, tačiau bendras motelių reikalingumo įvertinimas yra mažiausias. Skirtingai nei Kauno apskrityje, Klaipėdos apskrityje pastebimas bendras visų apgyvendinimo paslaugų poreikis. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,19$, nukrypimas nuo vidurkio lygus $0,33$.

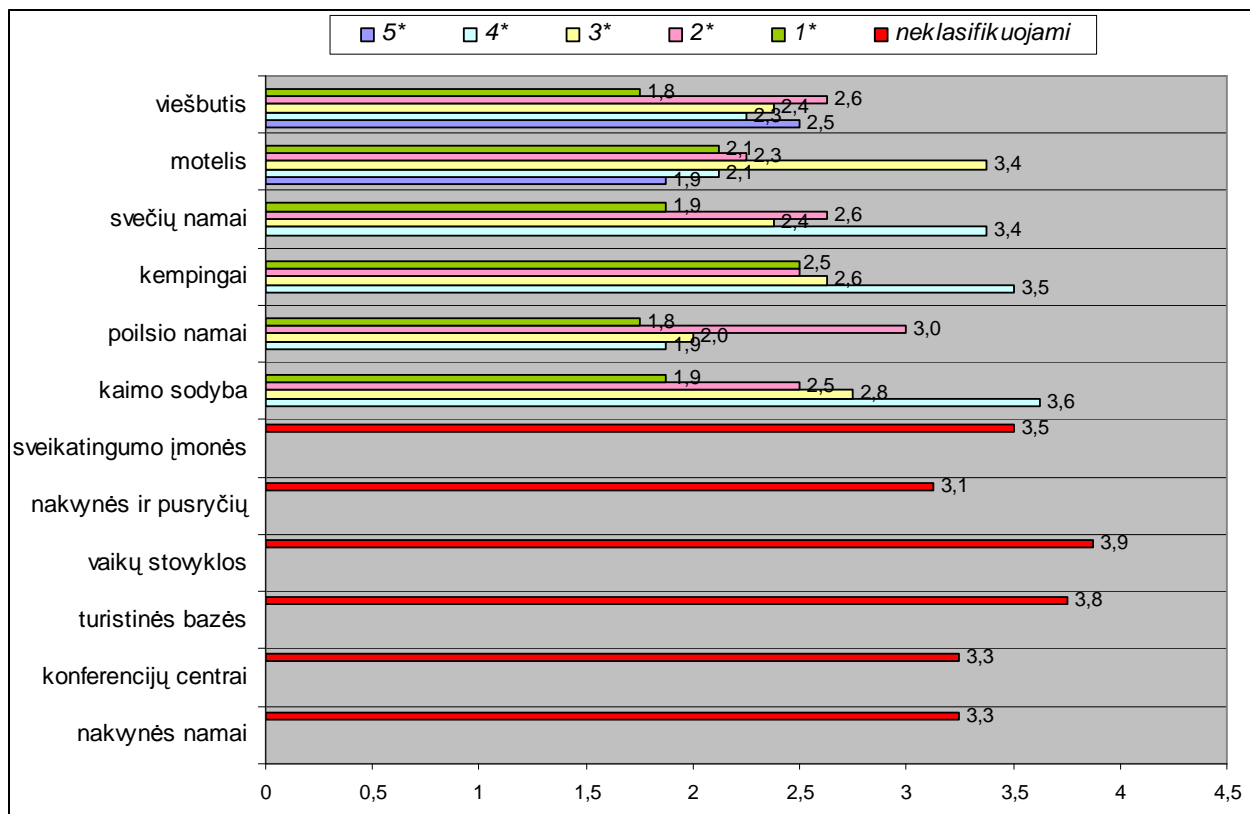

Šaltinis: sukurta autoriaus.

34 pav. Klaipėdos apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Panevėžio apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai pateikiami 35 paveiksle. Iš diagramoje pateikiamų rezultatų, galime pastebėti, kad klasifikuojamų apgyvendinimo paslaugų rinkoje, skirtingas paslaugas teikiančiose apgyvendinimo įmonėse ryškus vienos klasifikacijos apgyvendinimo paslaugų reikalingumas, - didelės plėtros galimybės turi 3 žvaigždučių moteliai, 4 žvaigždučių svečių namai bei kempingai, 4 gandrų kaimo turizmo sodybos. Galime daryti išvadą, jog Panevėžio regione yra aukščiausios klasifikacijos svečių namų, kempingų bei kaimo turizmo sodybų poreikis. Kaip labiausiai trūkstančių bei didžiausią poreikį

turinčių apgyvendinimo paslaugų Panevėžio apskrityje yra nurodytos vaikų vasaros poilsio stovyklos (3,9 balo) bei turistinės bazės (3,8 balo). Panevėžio regiono 2004-2006 m. plėtros plane taip pat nurodyta, kad ypač neišvystyta rekreacinė bazė (įvertinimas – 5 balai). Mažiausiai reikalingomis apgyvendinimo paslaugomis yra įvertinti 1 žvaigždutės poilsio namai, viešbučiai bei svečių namai, taip pat ir 5 žvaigždučių moteliai. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=0,98$, nukrypimas nuo vidurkio lygus 0,69.

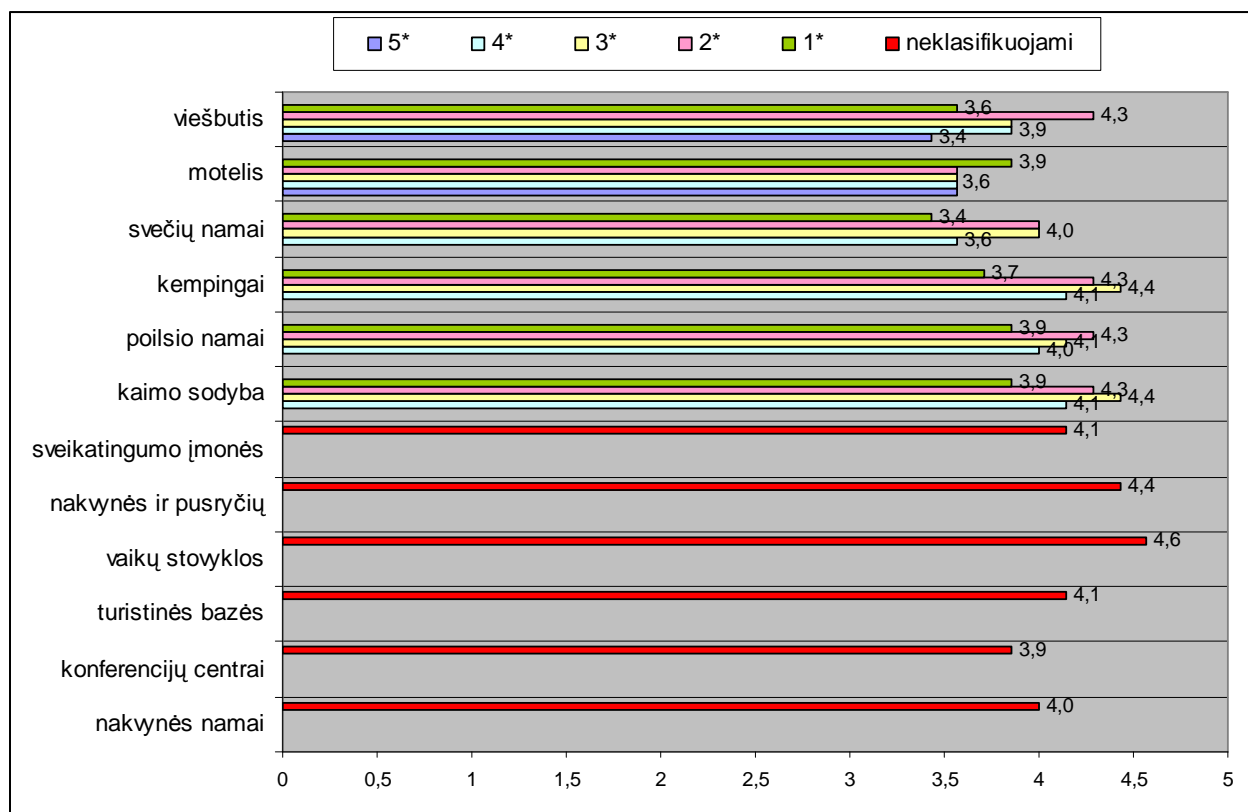

Šaltinis: sukurta autoriaus.

35 pav. Panevėžio apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Tolesniame paveiksle atsispindi informacija apie apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybes Šiaulių apskrityje. Rezultatai rodo, kad visos apgyvendinimo paslaugos yra pakankamai aukštai įvertintos, kas leidžia daryti prielaidą, jog Šiaulių regione nepakankamai išvystyta turizmo apgyvendinimo sektoriaus paslaugų pasiūla. Žemiausias įvertinimas yra 3,4 balo, didžiausias įvertinimas sudaro 4,6 balo. Skirtingai nei aukščiau aprašytose apskrityse, Šiaulių apskrityje nurodomas didelis žemos klasifikacijos paslaugų poreikis (pavyzdžiui, didžiausias poreikis motelių klasifikacijoje yra nurodomi 1 žvaigždutės moteliai). Kaip ir Panevėžio apskrityje, taip ir Šiaulių apskrityje didžiausias plėtros galimybės turi vaikų vasaros poilsio stovyklos (4,6 balo). Antroje vietoje pagal plėtros poreikį nurodomi 3 žvaigždučių kempingai, 4 gandrų kaimo turizmo sodybos bei nakvynės ir pusryčių paslaugos. Tačiau tik 0,1 balo skirtumu atsilieka 2 žvaigždučių

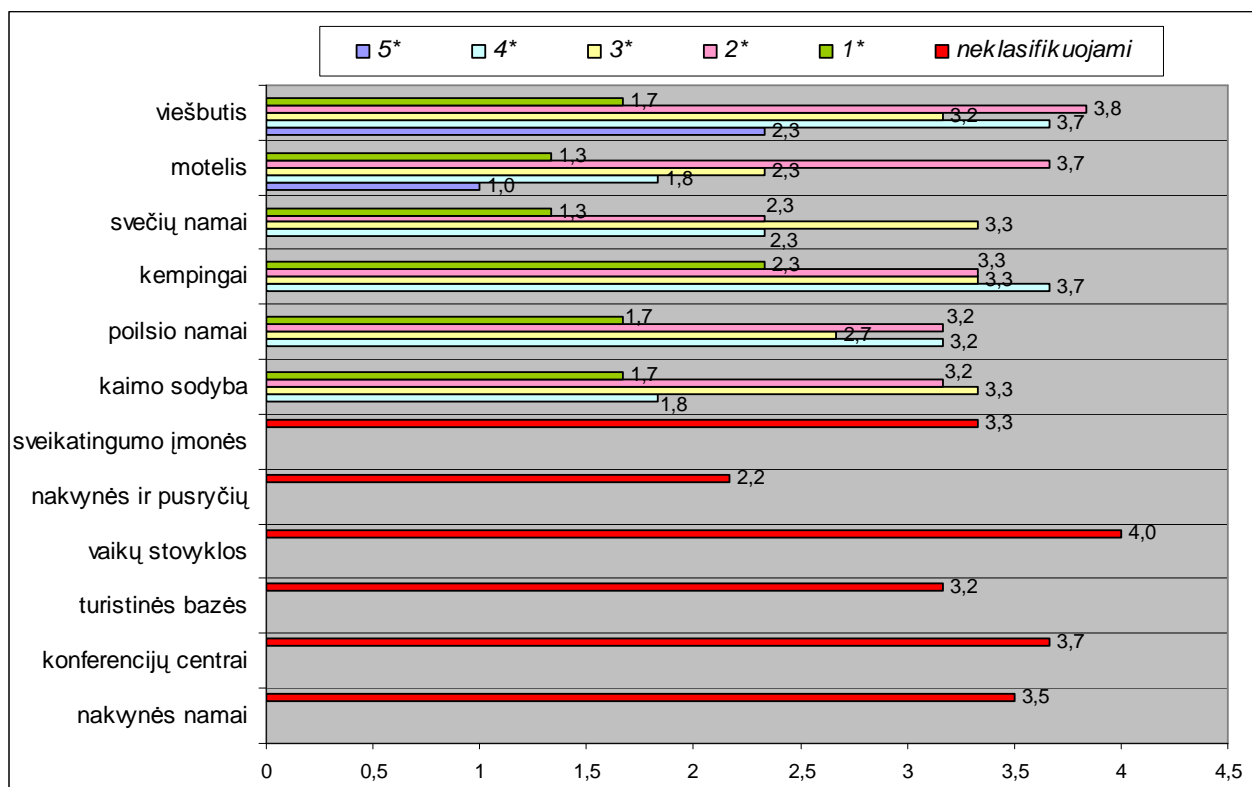
viešbučiai, kempingai, poilsio namai bei kaimo turizmo sodybos. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=0,99$, nukrypimas nuo vidurkio lygus $0,41$.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

36 pav. Šiaulių apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

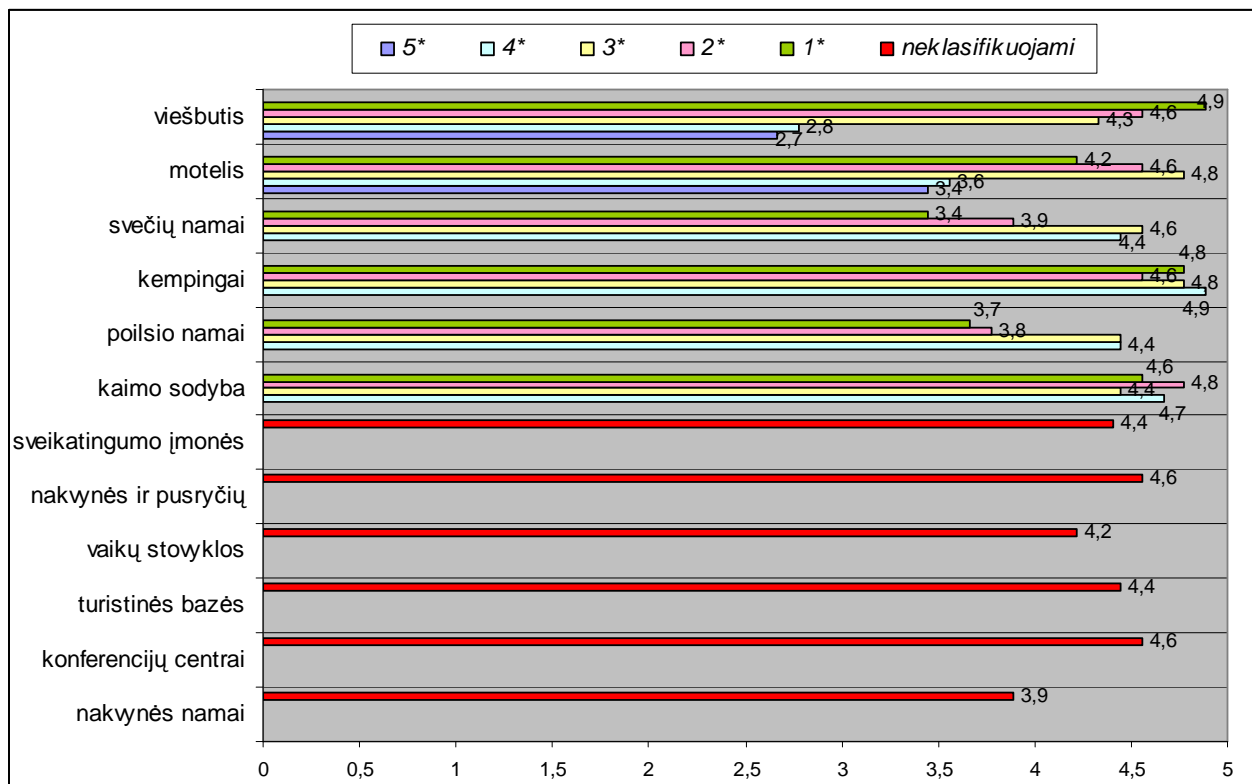
37 paveiksle pateikti duomenys apie apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimą Alytaus apskrityje. Iš pateiktos informacijos, matome, kad rezultatai išsidėstę nuo 1 (visiškai nereikalinga) iki 4 (labai reikalinga) balų skalėje. Rezultatai rodo, jog Alytaus apskrityje, kaip ir Panevėžio ir Šiaulių apskrityse, labai reikalingos vaikų vasaros poilsio stovyklos (4 balai), 2 žvaigždučių viešbučiai bei moteliai, aukščiausio klasės – 4 žvaigždučių kempingai, taip pat ir 4 žvaigždučių klasės viešbučiai, konferencijų centrai. Antrame pagal svarbumą pogrupyje rezultatai panašūs: svečių namuose, poilsio namuose bei kaimo turizmo sodybose labiausiai trūksta 3 žvaigždučių svečių namų, 4 bei 3 žvaigždučių poilsio namų (3,2 balo) bei 2 ir 3 žvaigždučių kaimo turizmo sodybų (3,2 ir 3,3 balo). Pastebima, jog mažiausiai reikalinga žemiausios klasifikacijos apgyvendinimo paslaugų. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,05$, nukrypimas nuo vidurkio lygus $0,10$.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

37 pav. Alytaus apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Utenos apskrities apgyvendinimo paslaugų reikalingumas analizuojamos 38 paveiksle.

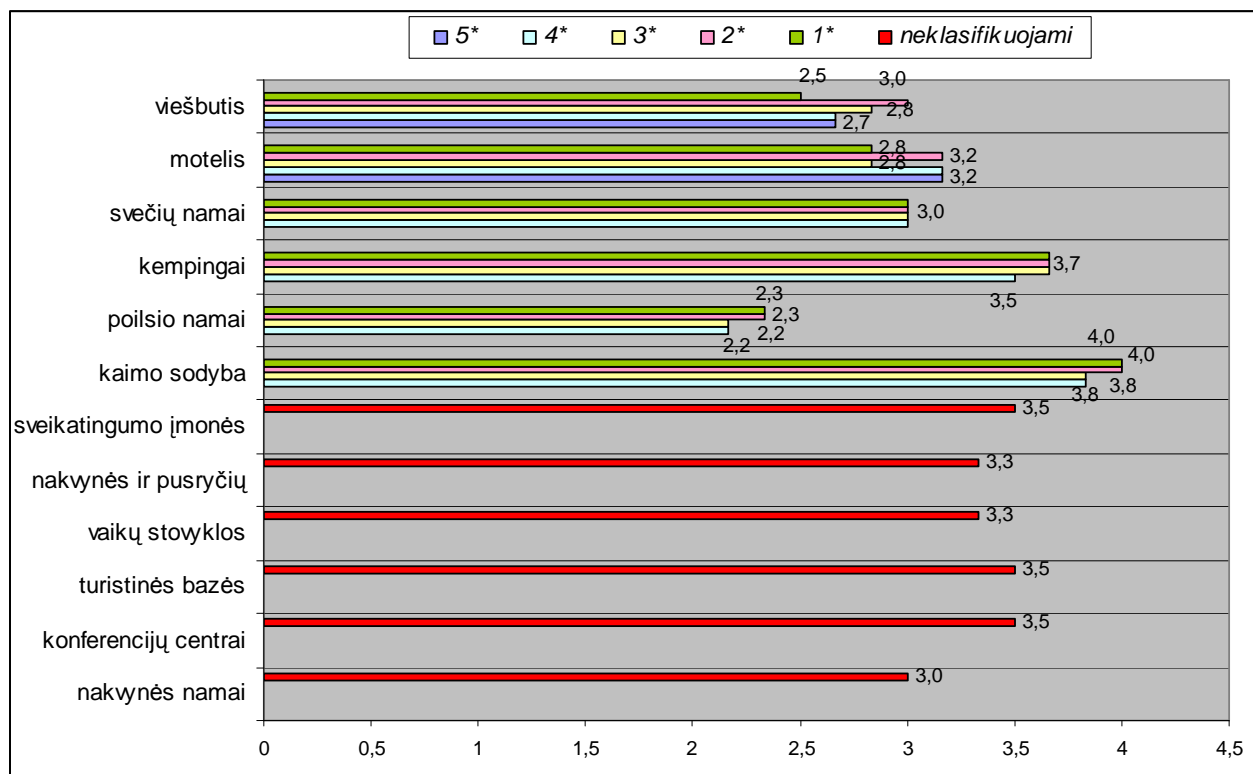

Šaltinis: sukurta autoriaus.

38 pav. Utenos apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Vertinimo skalė Utenos apskrityje svyruoja nuo 2,7 balo iki 4,9 balo. Mažiausiai reikalingi kaip ir daugelyje apskričių yra 5 žvaigždučių viešbučiai (2,7 balo), geriausias plėtros galimybes turi žemiausios klasifikacijos viešbučiai (4,9 balo). Dideles plėtros galimybes turi vidutinės klasės apgyvendinimo įmonės, t.y. 2 ir 3 žvaigždučių viešbučiai (atitinkamai 4,6 ir 4,3 balo), 2 ir 3 žvaigždučių moteliai (atitinkamai 4,6 ir 4,8 balo), 3 žvaigždučių svečių namai (4,6 balo), 3 žvaigždučių poilsio namai (4,4 balo), 2 gandrų kaimo turizmo sodybos. 4 žvaigždučių klasifikaciją turinčios apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės nors ir turi mažesnę įvertinimą, tačiau atsižvelgiant į Likerto skalės balų įvardinimą, galime sakyti, jog 4 žvaigždučių poilsio namai, kempingai, svečių namai bei 4 gandrų kaimo turizmo sodybos taip pat yra reikalingi (vidutiniškai 4,5 balo). Prie turinčių plėtrą priskiriama ir konferencijų centrai bei nakvynės ir pusryčių paslaugos (4,6 balo). Utenos regiono 2004 – 2010 m. plėtros plane išskiriamas turistinis regiono potencialas, tačiau pažymima, jog regione silpnai išvystytas paslaugų sektorius, tame tarpe ir apgyvendinimo paslaugos. Nurodoma, kad aptarnavimo paslaugų kokybė yra žema, siauras paslaugų asortimentas. Tai matome ir tyrimo rezultatuose, kurie rodo aukštą apgyvendinimo paslaugų reikalingumo įvertinimą. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=0,82$, nukrypimas nuo vidurkio lygus 0,26.

Marijampolės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai pateikiami 39 paveiksle.

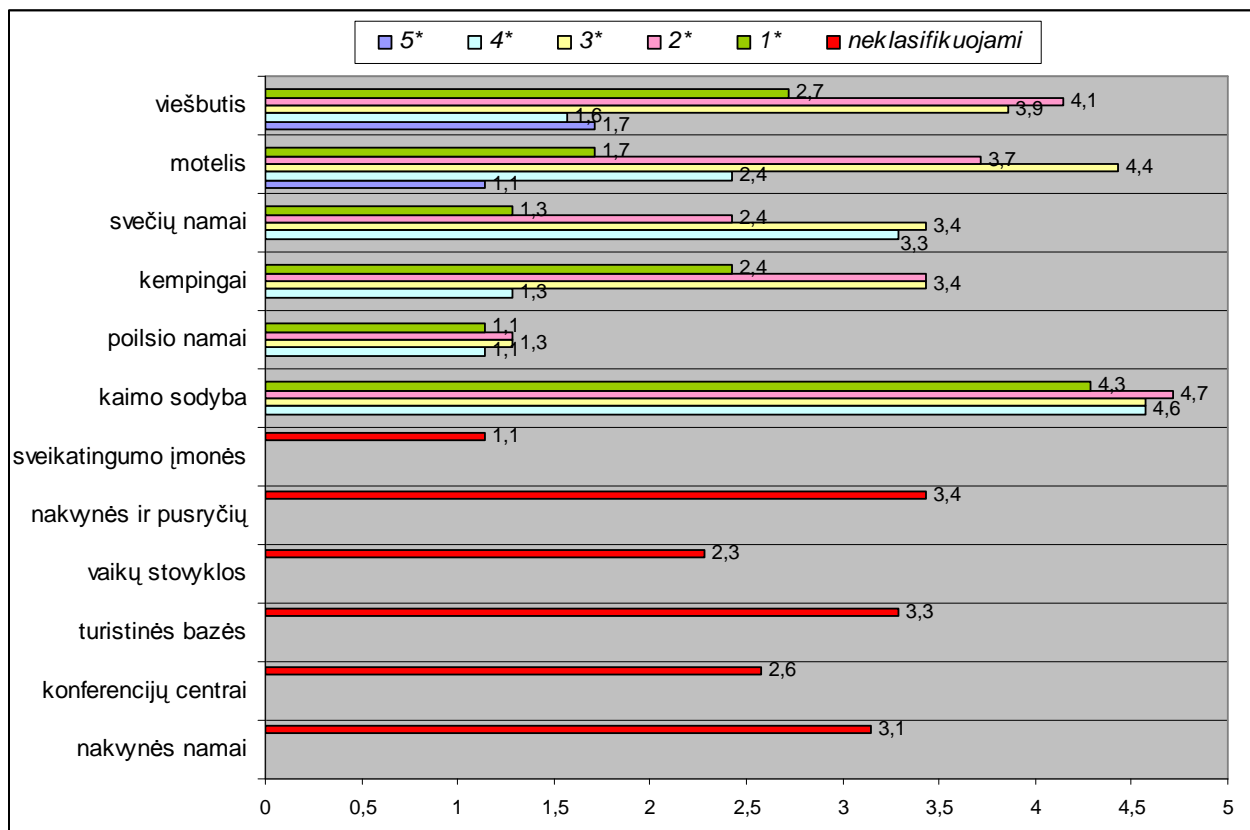
Šaltinis: sukurta autoriaus.

39 pav. Marijampolės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Kaip matome 39 paveiksle, didžiausią plėtros potencialą turi kaimo turizmo sodybos.

Labiausiai reikalingos žemiausios klasės – 1 bei 2 gandrų kaimo turizmo sodybos, įvertintos 4 balais (labai reikalinga). 3 ir 4 gandrų kaimo turizmo sodybos taip pat yra traktuojamos kaip labai reikalingos (3,8 balo). Marijampolės apskrityje pastebimas apgyvendinimo paslaugų poreikio neskirstymas pagal klasifikaciją, t.y. vienodai reikalingi 1 žvaigždutės, 2 žvaigždučių bei 3 žvaigždučių kempingai (3,7 balo) bei 1 - 4 žvaigždučių svečių namai (3 balai). Taip pat pastebimas aukštos klasės motelių poreikis – 4-5 žvaigždučių motelių įvertinimas siekia 3,2 balo. Marijampolės apskrityje mažiau reikalingi poilsio namai, kurių įvertinimas svyruoja nuo 2,2 balo iki 2,3 balo (2 balai – mažiau reikalinga). Analizuojant neklasifikuojamas apgyvendinimo paslaugas, pastebima, kad jų reikalingumas įvertintas 3 balais ir daugiau. Ketvirtoje pagal reikalingumą vietoje yra sveikatingumo įmonės, turistinės bazės bei konferencijų centrai (3,5 balo). Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,13$, nukrypimas nuo vidurkio lygus 0,68.

40 paveiksle pateikti duomenys apie apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimą Telšių apskrityje.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

40 pav. Telšių apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

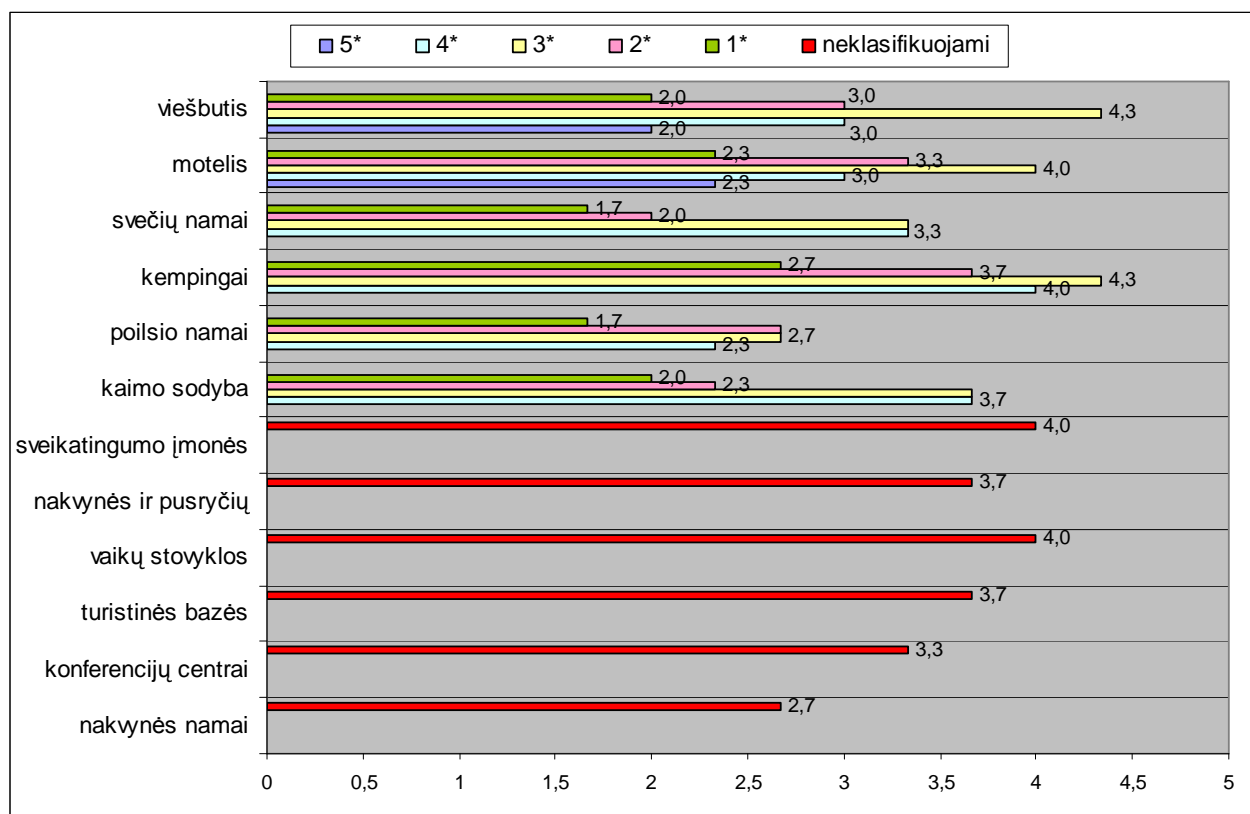
Iš pateiktų duomenų matome, jog įvertinimo balai svyruoja nuo 1,1 balo (visiškai nereikalinga) iki 4,7 balo. Atsižvelgiant į gautus rezultatus, galime teigti, kad Telšių apskrityje

visiškai nereikalingi poilsio namai (vidutiniškai 1,2 balo) bei sveikatingumo įmonės (1,1 balo). Tokį rezultatą galėjo lemti šių apgyvendinimo paslaugų rūšis, kadangi sveikatingumo įmonės bei poilsio namai daugiausiai kuriasi kurortiniuose miestuose.

Viešbučių, motelių bei kempingų rinkoje didžiausias plėtros galimybes turi 2 ir 3 žvaigždučių klasifikacijos įmonės, šių įstaigų įvertinimas svyruoja nuo 3,4 iki 4,4 balo. Analizuojant kaimo turizmo sodybas, išryškėja ta pati tendencija kaip ir Marijampolės apskrityje – rezultatai rodo, jog kaimo turizmo sodybos turi didžiausią plėtros potencialą, kadangi jų reikalingumas įvertintas 4,5 balo, t. y. skalė tarp labai reikalinga ir ypač reikalinga. Vertinant neklasifikuojamas apgyvendinimo paslaugas, matome, kad Telšių apskrityje labiausiai reikalingos turistinės bazės bei nakvynės ir pusryčių paslaugos.

Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=0,88$, nukrypimas nuo vidurkio lygus $0,29$.

Tauragės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai pavaizduoti 41 paveiksle.

Šaltinis: sukurta autoriaus.

41 pav. Tauragės apskrities apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimo rezultatai

Rezultatai rodo, kad Tauragės regione labai reikalingos 3 žvaigždučių viešbučių, motelių bei kempingų paslaugos (įvertinimas atitinkamai 4,3 balai, 4,0 balai bei 4,3 balai). Motelių bei kempingų trūkumas nurodomas ir Tauragės regiono 2004 – 2010 strateginiame plėtros plane. 3 ir 4

žvaigždučių svečių namų bei kaimo turizmo sodybų plėtros galimybės įvertintos atitinkamai 3,3 balai bei 3,7 balai (įvertinimas tarp reikalinga ir labai reikalinga). Pastebimas ir 4 žvaigždučių kempingų poreikis (4 balai). Tokias pačias plėtros galimybes Tauragės apskrityje turi sveikatingumo įmonės bei vaikų vasaros poilsio stovyklos. Visiškai arba mažiau reikalingos yra 1 žvaigždutės klasifikacijos apgyvendinimo paslaugos. Imties vidurkių standartinis nuokrypis $s=1,05$, nukrypimas nuo vidurkio lygus 0,59.

Atlikus turizmo sektoriaus apgyvendinimo paslaugų plėtros galimybių vertinimą, autorė pastebi, kad pirmoji hipotezė, teigianti, kad tam tikro apgyvendinimo paslaugų teikėjų pasirinkimą lemia jų lokacija, pasitvirtino. Tai galime pastebėti poilsio namų bei sveikatingumo įstaigų rinkose, kadangi tokių apgyvendinimo įmonių paslaugos yra specifinės, paprastai tokios įstaigos yra kuriamos kurortuose (Lietuvos turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas (2002) nurodo, kad „kurortas – įstatymo suteiktas statusas gyvenamajai vietai, kurioje yra gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinių vandenų, gydomojo purvo, sveikatai palankus klimatas, rekreacinių želdinių, vandens telkinių) bei speciali infrastruktūra šiems veiksniams naudoti gydymui, profilaktikai ir poilsiui bei turizmui“), analizuojant Lietuvos lygmeniu – kurortuose prie jūros. Tokį teiginį patvirtina ir statistiniai duomenys – iš 193 poilsio namų net 119 šių įstaigų įsikūrę Klaipėdos apskrityje, iš kurių 72 Palangos miesto savivaldybėje, 41 – Neringos savivaldybėje (SD duomenys, 2004 m.).

Antra ir trečia hipotezė nepasitvirtino, kadangi iš tyrimo rezultatų negalima pasakyti, kurios apgyvendinimo paslaugos – aukštos (5 žvaigždučių, 4 gandro) klasifikacijos ar žemos (1 žvaigždutės, 1 gandro) klasifikacijos – turi geresnes plėtros galimybes. Daugelyje apskričių pastebimas mažas poreikis pačios žemiausios bei pačios aukščiausios klasifikacijos apgyvendinimo paslaugų, tačiau tai priklauso ir nuo regiono bei jo turimų gamtinių išteklių bei infrastruktūros.

Darbe taip pat buvo skaičiuojama moda – dažniausiai imtyje pasikartojanti reikšmė. Modos nustatymas pavaizduotas 5 lentelėje. Pastebima, kad Kauno ir Utenos apskrityse dažniausiai kartojosi 5 balų reikšmė, 4 balų reikšmės pasirinkimas vyrauja Šiaulių apskrityje, Marijampolės apskrityje pastebimas 3 balų reikšmės pasiskirstymas, kitose apskrityse modos reikšmė išsidėsčiusi skirtingai.

Modos nustatymas apskrityse pagal apgyvendinimo paslaugų rūšis

	Vilniaus apskritis	Kauno apskritis	Klaipėdos apskritis	Panevėžio apskritis	Šiaulių apskritis	Alytaus apskritis	Utenos apskritis	Marijampolės apskritis	Telšių apskritis	Tauragės apskritis
Viešbutis:										
5 *	2	5	3	1	3	2	2	2	2	2
4 *	2	5	3	2	4	3	2	1	2	4
3 *	2	4	3	1	4	4	5	2	5	4
2 *	2	4	3	2	4	4	5	3	5	3
1 *	2	2	5	1	3	2	5	2	3	2
Motelis:										
5 *	2	5	3	1	4	1	3	2	1	2
4 *	3	1	2	1	4	2	5	3	3	3
3 *	4	5	2	3	4	2	5	3	5	4
2 *	3	3	2	1	4	4	5	3	4	3
1 *	2	1	2	1	4	1	4	3	2	2
Svečių namai:										
4 *	3	5	4	3	4	2	5	3	3	2
3 *	3	5	4	3	4	3	5	3	4	2
2 *	2	1	4	3	4	3	5	3	2	2
1 *	2	1	3	1	4	1	4	3	1	2
Kempingai:										
4 *	5	5	5	4	4	4	5	2	1	4
3 *	4	5	5	4	5	3	5	3	4	4
2 *	3	4	5	3	5	3	4	5	4	3
1 *	5	3	5	3	4	3	5	5	2	3
Poilsio namai:										
4 *	3	5	4	1	4	3	4	3	1	2
3 *	3	4	4	2	5	2	4	2	1	3
2 *	2	1	4	2	5	3	4	2	1	3
1 *	2	1	4	2	3	1	5	2	1	2
Kaimo sodyba:										
4 gandrų	4	5	5	3	4	2	5	4	5	4
3 gandrų	4	5	4	3	5	4	4	4	5	4
2 gandrų	4	5	3	3	5	3	5	4	5	2
1 gandro	2	5	2	1	4	2	5	4	5	2
Sveikatingumo įmonės	5	5	5	3	5	3	5	3	1	4
Nakvynės ir pusryčių	4	5	5	4	5	1	5	4	3	4
Vaikų vasaros poilsio stovyklos	5	5	5	3	5	4	5	3	2	3
Turistinės bazės	4	5	3	4	5	1	5	3	3	4
Konferencijų centrai	5	5	5	3	4	3	3	3	3	3
Nakvynės namai	5	4	5	3	5	3	3	3	3	2

Šaltinis: sukurta autoriaus.

Susumavus visų apskričių įvertinimus ir išvedus aritmetinį vidurkį, remiantis gautais rezultatais, galime teigti, jog apskritai visoje Lietuvoje labiausiai reikalingos 3 žvaigždučių kaimo turizmo sodybos (4,04 balai), 3 žvaigždučių kempingai (3,93 balai), turistinės bazės bei konferencijų centrai (atitinkamai 3,82 ir 3,83 balai), taip pat pastebimas vaikų vasaros poilsio stovyklų poreikis. Viešbučių bei motelių poreikis mažesnis, tačiau analizuojant remiantis klasifikacijos kriterijumi, plėtros potencialą turi 2 ir 3 žvaigždučių viešbučiai bei 3 žvaigždučių moteliai.

Apibendrinant galima pasakyti, kad Lietuvoje didžiausias plėtros galimybes turi vidurinės klasės apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Tam tikros apgyvendinimo formos pasirinkimas priklauso nuo kelionės pobūdžio, turisto poreikių, esamos pasiūlos, tradicijų, ekonominės padėties bei daugelio kitų faktorių. Apgyvendinimo paslaugas kiekvienoje vietovėje įtakoja ekonominiai, socialiniai, kultūriniai, politiniai, technologiniai faktoriai.

Nors Lietuva ir turi daug palankių galimybių turizmo plėtrai, tokių kaip - geografinė padėtis, švelnus klimatas, graži gamta, svetingi žmonės, senovine architektūra dvelkiantys miestai, kas sudaro geras turizmo plėtojimo prielaidas, tačiau šios plėtros sąlygos nėra išnaudojamos pakankamai. Lietuvoje išsamaus tyrimo, skirto turizmo plėtrai didinti, nėra. Turizmo plėtrą Lietuvoje riboja tokie veiksniai, kaip sezoniškumas, per maža laisvalaikio veiklos įvairovė, nepakankamai išvystytos apgyvendinimo paslaugos visoje Lietuvoje, nepakankama turizmo sektoriaus darbuotojų kvalifikacija.

Šiuo metu didžiausią apgyvendinimo sektoriaus dalį užima kaimo sodybos, antroje vietoje – viešbučiai, trečioje – poilsio namai. Lietuvoje labai sparčiai plečiamas viešbučių tinklas, populiarėja poilsis kaimo turizmo sodybose, didėja turizmo paslaugų įvairovė. Kaimo turizmas – sparčiausiai plečiama sritis, ypač kurortinėse vietovėse. Kasmet veiklą pradeda apie 20 kaimo turizmo sodybų. Galimybes plėstis kaimo turizmui sudaro gamtinis turizmo potencialas – jūros pakrantės kompleksas, poilsiui ir aktyviam turizmui tinkami vandens telkiniai, miškai.

Atlikus tyrimo pirmąją dalį – statistinę analizę – išaiškėjo, kad:

- Viešbučių ir svečių namų didžiausią rinkos dalį užima 2 apskritys – Vilniaus ir Klaipėdos.
- Motelių rinkoje pirmąsias tris vietas dalinasi Vilniaus, Kauno bei Šiaulių apskritys.
- Poilsio namais pirmąją Klaipėdos apskritis.
- Sveikatingumo paslaugas teikiančių įstaigų rinkoje stipriai pirmąją Alytaus apskritis.
- Nakvynės ir pusryčių paslaugų teikimo įmonių daugiausia yra Marijampolės apskrityje.
- Beveik puse visų nakvynės namų yra įsikūrę Kauno apskrityje.
- 49 proc. kempingų yra Klaipėdos apskrityje.
- Turistinės bazės įsikūrusios 3 apskrityse – Klaipėdos, Tauragės ir Utenos.
- Lietuvoje yra 3 konferencijų centrai, du iš jų yra Vilniaus mieste, o nuo 2004 m. vienas įsikūręs Birštone.
- Daugiausia kaimo turizmo sodybų yra Zarasų, Ignalinos, Trakų, Klaipėdos rajonų

savivaldybėse.

- Daugiau nei puse (52 proc.) vaikų vasaros stovyklų įsikūrusios dvejose apskrityse – Kauno bei Klaipėdos.

Ne visose apskrityse yra nagrinėjamos apgyvendinimo paslaugos rūšys. Visose apskrityse iš 12 nagrinėjamų apgyvendinimo paslaugos rūšių, yra tik trys, t.y. viešbučiai, svečių namai bei poilsio namai.

Vertinant plėtros galimybes kiekviename apskrityje nurodoma, kad bendra turizmo veiklos situacija Lietuvos apskrityse yra gera arba patenkinama.

Vilniaus apskrityje mažiausiai reikalingi žemiausios klasifikacijos (1 žvaigždutės) apgyvendinimo paslaugos. Labiausiai reikalingos yra vidutinės klasės (3 žvaigždučių) apgyvendinimo paslaugos. Šį faktą parodo motelių, kempingų, kaimo turizmo sodybų įvertinimas. Kalbant apie neklasifikuojamas apgyvendinimo paslaugas, didelis poreikis yra sveikatingumo įmonių, turistinių bazių bei nakvynės namų.

Labiausiai Kauno apskrityje reikalingos 3 ir 4 gandrų kaimo turizmo sodybos, 4 žvaigždučių viešbučių, 3 žvaigždučių motelių, 3 ir 4 žvaigždučių kempingai, turistinės bazės bei konferencijų centrai. Vaikų vasaros poilsio stovyklos įvertinimo balai patys mažiausi.

Klaipėdos apskrityje dideles plėtros galimybes turi sveikatingumo įmonės (4,6 balo), nakvynės ir pusryčių bei nakvynės namų paslaugos (4,4 balo).

Panevėžio apskrityje yra aukščiausios klasifikacijos svečių namų, kempingų bei kaimo turizmo sodybų poreikis. Labiausiai trūksta vaikų vasaros poilsio stovyklų (3,9 balo) bei turistinių bazių (3,8 balo)

Šiaulių regione nepakankamai išvystyta turizmo apgyvendinimo sektoriaus paslaugų pasiūla. Šiaulių apskrityje nurodomas didelis žemos klasifikacijos paslaugų poreikis.

Alytaus apskrityje labai reikalingos vaikų vasaros poilsio stovyklos (4 balai), 2 žvaigždučių viešbučiai bei moteliai, aukščiausios klasės – 4 žvaigždučių kempingai, taip pat ir 4 žvaigždučių klasės viešbučiai, konferencijų centrai.

Marijampolės apskrityje didžiausią plėtros potencialą turi kaimo turizmo sodybos. Labiausiai reikalingos žemiausios klasės – 1 bei 2 gandrų kaimo turizmo sodybos, įvertintos 4 balais (labai reikalinga).

Telšių apskrityje visiškai nereikalingi poilsio namai bei sveikatingumo įmonės, kaimo turizmo sodybos turi didžiausią plėtros potencialą.

Tauragės regione labai reikalingos 3 žvaigždučių viešbučių, motelių bei kempingų paslaugos (įvertinimas atitinkamai 4,3 balai, 4,0 balai bei 4,3 balai).

Susumavus visų apskričių įvertinimus ir išvedus aritmetinį vidurkį, remiantis gautais

rezultatais, galime teigti, jog apskritai visoje Lietuvoje labiausiai reikalingos 3 žvaigždučių kaimo turizmo sodybos (4,04 balai), 3 žvaigždučių kempingai (3,93 balai), turistinės bazės bei konferencijų centrai (atitinkamai 3,82 ir 3,83 balai), taip pat pastebimas vaikų vasaros poilsio stovyklų poreikis. Viešbučių bei motelių poreikis mažesnis, tačiau analizuojant remiantis klasifikacijos kriterijumi, plėtros potencialą turi 2 ir 3 žvaigždučių viešbučiai bei 3 žvaigždučių moteliai.

Vienas didžiausių Lietuvos turizmo apgyvendinimo sektoriaus trūkumų yra visų turizmo apgyvendinimo paslaugų registro nebuvimas, kas lemia tikslios informacijos apie apgyvendinimo paslaugas iškraipymą. Autorės nuomone, turizmo apgyvendinimo paslaugas teikiančių įmonių registro sukūrimas padėtų dar efektyviau analizuoti turizmo apgyvendinimo sektorių.

PAZIKAITĖ, Jūratė. (2006) *The Evaluation of the Development Possibilities of Lithuanian Tourism Settlement Sector*. MBA Graduation paper. Kaunas: Kaunas Faculty of humanities, Vilnius University. 64 p.

SANTRAUKA (anglų kalba)

The subject of this research is the development possibilities of Lithuanian tourism settlement sector. The term of the research is 2 months. The research consists of two parts. The first part is the analysis of present tourism situation. The second part is the analysis of opinion survey. The sector of tourism settlement is analyzed at the level of districts.

Lithuania is rich in natural and cultural resources for tourism development, such as geographical position, mild climate, beautiful nature, hospitable people, and towns with antique architecture. Although these objects form good conditions for tourism development, they are not fully used. Tourism development in Lithuania is restricted by such factors as the change of seasons, small variety of leisure activities, poorly developed settlement services, low qualification of employees working in tourism sector. The number of places in Lithuanian settlement institutions for 1000 habitants (3,94 places) is six times less than EU average (25 places). Therefore, settlement sector in Lithuania has a large development potential.

After the research has been made, it turned out that the kinds of settlement services are not being analyzed in all districts. Only three kinds of settlement services out of 12 - hotels, guest houses and rest-houses - are found in all districts.

Evaluating development possibilities in individual districts, it is indicated that the general tourism situation in Lithuanian districts is either good or satisfying.

On the basis of research results, Lithuania lacks for three-star countryside tourism premises (4,04 points), three-star holiday camps (3,93 points), hostels and conference centers (3,82 and 3,83 points respectively). Moreover, the need of children summer camps is also noticeable. There are enough hotels and motels in Lithuania, however, according to the classification criterion, two-star and three-star hotels and three-star motels have the potential to be developed.

One of the greatest disadvantages of Lithuanian tourism settlement sector is the absence of the register of all tourism settlement services. This problem determines the distortion of information about tourism settlement services. The creation of the register of companies, providing tourism settlement services would help to analyze tourism settlement sector in a more effective way.

The scope of this work (not including the list of literature, the list of abbreviations and appendixes) is 62 pages. The work consists of 3 sections and 8 subsections. The work has 5 tables and 41 pictures.

MOKSLINĖS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. BAGDZEVIČIENĖ, Rita; TAMKUS Audrius; NAVACKAITĖ Laura. Šalies ekonomikos plėtra regionalizacijos ir globalizacijos santykio kontekste. *ES ir Lietuvos regioninė politika: Kauno regiono plėtros strategija, konferencijos medžiaga*, Kaunas, 2003. [žiūrėta: 2006 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lrti.lt/veikla/Pranesimai/RBagdz_SaliesEk.doc>
2. BAGDZEVIČIENĖ, Rita; MEILIENĖ, Evelina. Pagrindiniai turizmo industrijos ekonominiai aspektai. *Ekonomika ir vadyba – 2001*. Kaunas: Technologija, 2001, p. 169 – 175.
3. BARONIŪNAITĖ, Eglė; MEILIENĖ, Evelina. Turizmo ekonominio poveikio analizės ypatumai. *Regionų plėtra-2001: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*, Kaunas: Technologija, 2001. ISBN 9986-13-964-3. p. 40-45.
4. BURNEIKA, Donatas. Regioniniai bendrosios ūkio būklės skirtumai ir jų kaita Lietuvoje. *Geografija*. ISSN 1392-1096. Vilnius: Academia, 2004, Nr.40(1), p. 43-47
5. GRAUŽINIS, Algis. Lietuvos regioninė struktūra Europos Sąjungos kontekste. *Regionų plėtra-2001: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*, Kaunas: Technologija, 2001. ISBN 9986-13-964-3. p. 143-148.
6. KINDURYYS, Vytautas. (1998) *Paslaugų marketingas : [vadovėlis]* Vilnius.
7. LABANAUSKAITĖ, Daiva. Tarptautinio turizmo įtaka ekonominiam augimui. *Ekonomika ir vadyba – 2002*. Kaunas: Technologija, 2002, p. 41 – 43.
8. LABANAUSKAITĖ, Daiva. *Atvykstamojo turizmo ekonominio produkto vertinimas: daktaro disertacija : socialiniai mokslai, ekonomika (04S) (2002)* Kaunas.
9. LIGEIKIENĖ, Raminta Andrėja. *Turizmo plėtra ir valdymas : daktaro disertacija : socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S) (2003)* Kaunas.
10. PRANULIS V., PAJUODIS, A., URBONAVIČIUS, S., VIRŠILAITĖ, R. (2000) *Paslaugų marketingas : [vadovėlis]* Vilnius. 470 p.
11. RIMKEVIČIENĖ, Audronė; KRUMPLYTĖ Jolita. Turizmo plėtros galimybės Šiaulių regione: problemos ir perspektyvos. *Ekonomika ir vadyba – 2001*. Kaunas: Technologija, 2001, p. 228 – 233.
12. RONDONANSKAITĖ, Aušra. The competitiveness of national tourism industry: Summary of Doctoral Dissertation: Social Sciences, Economics (04S) (2004) Kaunas.
13. RUDZKIENĖ, Vitalija. (2005) *Socialinė statistika : [vadovėlis]* Vilnius.

14. SVETIKIENĖ, Irena. (2002) *Turizmo marketingas : [vadovėlis]* Vilnius.
15. ŠTREIMIKIENĖ, Dalia. Regionų plėtros teorijos ir politika. *Regionų plėtra-2001: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*, Kaunas: Technologija, 2001. p. 279-283

INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

16. Alytaus regiono plėtros planas 2005 – 2007 m. Alytaus apskrities viršininko administracija, 2005. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.alytus.aps.lt/>>
17. Kaimo turizmo sodybų sąrašas. Lietuvos kaimo turizmo asociacija, 2006. [žiūrėta: 2006 m. balandžio 2d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.countryside.lt/sodybos/sarasas/?sodybos_tipai_id=>
18. Kauno regiono plėtros planas 2003 – 2013 m. Kauno apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą:
<<http://www.kaunas.aps.lt/regionas/KARPP.PDF> >
19. Klaipėdos regiono plėtros planas 2003 – 2006 m. Klaipėdos apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą:
<<http://www.klaipeda.aps.lt/docs/KRPP615.pdf>>
20. Kurortinės rinkliavos Lietuvoje nustatymo galimybių ir pasekmių įvertinimas, praktinių taikymo priemonių parengimas. VšĮ Lietuvos regioninių tyrimų institutas. Kaunas 2004. [žiūrėta: 2006 m. kovo 15d.]. Prieiga per internetą:
< http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/kurort_rinkl_projektas.doc >
21. Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas. Nr. IX-1285. (2002) Priimtas 2002 m. gruodžio 10 d. [žiūrėta: 2006 m. sausio 2d.]. Prieiga per internetą:
<<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?a=197711&b=> >
22. Lietuvos Respublikos Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, Valstybės žinios, 2002, Nr. 123-5507.
23. *Lietuvos turizmo rinkodaros priemonių planas 2004 metams*. Valstybinis turizmo departamentas, (2003) Vilnius.
24. *Lietuvos turizmo rinkodaros priemonių planas 2005 metams*. Valstybinis turizmo departamentas, (2004) Vilnius. [žiūrėta: 2005 m. balandžio 15d.]. Prieiga per internetą:
<www.tourism.lt/lt/vtd/Rinkodaros%20planas%202004-1.doc>
25. Lietuvos turizmo statistika 2004, Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. Vilnius, 2005. [žiūrėta: 2006 m. sausio 5d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.tourism.lt/statist/LTS_2004.pdf>
26. Lietuvos 2004-2006 Bendrasis programavimo dokumentas. [žiūrėta: 2006 m. vasario 5d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/BA52679E81AFE651C2256EC1

[0033AEA7/\\$File/BPD_2005-10-23.doc](#)>

27. Marijampolės regiono plėtros planas 2003 – 2007 m. Marijampolės apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: http://195.182.90.36/tvs/documents/MRPP_2003-2007.zip>
28. Nacionalinė turizmo plėtros 2003–2006 metų programa. Nr. 1637. Patvirtinta 2003 m. gruodžio 18 d. [žiūrėta: 2005 m. lapkričio 16d.]. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/teises_aktai/files/2003/12/1975.doc>
29. NAVICKIENĖ, R. (2003) Klientus aptarnaujančių Lietuvos turizmo agentūrų darbuotojų kompetencijų vystymas siekiant didinti įmonių konkurencingumą (seminaro medžiaga), Kaunas: Apple Economy hotel.
30. Panevėžio regiono plėtros planas 2004 – 2006 m. Panevėžio apskrities viršininko administracija, 2004. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: http://www.pava.lt/pava_pl.pdf>
31. Šiaulių regiono plėtros planas 2004 – 2006 m. Šiaulių apskrities viršininko administracija, 2004. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: <http://www.siauliai.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=709651B4EF7211D9B090746164617373&inlanguage=lt>>
32. Tarptautinių žodžių žodynas / Sudarytojai: A. Bendorienė, V. Bogušienė, E. Dągytė [ir kt.]. – Atsakomasis redaktorius A. Kinderys. – Vilnius: Alma Litera, 2001. – 792 p.
33. Tauragės regiono plėtros planas 2004 – 2006 m. Tauragės apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: http://www.taurage.aps.lt/admin_pletra.htm>
34. Telšių regiono plėtros planas 2006 – 2013 m. Telšių apskrities viršininko administracija, 2005. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: <http://www.telsiai.aps.lt/article/archive/25/>>
35. Turizmo plėtros iki 2015 metų strategija. VšĮ Lietuvos regioninių tyrimų institutas, 2002. [žiūrėta: 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: http://www.lrti.lt/veikla/turizmo_strat.doc >
36. Utenos regiono plėtros planas 2004 – 2010 m. Kauno apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: http://www.is.lt/Utenos_apskritis/Regionine_pletra/uten_reg_pletr_planas_2004-2010.htm>
37. Vaikų vasaros poilsio stovyklos. Lietuvos jaunimo turizmo centras. [žiūrėta: 2006 m. balandžio 4d.]. Prieiga per internetą: http://www.ljtc.lt/stacionarios_stovyklos.htm>

38. Veiklos ataskaita 2004 m. Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. Vilnius, 2005. [žiūrėta: 2006 m. sausio 5d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tourism.lt/lt/dokumentai/Ataskaita-2004.pdf>
39. Vilniaus apskrities (regiono) plėtros planas 2003 – 2007m. Vilniaus apskrities viršininko administracija, 2003. [žiūrėta: 2006 m. kovo 11d.]. Prieiga per internetą: http://www.apskritis.lt/get_file.php?file=L3d3dy9hcHNrcml0aXMubHQvZGF0YS9hcHNrci9tL21fZmlsZXMvd2ZpbGVzL2ZpbGU2LmRvYztwbGFub3Byb2pla3Rhecy5kb2M7OW

ANKETA

Gerb. respondente,

Vilniaus universiteto, Kauno humanitarinio fakulteto, magistrantūros II kurso studentė Jūratė Pazikaitė siūlo atlikti Lietuvos turizmo apgyvendinimo sektoriaus plėtros galimybių vertinimą. Labai prašau skirti keletą minučių ir atsakyti į toliau pateiktus klausimus. Prašau apibraukite tinkamus atsakymų variantus. Anketa anoniminė. Bus naudojama tik apibendrinti duomenis.

Dėkoju už supratimą ir bendradarbiavimą. Jums pageidaujant pateiksiu tyrimo rezultatus.

Nurodykite el. pašto adresą _____

1. Kaip vertinate bendrą turizmo veiklos situaciją apskrityje? apskritį:

2. Atstovaujate _____

- puikiai patenkinamai
 gerai blogai

3. Pažymėkite kriterijus (apibraukite skaičius), kurie skirti įvertinti **ar yra reikalingos atitinkamos apgyvendinimo paslaugų rūšys** apskrityje: visiškai nereikalinga - 1, mažiau reikalinga - 2, reikalinga - 3, labai reikalinga - 4, ypač reikalinga - 5.

Nr.	APGYVENDINIMO PASLAUGŲ RŪŠYS	SKALĖ				
		1	2	3	4	5
1	Viešbutis:					
	5 *	1	2	3	4	5
	4 *	1	2	3	4	5
	3 *	1	2	3	4	5
	2 *	1	2	3	4	5
	1 *	1	2	3	4	5
2	Motelis:					
	5 *	1	2	3	4	5
	4 *	1	2	3	4	5
	3 *	1	2	3	4	5
	2 *	1	2	3	4	5
	1 *	1	2	3	4	5
3	Svečių namai:					
	4 *	1	2	3	4	5
	3 *	1	2	3	4	5
	2 *	1	2	3	4	5
	1 *	1	2	3	4	5
4	Kempingai:					
	4 *	1	2	3	4	5
	3 *	1	2	3	4	5
	2 *	1	2	3	4	5
	1 *	1	2	3	4	5
5	Poilsio namai:					
	4 *	1	2	3	4	5
	3 *	1	2	3	4	5
	2 *	1	2	3	4	5
	1 *	1	2	3	4	5
6	Kaimo sodyba:					
	4 gandrų	1	2	3	4	5
	3 gandrų	1	2	3	4	5
	2 gandrų	1	2	3	4	5

	1 gandro	1	2	3	4	5
7	Sveikatingumo įmonės	1	2	3	4	5
8	Nakvynės ir pusryčių	1	2	3	4	5
9	Vaikų vasaros poilsio stovyklos	1	2	3	4	5
10	Turistinės bazės	1	2	3	4	5
11	Konferencijų centrai	1	2	3	4	5
12	Nakvynės namai	1	2	3	4	5

Ačiū, kad užpildėte anketą!